

N:o 152.

Af herr **E. Wavrinsky**, om *skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning, huru arbetsanvisningen bör ordnas m. m.*

Med den allmänna frigörelsen inom näringslagstiftningen och den dermed uppkomna ohejdade konkurrensen samt bolagsväsendets väldiga utveckling har följt ett ofantligt uppsving på handeln och industriens alla områden, men också en genomgående rubbning i det gamla patriarkaliska förhållandet mellan arbetsgifvare och arbetare. Löst från de skråmessiga, men ordnade förhållandena, blef arbetaren beröfvad det stöd, han fordom kunde göra räkning på af sin husbonde under brydsamma omständigheter, blef han hänvisad uteslutande till sin egen omtanke och sin arbetskraft, hvilken mer och mer betraktades som en handelsvara. För att vinna styrka, hafva arbetarne slutit sig tillsammans, organiserat sig i fackföreningar. Men omstörtningarna i berörda hänseenden äro för stora och arbetarnes egna resurser för små, för att de på egen hand skulle kunna råda bot för allt. Samhället måste inskrida för att minska vådorna och hjälpa de svaga.

Arbetarens osäkra lefnadsförhållanden, beroende af att hans förvärf i regeln icke tillåter honom att aflägga något väsentligt till tryggande af sin familjs uppehälle under sjukdom, varaktig oförmåga till arbete eller arbetslöshet och deraf att fabriksarbetet i så hög grad anlitar hans enda tillgång, hans helsa och krafter, och sätter dem på spel, förhindra honom att utveckla både sig och de sina, i deras eget och samhällets sunda intresse, såsom han helt säkert skulle vilja och för det allmännas väl önskligt vore. Sjelfva yrket utbildar honom i de flesta fall icke längre, han är en maskin, han producerar endast en liten detalj af de

alster han förr, låt vara mera ofullständigt, mera primitivt såsom yrkesman förfärdigade. Och på samma gång växer med naturnödvändighet hans och hans familjs anspråk på lifvet.

Det tillstånd af osäkerhet för morgondagen och ännu mera för framtiden, hvori så stora skaror af samhällsmedlemmar i vår tid lefva, verkar menligt på samhällskroppen i sin helhet och bör så långt möjligt och i god tid undanröjas — i samhällets eget välförstådda intresse. Derhän syfta också yrkesinspektionen, de olika slagen af försäkring, grundad på arbetarnes egna bidrag m. m. dylikt.

Bland arter af försäkring, som blifvit ifrågasatta eller i utlandet delvis i mycket stor skala redan tillämpas, äro naturligen *de* för arbetarne mest begärliga, som under den närmaste tiden kunna komma honom till godo.

Ålderdomsförsäkringen ligger väl långt borta (»kommer dag, kommer råd»); invaliditetsförsäkring — vare sig invaliditeten beror af olycksfall, yrkets helsofarlighet eller medfödd skröplighet — ligger honom närmare, för den gör han hellre sitt offer.

Icke längre bort ligga emellertid vådorna af genom konjunkturer, årstider eller rent tillfälliga orsaker uppstående oförvållad *arbetslöshet*. Ingens lott kan väl vara sorgligare än hans, som lider nöd af brist på utvägar att skaffa sig arbete, ehuru han både kan och vill arbeta. Det förödmjukande, sorgliga och nedtryckande dagdrifvarlif, som ofta blir en följd af arbetslösheten, demoraliserar honom och återverkar i sin tur på hela familjen. Medan den arbetslöse förslösar sin tid och sina krafter på att *söka* arbete, saknar en arbetsgifvare dessa krafter, som gifvas till spillo.

Mången arbetsför och arbetsvillig man eller kvinna förfaller till lätja, dryckenskap, sedeslöshet af hvarje slag och sjunker ner i det tillstånd, då han eller hon hvarken kan eller vill arbeta, och faller samhället för lifvet till last. I kretsen af sådana föräldrar uppväxer den samhällsvådligaste ungdomen, den som saknar hvarje betingelse för ett sedligt lif. Ingen omsorg, inga uppoffringar af samhället synas mig så naturliga, så berättigade och så fruktbärande som de, hvilka på ett klokt sätt nedläggas för att bereda skydd mot arbetslöshetens olägenheter och vådor.

När den bemedlade delen af samhället alltid i sista hand på ett eller annat sätt måste ingripa för att taga hand om sådana förfallna, hvarför ej hellre söka undanröja någon del af dessa olyckor och vådor, som sträcka sig öfver en ööfverskådlig framtid, genom att i möjligaste mån söka förhindra arbetslösheten. Det måste vara en jemförelsevis

lätt sak att skaffa organ, som kunna i god tid och på lämpligt sätt medla mellan dem, som söka arbetskraft, och dem, som erbjuda sådan. Dessa organ lämpa sig samtidigt utmärkt väl till att upprätta statistik öfver arbetslösheten, att lemna upplysningar om hvar och i hvilka grenar arbetslösheten är störst, förhindra, att öfverflödigt arbetskraft af okunnighet strömmar till, och på alla sätt utjemna dessa förhållanden. Den stora benägenheten hos landsbygdens folk att strömma till städerna kunde kanske i någon mån minskas, och då arbetskrafter tryta på landsbygden, kunde arbetslösa från städerna anvisas arbete på landet. Det är visserligen sant, att stadsarbetaren ej är mycket skickad för landtmannens arbete och svårigen förmås dertill, men möjligheten bör erbjudas honom. Man lär derigenom känna de arbetssökande och får tillfälle att organisera arbetsanvisningen så att till dömes säsongarbetare kunna mera regelbundet placeras under för dem ogynnsamma årstider.

Hvad som kan göras för att trygga arbetarnes ovissa existensförhållanden på detta sätt, bör göras och bör göras i god tid. Det skall säkerligen mångdubbelt återgäldas genom minskad fattigvård, fängelseförsörjning och vård om försummade, förvildade barn. »Fåfång gå lärer mycket ondt».

Ledd af ungefär denna tankegång har man i Europa i allmänhet länge sedan vidtagit icke blott en undersökning af arbetslöshetsförhållandena, deras orsaker och utsträckning, utan äfven vidtagit verksamma mått och steg för att inskränka arbetslösheten till det minsta möjliga. Äfven i Sverige har denna fråga varit uppe. 1894 den 23 februari uppdrog öfverståthållaren i Stockholm friherre *G. Tamm* åt en komité, bestående af herr grefve *H. E. G. Hamilton*, *Alb. Amundson*, *Ernst Beckman*, *Algernon Börtzell*, *Otto Fröman* och *Johannes Svensson*, att efter verkställd utredning, dels huruvida och i hvad mån kommunen kunde anses böra genom lemnade arbetstillfällen bereda understöd åt sådana hufvudstadens medlemmar, som deraf vore i tillfälligt behof, och dels angående lämpligaste sättet att anordna dylika arbeten afgifva förslag, som kunde bringa dithörande förhållanden i ett såväl för kommunen som för arbetarne gynnsammare läge än hittills.

Ett år senare afgaf komitén sitt betänkande angående arbetslösheten i Stockholm.

Detta betänkande lemnar en historik öfver särskilda åtgärder emot arbetslöshet i Stockholm från början af 1860-talet, en redogörelse för de kommunala och privata anstalter i staden, som äro af någon betydelse för undanrödjande af arbetslösheten, några kortfattade uppgifter

i frågan från landsorten samt från Kristiania och Köpenhamn samt en utredning om de närmaste orsakerna till arbetslöshet med särskildt afseende å förhållandena i Stockholm. Derefter besvarar komitén frågan, hvilken kommunal myndighet bör handlägga dessa angelägenheter och söker utreda frågan om kommunens rättsliga ställning till arbetslösheten.

I komiterades framställningar och förslag i ämnet egnas uppmärksamhet åt olika slag af arbetsförmedlingsanstalter och deras centralisering samt åt frågan om försäkring mot arbetslöshet.

I afseende på arbetsförmedlingsanstalter yttra komiterade: »De arbetslöse måste registreras. Önskligt vore naturligtvis dervid, att denna registrering skedde, icke såsom under vintern 1893—1894, då, sedan arbetslösheten och den deraf alstrade nöden nått en sådan höjd, att den tagit sig uttryck i möten och petitioner, ett tillfälligt register öppnades för dem, som ville söka nödhjulsarbeten, utan på så sätt, att ständigt ett dylikt register funnes för anteckning tillgängligt, hvilket i hvarje ögonblick kunde angifva arbetsmarknadens ställning och de hjälpsökandes antal, samt i god tid varsko vederbörande om, när arbetslösheten nalkades en sådan höjd, att exceptionella åtgärder måste vidtagas.» — — — —

»Registreringen af de arbetslöse och de i samband dermed stående undersökningarna skola afse icke allenast att lemna hjälp vid bedömandet af den arbetslöses personliga behof af understöd genom arbete, utan äfven att så vidt möjligt bereda en öfversigt öfver arbetslöshetens omfattning och arbetsmarknadens ställning. Förutom det att den senare kännedomen är af betydelse i fråga om anordnandet af arbeten för arbetslöse, bör den jemväl i tvenne andra hänseenden vara af väsentligt gagn, nemligen dels för spridande af upplysningar angående arbetsförhållandena i Stockholm och dels beträffande åtgärder för beredande af sysselsättning åt hufvudstadens arbetare på andra platser.» — — — —

»Att en person utan eget förvållande längre eller kortare tid måste vara i saknad af arbete och arbetsförtjenst, är ingalunda alltid liktydigt med att för tillfället inom det territorium, der han kan utbjuda sin arbetskraft, ej någon för honom lämplig anställning är ledig. Mycket ofta kunna på ganska nära håll både en och flere dylika anställningar finnas, men den arbetslöse kan ej finna dem. Utom den egna erfarenhetens gemenligen ganska trånga krets har han i allmänhet ej någon möjlighet att öfverskåda arbetsmarknaden. Äro arbets-tillfällena mera sällsynta, uttömmes denna erfarenhet snart, och den arbetslöse vet då ej längre, hvart han skall vända sig, utan måste söka

på måfå. Härigenom förlängas arbetslöshetsperioderna. Mycken tid och mycket penningar förlösas; mycken demoralisation åstadkommes.

Att afhjelpa dessa missförhållanden har också i de flesta länder länge varit en sträfvän för de i frågan närmast intresserade; å ena sidan och i främsta rummet för arbetstagarna, hvilka sökt organisera en förmedling af arbetsaftalen i syfte att dymedelst minska arbetslöshetens faror, å andra sidan för arbetsgifvarna, hvilka sträfvat till samma mål för att vid förefallande behof lättare finna nya fullt dugliga arbetskrafter. Der den enskilda välgörenheten sökt botemedel eller lindring för arbetslösheten, har densamma jemväl oftast under en eller annan form upptagit arbetsförmedlingen på sitt program. Men om man bortser från vissa kortvariga försök i äldre tider, är det först under de senare åren, som man börjat tillmäta arbetsförmedlingen den vikt, att man flerstädes sökt göra dess ändamålsenliga organisation till en allmän angelägenhet.

Öfvanberörda synpunkter äro dock ingalunda de enda, som på detta område väckt och samlat intresset. Andra faktorer af helt annan art hafva dertill medverkat. För så väl arbetsgifvare som arbetstagare har befattningen med arbetsförmedlingen tett sig som ett synnerligt eftersträfvansvärdt vapen i striden mellan kapitalet och arbetet. Hvar i sin stad hafva de därför sökt slå under sig densamma med utträngande af den andra parten. Och der fråga uppstått om kommunernas eller statens öfvertagande af arbetsförmedlingen, hvarvid tanken att åtminstone på detta område stifta fred mellan de stridande ej sällan varit väsentligen bestämmande, har samma synpunkt gemenligen på ett eller annat sätt gjort sig gällande. Arbetstagarna hafva fordrat, att ledningen af arbetsförmedlingsanstalterna skulle anförtros åt dem. Arbetsgifvarna hafva lika bestämdt yrkat att få deltaga i denna ledning.

Sistberörda omständigheter få icke lemnas ur sigte, då det gäller att taga i öfvervägande, huruvida arbetslösheten i Stockholm skulle kunna i någon mån motverkas derigenom, att kommunen, vare sig omedelbart eller medelbart, sökte på ett eller annat sätt främja arbetsförmedlingen, samt huruvida utlandets föredöme dervid kan tjena till någon ledning. Särskildt hafva de under senaste åren i Tyskland förekommande försöken och projekten rörande inrättandet af arbetsförmedlingsanstalter under statens eller kommunens omedelbara ledning i högst väsentlig mån för sin tillkomst att tacka just, att man från de mest skilda håll deruti sett enda möjligheten att göra slut på den ej mindre för arbetsgifvarna än för arbetstagarna olycksbringande ständiga striden om arbetsförmedlingen, eller, med andra ord, omständig-

heter, hvilka hittills varit för svenska förhållanden nästan fullständigt främmande.

Med fullt aktgifvande härpå anse sig komiterade likväl våga uttala den öfvertygelsen, att en eller flere efter rationella grunder verkande arbetsförmedlingsanstalter, hvilka icke fotats på den enskilda spekulationens grundval, borde i flere hänseenden kunna inom kommunen mildra arbetslöshetens vådor, samt att på grund häraf bildandet af dylika anstalter väl kan anses falla inom de kommunala uppgifterna.

Den redogörelse, komiterade lemnat öfver de inkomna upplysningarna rörande arbetsförhållandena å landsbygden, gifver bland annat vid handen, att just samtidigt med, att arbetslöshet rådt i Stockholm, på andra orter i landet funnits riklig tillgång på arbetstillfällen, passande just för grofarbetare. Att söka bereda de arbetslöse med hemortsrätt i Stockholm anställning eller tillfällig sysselsättning i landsorten borde därför blifva en dylik arbetsförmedlingsanstalts eller arbetsbyrås främsta uppgift. Beträffande utsigterna att på detta sätt kunna vinna något, är det visserligen sant, att man i landsorten hyser en viss rädsla för att antaga Stockholmsarbetare. Såsom af den ofvan återopade redogörelsen framgår, pläga dock jordbrukarna å vissa orter i Stockholms och Upsala län fylla sitt behof af extra arbetare under skördetiden just genom hufvudstadens kommissionskontor. Nämda motvilja torde ock så småningom kunna häfvas, derest aldrig andra arbetare erbjudas än sådana, hvilka enligt inhemtade tillförlitliga uppgifter utmärkt sig icke blott genom nödig yrkesskicklighet, utan ock genom ordentlighet, nykterhet och en i öfrigt hedrandeandel.

Mot ett dylikt tillvägagående skulle möjligen här liksom i utlandet kunna komma att framställas protester från visst håll, der man städse motsätter sig hvarje noggrannare undersökning af de arbetslöses föregående lefnadsförhållanden, samt särskildt i fråga om arbetsförmedlingsanstalterna yrkar, att dessas verksamhet bör inskränkas till att endast »förmedla arbetsaftalen, mottaga de upplysningar, hvilka den arbetsökande själf kan vilja om sig meddela, samt lemna honom anvisning på de arbetsgifvare, hvilka anmält sig för erhållande af arbetare med motsvarande kvalifikation». Hittills har dock icke, så vidt komiterade kunnat utröna, någon enda efter detta system verkande arbetsbyrå lyckats vinna något nämnvärdt resultat, under det att samtliga de allmännyttiga arbetsförmedlingsanstalter, hvilka arbetat med mera nämnvärd framgång, exempelvis den ofta såsom en efterföljansvärd förebild framhållna, sedan lång tid tillbaka arbetande arbetsbyrån i *Stuttgart* i Tyskland samt den under senare åren inrättade arbetsbyrån i *Egham* i

England för sin framgång haft att tacka just den ytterst noggranna och stränga sofring, som hos dem alltid företagits med de arbetsökande och hvarigenom de lyckats vinna arbetsgifvarnas förtroende.

En invändning af helt annan art, som äfven möjligtvis kan göras mot det ofvan förordade systemet, är att på detta sätt någon sysselsättning icke lär kunna vinnas just för flertalet bland dem, hvilka hittills bildat de arbetslösa i Stockholm, och som man helst skulle vilja aflägsna från kommunen. Nödhjulsarbetenas stamkunder lära i allmänhet icke vara så kvalificerade, att man med någon utsigt till framgång kan söka bereda dem anställning å landsbygden. Men man måste härvid besinna, att många bland de arbetare, hvilka nu höra till de kroniskt arbetslösa, en gång varit något helt annat, ehuru de genom upprepade arbetslöshet och de frestelser, lifvet i hufvudstaden medför, sjunkit till sin nuvarande ståndpunkt. Att i tid aflägsna dem, som ännu ej hunnit in på det sluttande planet, men dock på grund af arbetslöshet löpa fara att förr eller senare bringas derhän, är därför i många fall en preventiv åtgärd i kommunens eget intresse.

En arbetsbyrå af nu afsedda art borde emellertid ingalunda inskränka sig endast till ofvanberörda uppgift. Det finnes särskildt ett annat område, der den kunde i väsentlig mån direkt motverka arbetslöshetens vådor. I en stor stad förekomma dagligen mångfaldiga tillfällen, då ett eller flere extra par händer behövas, och då den arbetslöse kan få en tillfällig sysselsättning, hvilken i någon mån kan lindra hans belägenhet, om han blott kan i rätt tid infinna sig på rätt plats. Men hvar dessa tillfällen komma att yppa sig, det vet han i allmänhet icke, och vederbörande arbetsgifvare vet ej heller, hvar han skall anträffa den arbetslöse, just när han behöfver honom. Bland andra har en redan omkring tio år i *Berlin* verkande, af en enskild välgörenhetsförening under kommunens medverkan upprättad arbetsbyrå egnat uppmärksamhet åt dessa förhållanden samt särskildt sökt främja sådana arbetsaftal, hvilka endast afse en tillfällig och kortare sysselsättning för arbetstagarna. Då det i följd häraf måste vara af synnerlig vikt för de arbetslösa att utan allt för stor olägenhet kunna uppehålla sig i byråns närhet för att vara till hands, om något arbetstillfälle yppar sig, har i byråns lokal anordnats en väntsal, rymmande omkring 500 personer. I förbindelse med byrån står derjemte dels en bespisningslokal, der för billigt pris tillhandahållas vissa lifsmedel m. m., dels ock ett lånbibliotek, hvilka båda anstalter af de arbetsökande flitigt anlitas. Omedelbart intill dessa lokaler äro för öfrigt anordnade tre värmestugor, hvilka inrymma 1,300 sittplatser, och i hvilka under

vintermånaderna jemväl födoämnen tillhandahållas dels mot låg betalning, dels åt de mest behöfvande gratis.

Det lär väl knappast kunna betviflas, att en arbetsbyrå, verkande på detta sätt, skulle äfven här i Stockholm kunna rätt väsentligt bidra till arbetslöshetens lindrande. Näppeligen torde särskildt behöfva framhållas, att äfven dervid någon sofring bland de arbetssökande måste företagas. Äfven för tillfälliga och mindre arbeten vill ej någon arbetsgifvare godvilligt hos sig anställa opålitliga, oordentliga eller ej fullt arbetsföra personer eller anlita en arbetsförmedlingsanstalt, från hvilken han riskerar att erhålla sådana.» — — — — —

»Hvilketdera af de nu berörda båda olika systemen, som från utländska förhållanden sedt bör föredragas, torde emellertid för komiterades uppgift kunna lemnas alldeles ur räkningen. Frågan om arbetsförmedlingens undandragande från striderna mellan arbetet och kapitalet är för våra förhållanden nästan fullständigt främmande; frågan om dess centralisation likaså. Det ojemförligt öfvervägande antalet arbetsaftal afslutas hos oss utan någon förmedling, direkt mellan arbetare och arbetsgifvare, och kommer utan tvifvel att fortfarande så afslutas. För Stockholms kommun äro dessa frågor för närvarande endast af intresse, i den mån de möjligen kunna anvisa en utväg att minska vådorna af den särskildt under vintermånaderna och företrädesvis bland grofarbetarne förekommande arbetslösheten. Att i detta hänseende åtskilligt borde kunna vinnas genom en organiserad arbetsförmedling, hafva komiterade redan framhållit. Af den ståndpunkt, komiterade ansett kommunen i allmänhet böra intaga gent emot de arbetslösa, synes dem äfven följa, att kommunen, åtminstone för närvarande, icke själf bör åtaga sig någon platsanskaffning åt de arbetslösa, utan endast understödja den enskilda offervillighetens sträfvanden i denna riktning. Det i komiterades föregående redogörelse omnämnda, af rotemannen *Sandstedt* bildade »Kristliga arbetaresamfundet» har till komiterade inlemnadt en skriftlig anhållan, att komitén ville söka utverka något bidrag af kommunen till understödjande af den af nämnda samfund bildade arbetsbyrån. Komiterade anse sig likväl icke böra i detta hänseende framställa något annat förslag, än att åt fattigvårdsnämnden bör uppdragas att söka genom samverkan med den enskilda offervilligheten bringa till stånd en eller flere arbetsförmedlingsanstalter med de uppgifter, hvilka här ofvan angifvits, samt att dessa anstalter böra af kommunen i ekonomiskt hänseende understödjas.

De anslag, hvilka för detta ändamål erfordras, torde icke behöfva uppgå till synnerligt höga belopp. I allmänhet torde kommunen ej behöfva gå längre än att underlätta organisationskostnadernas bestridande

samt lemna något mindre årligt bidrag till lokalhyra och aflöning åt dem, åt hvilka närmaste ledningen af anstalterna anförtros.» — — —

»Något mera detaljeradt förslag till en dylik byrås organisation och ledning torde icke i detta sammanhang behöfva framläggas. Frågan härom torde böra öfverlemnas åt fattigvårdsnämnden, som dervid, på grund af det stora intresse, hvarmed dessa frågor länge omfattats i utlandet, och den erfarenhet, man der vunnit, icke behöfver sakna efterföljansvärda förebilder. Komiterade inskränka sig därför till att framhålla, att kommuneus medverkan äfven här bör lemnas endast under förutsättning af nödig kontroll, samt att äfven denna kontroll naturligtvis bör utöfas af fattigvårdsnämnden genom något dess underlydande organ, äfvensom att man äfven på detta område bör fastställa den principen, att de af kommunen understödda anstalterna icke böra stå öppna för andra än dem, som ega hemortsrätt i Stockholm.»

Lifligt öfvertygad om den stora vigten och betydelsen af denna sociala frågas planmessiga lösning under mindre brydsamma tider, då en lidelsefri pröfning ännu är möjlig och erfarenheter kunna samlas, som kunna betrygga hithörande institutioners tillvaro och tillvinna dem förtroende, har undertecknad i utlandet samlat material till frågans bedömande och personligen gjort mig förtrogen med de olika organisationsformerna och arbetsmetoderna i hopp om att kunna väcka ett djupare intresse för frågan äfven i vårt land.

Med en fullständig redogörelse för allt hvad till frågans bedömande hör skulle jag oberättigadt belasta riksdagstrycket och helt säkert skrämma de fleste från att taga del af min framställning. Jag skall därför i mycket koncentrerad form söka redogöra för förhållandena på detta sociala område i andra länder i tanke att statsmagterna på grund deraf möjligen skola befinnas villige att taga den viktiga frågan under omsorgsfullt öfvervägande i god tid.

De offentliga platsförmedlingsanstalter, hvarom här är fråga, till skilnad från rent privata affärer i delvis samma syfte: s. k. kommissionskontor eller tjenstebyråer, kunna för bättre öfversigts skull uppdelas i tre grupper:

1. Byråer, grundade på den enskilda företagsamheten och offervilligheten, alldeles fristående;

2. Byråer, på samma sätt grundade, men understödda och kontrollerade af det allmänna; samt

3. Byråer, som äro rent kommunala och tillika i mer eller mindre grad statsinstitutioner.

Nästan uteslutande af det första slaget äro platsförmedlingsanstalterna i

England.

Ingenstädes hafva arbetareorganisationerna sjelfva så väl sörjt för arbetsanvisning åt sina medlemmar som här. De väl organiserade och mäktiga *trade unions* hafva länge bekämpat arbetslöshetens faror och elände med ett kombineradt system af arbetsanvisning och understöd åt arbetslösa, s. k. »unemployed benefit». De arbetslösa äro ju af många slag, beroende af de många vexlande orsakerna. En del är endast tillfälligtvis utan arbete, emedan det arbete de erhållit varit af mera tillfällig natur eller af oförutsedda händelser afbrutits. En annan del deremot tillhör yrken, hvilka under den kalla årstiden alltid ligga mer och mindre nere, och slutligen gifves det arbetslösa, hvilka äro offer för ekonomiska kriser af större eller mindre omfattning, för hvilka således under dessa förhållanden icke arbete finnes i vanlig ordning.

Derjemte finnes det tyvärr en icke ringa kontingent af arbetare, hvilka sakna de personliga och fysiska egenskaper, som krävas för att de skola kunna användas till något varaktigt arbete, sådana, som icke vilja arbeta eller icke kunna arbeta eller hvarken vilja eller kunna arbeta. Om dessa senare är här ej fråga. Men i samma mån arbetsanvisningen för de arbetsvillige och arbetsföre försummas, växer antalet af den sista klassen arbetslösa. Detta hafva de engelska *trade unions* insett, och därför hafva deras ifrigaste ansträngningar gått ut på att anvisa arbete snabbt och att genom ett måttligt understöd rädda de arbetslöse från fattigdomens likgiltighet och urartning.

Trade unions anskaffa arbete och lemna understöd endast åt sina egna fackföreningsmedlemmar och i regeln endast åt dem, som utan eget förvållande blifvit arbetslösa, men detta senare vilkor tolkas ibland något liberalt. Hvarje yrke har sin egen organisation för arbetsanvisning och understöd. I olika delar af de stora fabrikssamhällena finnas mer och mindre fast organiserade loger (med ritualarbete), klubbar eller föreningar (under enklare förhandlingsformer) med byrå eller kontor för platsanvisningen och understödets utdelande. Ofta, för att icke säga

oftast, hafva dessa grupper sitt samlingsrum på en restauration, och krogvärden är ej sällan skattmästare i mer än en bemärkelse.

Bestämmelserna rörande understöden och villkoren för deras åtnjutande äro mycket olika inom de olika yrkena. I allmänhet fordras att hafva tillhört en förening en viss tid och att hafva betalt sina afgifter under den tid arbete erhållits. I regeln utgår understödet för vecka efter en fallande skala, högst såsom i Londons vagnmakarefackförening med 18 shillings (1 sh. = 90 öre), lägst i en del fackföreningar inom väfnadsindustrien med 3½ shillings i veckan.

För högt understöd lockar till lätja, men stor vaksamhet utöfvas för att förhindra detta.

Ofta är fastställt ett maximum af understöd, som må till en och samma person utdelas under en viss period; han skall, innan han kan göra anspråk på ytterligare hjälp, kunna visa, att han haft arbete under en viss tid. Några föreningar afdraga från understödet veckoafgiften till föreningens kassa, men de flesta efterskänka delvis eller i sin helhet denna afgift under den tid understödet utgår.

I allmänhet äro de arbetslöse skyldiga att anmäla sig dagligen vid viss tid (kl. 10 f. m.) och att då skriva sitt namn i registret på kontoret. Endast de mest ömmande omständigheter gälla som ursäkt för uteblifvande, under förutsättning att en bevitnad skriftlig anmälan ersätter den personliga inställelsen.

Alla understödstagare äro skyldiga att på allt sätt bemöda sig att skaffa sig arbete. De hålla i regeln till utanför de fabriker eller verkstäder, der deras yrke tages i anspråk. Äfven om han endast får ett tillfälligt job, skall detta anmälas till kontoret. Arbetsgifvaren eller hans verkställare tillkännager till en fackföreningsarbetare, då han behöfver arbetare; denne rapporterar genast till kontoret, och sekreteraren beordrar de lämpligaste arbetarne att inställa sig på det anvisade stället.

Vägrar han antaga anbudet, förlorar han sitt understöd. Skulle icke tillräcklig tillgång på arbetskraft finnas på platsen, underrättar sekreteraren genast sekreteraren i samma branch på annan ort, och denne beordrar då tillräckligt antal arbetare att resa, då kostnaden för resan godtgöres af föreningen.

Många trade unions lemna särskildt understöd åt arbetslösa medlemmar, då dessa resa för att söka arbete, andra lemna endast reshjelp. Men då denna form för understöd mycket missbrukats, till trots för de stränga försigtighetsmått häremot, som vidtagits, har den mer och mer frångåtts.

Alla dessa fackföreningsarbetare äro underkastade villkor för att få

inträde i föreningen. De anmälas af en förutvarande medlem, som vid ett möte skall redogöra för hvad han känner om kandidaten, huruvida han är en bra kamrat, har god moral, har uppnått stadgad minimilön, är frisk o. s. v.

Sedan öfverlägger logen eller föreningen om anmälan och bal-lotterar om kandidaten. På grund af sådana stränga villkor för medlem-skap hafva flertalet af grofarbetarne, hvilka äro arbetslöshetens första och minst motståndskraftiga offer, icke tillträde till dessa fackföreningar. Och på egen hand hafva de ingenstädes visat sig mäktiga att bilda varaktiga föreningar till inbördes understöd.

Framför allt till deras hjälp har den enskilda välgörenheten med eller utan kommunernas medverkan påkallats.

Utom trade unions är det hufvudsakligen två slag af arbets-anvisnings- och understödsutdelningsanstalter i England, som komma i betraktande. Det är: *Friendly Societies* och *Labour Bureaux*.

Före fackföreningslagens tillkomst 1871 voro en del trade unions inregistrerade såsom friendly societies. Ja, det var först 1885 som till dömes »The Amalgamated Society of Engineers», hvilken förening räknar inemot 100,000 medlemmar, blef registrerad såsom trade union.

Friendly societies eller sjelfhjelpsföreningarna äro hufvudsakligen sjuk- och begravningskassor. En del af dem understödja arbetslösa medlemmar, på det att de ej må af brist på förvärf förlora sitt medlem-skap i kassorna. En sådan förening »The Hearts of Oak Benefit Society», som räknar omkring 200,000 medlemmar, har 1888 inrättat en särskild fond, genom 1 pennys (7½ öre) tillskott i qvartalet, hvarur bidrag kunna lemnas till arbetslösa för underhållande af deras inbetalningar till kassan.

Andra föreningar af samma slag lemna reshjelp åt arbetslösa medlemmar, som på andra orter nödgas söka arbete. Någon organiserad platsanskaffningsverksamhet hafva de emellertid ej.

Detta är deremot fallet med och uppgiften för de få *arbetsbyråer* (*Labour bureaux*), som finnas i England. Sådana anstalter, som hafva till ändamål att centralisera arbetsanvisningen, hafva icke ännu blifvit naturaliserade i England. De engelska trade unions hafva så beherskat arbetsanvisningar i detta land, att de på Europas fastland vanliga all-männa platsanskaffningsbyråerna ej här haft tillämpning, om icke för anställande af tjenstefolk. Men för det senare ändamålet anlitar man i England för det mesta annonsering i tidningarna.

I den rapport, som kommerskollegium (Board of Trade) 1893 afgaf till parlamentet rörande »Anstalter och metoder för behandling af arbets-

lösa», har arbetsbyrån inom kollegiet (Labour Departement) uppgifvit, att till dess kännedom kommit endast 25 sådana allmänna arbetsanvisningsbyråer efter tyskt-franskt mönster. Af dessa 25 kunde endast 10 betraktas såsom permanenta byråer, nemligen i: *Ipswich, Egham, Chelsea, Battersea, St. Pancras, Camberwell, Westminster, Bloomsbury, Wolverhampton* och *Salford*.

De öfriga hafva varit af mera tillfällig natur och upprättats under vintrarna på initiativ af Londons kyrkoråd och lokala myndigheter, i första hand afseende att i kommunernas tjänst anställa arbetslösa. I vissa fall egnade sig dessa inregistreringskontor för arbetslöse äfven åt att anvisa arbete utom komunen och till privata arbetsgifvare, och i några fall äro de organiserade och ledda såsom fullständigt fasta arbetsbyråer.

De fasta byråerna äro af två slag: de, som utan vidare mottaga för inregistrering alla, som anmäla sig, och de, som göra inregistreringen beroende på mer eller mindre sträng pröfning af arbetssökandens föregående och om han har bostad. Till de förra anmäla sig i regeln endast sådana personer, som först i sista hand kunna få anställning, i brist på bättre arbetskrafter. På de senare samlas deremot de bättre situerade, som söka fast anställning. Ehuru dessa arbetssökande äro färre till antalet, blifva dock i procent räknadt ett mycket större antal af dem i regeln placerade.

Bland byråer af det första slaget äro de af kyrkoförsamlingarna i London upprättade.

Den förnämsta af det senare slaget är den i *Ipswich*. Föreståndaren på denna af en frivillig komité förvaltade byrå inregistrerar inga andra arbetare än dem, som kunna rekommenderas såsom »kompetenta arbetare med goda vitsord».

Under året 31 oktober 1891 till 31 oktober 1892 förskaffade byrån i *Ipswich* af 450 inregistrerade platssökande 150 (eller 33 procent) fast anställning och 141 (eller 31 procent) tillfälligt arbete. Under tiden 1 oktober 1891 till 31 december 1892 funno i en likadan anstalt i *Egham* genom byråns försorg af 382 ej mindre än 289 (eller 76 procent) antingen fast eller tillfälligt arbete.

Deremot lyckades till dömes byrån i *Salford* under tiden 19 december 1892 till 19 juni 1893 endast att finna anställning för 295 af 1,456 (eller 20 procent). Den äldsta bland de 1893 existerande byråerna af detta slag var den i *Egham*, upprättad 1885. Dess regelbundna verksamhet lär nu hafva upphört. Den förvaltades gratis af en kommunaltjänsteman. Registret innehöll för hvar arbetssökande uppgift på namn, adress, dag för inskrifningen, uppgift på det slags arbete, som söktes, hvar

sökanden sist hade anställning och huru länge anställningen varade samt dag då ny anställning vanns. Då föreståndaren här lätt lärde känna folket på platsen, kunde han väl bedöma, hvilka voro arbetsvilliga och arbetsdugliga. Andra inregistrerades icke. Ingen afgift erlades för inregistreringen, men de, som fått arbete genom byråns försorg, anmodades att om möjligt bidraga med 3 pence i veckan under de första veckorna på deras nya plats; detta bidrag var helt och hållet frivilligt.

Föreståndaren var ålagd att samvetsgrant afhålla sig från all inblandning i frågor rörande arbetarnes löner, arbetsförhållanden eller arbetstvister. På grund häraf vägrade han anvisa arbete, der strejk pågick, och ingen anteckning gjordes, om de inregistrerade tillhörde någon trade union eller huru stor lön han haft.

Det är hufvudsakligen för yrkesarbetare, särskildt i byggnadsfacket, trädgårdsmästare, kuskar och dylika som anställning här beredes. I särskilda fall lemnades lån, för att sätta den nyanstälde i tillfälle att från pantlånaren utlösa sina pantsatta verktyg. Omkring 75 procent af dessa utlånta medel återbetalades.

Byrån i Ipswich öppnades strax efter den i Egham.

Denna byrå arbetar mera metodiskt och efter en väl utstakad plan.

Till registret skall, utom hvad som antecknas i Egham, fogas uppgift på ålder, om sökanden är gift, har barn att försörja, huru stor aflöning han haft af sin siste principal och orsaken, hvarför han fick lemna platsen. Om den siste principalen intygar, att arbetssökanden är kompetent i sitt yrke och att hans uppförande och karakter voro goda, inregistrerades han, annars ej. Denna byrå egnar mycken omsorg åt att snabbt skaffa arbete och anlitar därför bland andra medel annonsering, då inga lämpliga anbud finnas inne.

Det är ifrågasatt, att kommunen skall helt och hållet öfvertaga denna byrå, som arbetar med mycken framgång och kraftigt bidrager till att underlätta arbetslösas anställning äfven utom orten.

Byrån i *Salford* arbetar i ett stort industricentrum.

Förfrågningarna hos den siste principalen äro mycket noggranna. Det tillsändes honom ett kort, hvarpå begäres uppgift, om den arbetsökanden varit i hans tjänst, hur sökanden skötte sig och hvarför han blef afskedad eller ej fick fortsätta. Äfven registreras sökandens helso-tillstånd.

Hvarje torsdag offentliggöres en detaljerad rapport, som tillika är ett upprop till arbetsgifvare och arbetare att anlita byrån.

Byrån i *Chelsea*, den betydligaste af de kontor, som arbetat under kyrklig organisations ledning i London, grundlades 1891.

Under år 1892 inregistrerades 3,402 sökande och anställning be-
reddes åt 1,649, af hvilka 668 tjenstefolk i familjer, 290 qvinliga dag-
lönare, 150 pojkar, 121 grofarbetare och 420 män och kvinnor i olika
yrken eller industrier. Vid rekommendationer från föregående anställ-
ningar fästes stort afseende.

Samma är förhållandet med byråerna i *St. Pancras* och *Battersea*,
upprättade 1892. *St. Pancras* arbetade en tid med ej mindre än 20
smärre kontor, men dessa indrogos ett efter annat och arbetet koncen-
trerades på ett stort kontor.

Utom dessa hafva arbetsanvisningskontor af mera tillfällig art, öppna
under vintermånaderna, anordnats af flera församlingar i London samt
i andra större städer, såsom Liverpool, Leeds, Sheffield m. fl.

Dessutom har *Frälsningsarmén* i sitt hufvudkontor vid Queen Vic-
toria Street en betydande arbetsanskaffningsbyrå med 10 filialer i London
och en del i landsorten.

Det har ej lyckats att i någon utsträckning förmå principaler att
vända sig till denna byrå för anskaffning af arbetskrafter, och antalet
af dem, som få fast anställning genom denna byrås försorg, är ganska
ringa — 1892 endast 421 af 10,743 registrerade. Men tillfälligt arbete
under en eller flera veckor bereddes under samma år ej mindre än 3,223
och 3,010 fingo användning i arméns egna verkstäder — i allt blefvo
således 62 procent af de registrerade placerade mer eller mindre för-
delaktigt. En stor del af dessa arbetssökande äro emellertid förfallna
genom dryckenskap och brott eller på grund af bristande kropps- eller
själsförmögenheter.

1891 inrättades en åkerbrukskoloni vid Hadleigh, Essex, vid stran-
den af Thames.

Äfven K. F. U. M. har arbetsanvisningsbyrå.

Rörande de här förut beskrifna Labour bureaux säger arbets-
departementet i mera nämnda rapport 1893 såsom karakteristiskt:

1) att de bereda principalerna tillfälle att välja sitt folk, och göra
sig väl underrättade om arbetssökandenas karakter likaväl som deras
duglighet;

2) att de, med undantag af frälsningsarméns byrå, ej taga någon
befattning med de arbetssökandes vård och underhåll, under det de gå
arbetslösa;

3) att de ej taga befattning med arbetsanskaffning åt strejkande
eller till principaler under lockouter; samt

4) att deras framgång till största delen beror af föreståndarens
skicklighet och energi samt takt i utförfandet af sin befattning.

Det är emellertid att märka, att i England mycket mer än på kontinenten tidningarnas annonsafdelning användes för arbetsanskaffning. Derjemte anslås på de flesta lärum för arbetare (Free Libraries) listor på lediga tjänster och tjänstsökande i trakten. Vanligt är också i England att göra anslag härom i fönstren eller vid dörrarna, så att de kunna läsas af förbigående.

Erfarenheterna på en del af de s. k. kommunala arbetsanvisningsbyråerna tyckas icke hafva varit uppmuntrande, ty flera af dem hafva upphört, åtminstone med sin stadigvarande verksamhet. För närvarande lära endast 2 af de i handelsministeriets rapport 1893 upptagna byråerna ega bestånd och arbeta med framgång, nemligen *St. Pancras* och *Battersea*. Men 3 nya hafva uppstått, uti *Islington*, *St. Martin* och *Hackney*. I det öfriga Storbritannien finnas för närvarande sådana kommunala byråer blott i *Plymouth*, *Glasgow*, *Liverpool*, *Salford* och *Ipswich*.

Arbetsanvisningsbyråer, upprättade och ledda af arbetsgifvare och arbetare samfäldt, finnas icke i England.

Deremot har en byrå, upprättad endast af arbetsgifvare, kommit till stånd på sista tiden.

Före den stora striden inom jernindustrien år 1897 voro trade unions allena rådande på arbetsanvisningsområdet. Men i fredsvilkoren ingick bland annat den bestämmelsen, att hvarje arbetsgifvare skall vara fri att anställa hvilken arbetare han vill, vare sig denne hör till fackförening eller icke. Detta har gifvit uppslaget till arbetsgifvares arbetsanvisningsbyråer, men ännu finnas ingå sådana att räkna med.

För arbetsanvisning åt sjömän och uttjente soldater äro alldeles särskilda anstalter träffade.

För de förra sörjer regeringen genom särskilda superintendenter i hamnstäderna och för de senare finnas bildade ej mindre än 3 stora föreningar.

År 1892 kastades ej mindre än 29,548 uttjente eller till reserven förflyttade soldater in på den allmänna arbetsmarknaden. Af de uttjente (11,658) voro omkring 7,500 mellan 20 och 25 år och af hela antalet tillhörde 20,694 infanteriet. Detta stora antal unga män saknade till största delen yrkesduglighet, under det de få, som kommo från specialvapnen, kunde söka bättre anställningar.

Arbetsanskaffning för frigifna fångar kräfver sina egna organ och faller icke närmare inom området för denna utredning.

För beredande af arbetstillfälle åt arbetsföra, hvilka genom öfverflöd af arbetskraft på marknaden gå sysslolösa, har man i England i regeln anordnat tillfälliga arbeten för statens eller kommunernas behof

för att motverka tiggeriet och dermed följande förfall. Men på senare tiden har uppmärksamheten rigtats på de tyska och holländska *arbetskolornierna*, och 1893 utsände arbetsdepartementet i handelsministeriet en stipendiat att studera de förnämsta af dess kolonier, hvilka tilldragit sig växande uppmärksamhet och i synnerhet i Tyskland vunnit stark utbredning. De utgjorde der redan 1893 till antalet 26.

Dessa kolonier arbeta också såsom arbetsanskaffningsanstalter, och exemplet torde komma att i England vinna efterföljd. Frälsningsarmén har redan, som vi sett, adopterat idén.

Trade Unions liksom öfriga arbetsanvisningsanstalter afgifva årligen rapport till arbetsdepartementet inom kommerskollegium såväl öfver arbetslösheten och arbetsanvisningen som äfven rörande utgifna understödsbelopp till arbetslöse, deras storlek och fördelning.

Kommerskollegium utger en tidskrift *The Labour Gazette*, som utkommer den 15:de i hvar månad och upptager alla från såväl arbetsgifvare som arbetareorganisationer inkomna rapporter rörande antalet i arbete varande inom hvarje yrke, arbetslösa m. m. samt vägledande upplysningar rörande tillgång och efterfrågan på arbetskrafter i olika brancher och på olika orter i landet, löneförhållanden, strejker, tvister mellan arbetsgifvare och arbetare, skiljedomar, den kooperativa verksamhetens resultat, tabeller öfver lemnade olycksfalls-, arbetslöshets-, sjuk- och ålderdomsersättningar, de olika föreningarnas antal medlemmar, deras fonder, behållning eller förluster o. s. v.

Dessa uppgifter, ofta grafiskt framställda, omfatta hela Storbritannien och Irland samt kolonierna, alla yrken, sjömännens ej undantaget, båda könen och alla åldrar.

De oftast väl organiserade och skickligt ledde föreningarna af inom handeln och näringarna på kontoren anstälde, såsom kontorister, yrkesrevisorer, räkenskapsförare m. fl., hafva i regeln hvar för sig platsanvisning i samband med utdelande af understöd åt arbetslösa. *Sjelfhjelp* är på alla dessa områden lösen i England.

Frankrike.

Redan 1803 inrättade Napoleon, såsom ett korrektiv mot de många missbruk, hvartill de privata arbetsanvisningsbyråerna gjorde sig skyldiga, obligatoriska arbetsanvisningsbyråer för hvarje yrke och införde arbetsböcker. Men efter restaurationen togo arbetarne sjelfva denna angelägenhet bättre om hand än förut. 1838 stiftade arbetsgifvarne en »Union» för att bättre ordna denna angelägenhet i sina intressen. Men

genom lojhet hos arbetsgifvarna och på grund af ovilja från arbetstagarnas sida fingo dessa byråer förfalla.

Liksom i England hafva nu fackföreningarna (Syndicats professionnels) i stor skala upprättat arbetsanvisningskontor, hvar för sitt fack, synnerligast i de stora städerna. Dessa kontor äro ordnade såsom vanliga privata tjänstebyråer med ansökningsregister och en föreståndare, som förmedlar anställning hos arbetsgifvarne, men utan någon kostnad för arbetssökanden. Derjemte utöfva en hel del sjelfhjelpsföreningar (Sociétés de secours mutuels) en icke ringa verksamhet på detta område. Men äfven arbetsgifvareföreningar (Syndicats patronaux) hafva upprättat egna arbetsanskaffningsanstalter. Sådana finnas till dömes i Paris och drifva sin verksamhet i ganska stor skala. Handels- och industriministeriets rapport genom dess arbetsbyrå för januari 1898 upptager för nästföregående, december, månad uppgifter härom från 14 sådana anstalter, hvaribland 8 i Paris. Speceristernas anstalt, som för den månaden hade haft största omsättningen, anskaffade 536 arbetare för fast anställning. Behovet af arbetskraft var större, 665 beställningar från arbetsgifvarna hade nemligen under månaden ingått, och arbetarne som erbjödo sig uppgingo till 578, men på grund af urval kunde ej fler än 536 antagas.

Utom dessa anstalter af den 1:sta kategorien finnas också i *Paris, Lyon, Tours, Rennes, Havre* m. fl. städer sådana af det 3:dje slaget: *kommunala byråer* (Bureaux municipaux) för gratis arbetsanvisning.

Paris har en sådan byrå för hvarje arrondissement med lokal i rådhuset. Arbetsanvisningen är afgiftsfri och omfattar alla yrken och båda könen. Sökandena inskrifva sig i en matrikel och vistas ej på stället.

Under novemher 1897 visar statistiken följande resultat af verksamheten:

	Sökande.	Anbud.	Fast anstälde.	Tillfälligt anstälde.
Paris I:sta arrondissement	1,745	175	149	15
” II ”	866	730	340	15
” III ”	596	567	363	19
” IV ”	581	385	413	5
” V ”	128	105	53	5
” XV ”	375	214	208	5
” XX ”	134	156	95	21

Den plats, der arbetsanvisningen koncentreras i Paris, är emellertid dess ryktbara

Arbetsbörs (Bourse du travail).

Idén till att upprätta arbetsbörser tillskrifves den belgisk-franske nationalekonomen *Gustave de Molinari*, som emellertid endast gaf uppslag till arbetsanvisningsregister, då han 1846 i Paris öppnade sina spalter i tidningen »*Courrier Français*» och sedermera i Bryssel i »*La Bourse de travail*» för anmälningar om anbud och efterfrågan om arbete. Den förste som utarbetat en fullständig plan för arbetsbörs synes vara polisprefekten i Paris herr *Ducoux*, som 1848 ingaf en sådan till stadsfullmäktige i Paris. I februari 1851 motionerade han i samma syfte till parlamentet, men hänvisades till att åter bringa sin plan inför Paris stadsfullmäktige, då planen hade en uteslutande kommunal karakter. Frågan förlorades nu ur sigte, åtminstone i Frankrike, tills herr *Delattre* och några af hans kolleger 1875 ånyo bragte frågan fram hos stadstullmäktige och 1883 ett stort offentligt möte rigtade en resolution till dem i samma syfte.

Regeringen kunde icke längre ställa sig främmande till frågan och resultatet af dess inskridande blef till en början lagen af den 21 mars 1884 om fackföreningar.

Den 5 november 1886 afgaf ministern för handel, industri, post och telegraf, herr *G. Mesureur* en rapport till franska republikens president beträffande de resultat, hvartill en arbetskommission för inrättande af en arbetsbörs i Paris kommit.

Den 1 december 1886, den 18 april och 1 juli 1887 togo stadsfullmäktige i Paris i öfvervägande hvad som kunde och borde göras för att motverka faran af arbetslöshet inom samhället genom att underlätta arbetsanvisningen. I februari året derpå egde på grund af detta initiativ en särskild undersökning af frågan rum genom en för ändamålet utsedd kommissarie, och ärendet underställdes derefter Seineprefektens pröfning. Sedan den viktiga frågan ytterligare behandlats af inrikesministern *Constans*, föranledde den en den 28 december 1889 af presidenten *Carnot* utfärdad resolution, hvarigenom Seineprefekten be- myndigades att för det allmänna bästa genom vänlig öfverenskommelse eller eljest genom expropriation förvärfva för staden Paris räkning eganderätten till en egendom n:o 3, vid gatan Château-d'Eau, omfattande omkring 1735 kvadratmeter och värderad till 1,001,000 francs för att der upprätta en arbetarebörs. Kostnaderna för platsens förvärfvande och apterande för ändamålet beräknades till 2,930,000 francs.

En arbetarebörs i mindre skala fans redan i n:o 35 vid gatan Jean-Jacques-Rousseau; den invigdes 3 februari 1887 af stadsfullmäktiges ordförande. Den nya börsen togs i besittning den 22 maj 1892, under det att den förra lokalen bibehölls som annex.

Båda etablissemangen stängdes den 6 juli 1893 på befallning af inrikesministern *Charles Dupuy*, men öppnades åter och ställdes till arbetarekorporationernas förfogande den 11 april 1896 på vilkor som innefattas i handels-, industri- och samfärdselministerns dekret den 7 december 1895 och stadsfullmäktiges reglemente af den 6 januari 1896.

I sin framställning till presidenten om stadfästelse af dekretet 1895 yttrar handelsministern, att arbetsbörsens ändamål är att förmedla anbud och efterfrågan af arbetskrafter inom handtverken och de industriella yrkena, och att det är antagligt att börsen skall, om den organiseras på bestämda grunder, komma att göra de största tjänster vid beredande af anställning åt arbetare och tjenare och utöfva ett nyttigt inflytande med afseende på arbetsprisen och arbetslösheten.

Den organisation ministern föreslår afser, säger han, att bibehålla börsens karakter af offentlig arbetsmarknad och kommunal institution på samma gång som att lemna åt arbetarne den fullständigaste frihet att derinom ordna sina inre angelägenheter och försvaret af sina yrkesintressen. Börsen skall lemna fria samlingssalar åt fackföreningarna och underhjälpa de organiserade arbetarnas ekonomiska uppfostran, hvartill de sakna resurser.

För detta ändamål hade Paris stadsfullmäktige samtyckt till att göra så stora uppoffringar för uppbyggande och underhåll af en börs.

Arbetsgifvareföreningarna hafva icke dessa behof, och de hafva aldrig tillkännagifvit, att de önska få begagna lokaler i börsen.

Men om denna börs således ställes uteslutande till arbetarnes disposition för att de der skola kunna öfverlägga om sina gemensamma intressen, så bör det fordras, menar ministern, att de skola vara organiserade i fackföreningar (syndicats professionnels) enligt lagen af den 21 mars 1884.

Regeringen bör på detta sätt taga en del af ansvaret för denna anstalt på sig. Seineprefekten är emellertid börsens laglige administratör. Han skall utlåta sig öfver fackföreningarnas ansökningar om tillträde och skall reglementera anordningarna gent emot allmänheten. Han utser de administrerande tjänstemännen, öfvervakar och ansvarar för etablissemangen; alla utgifter därför utanordnas af honom liksom andra stadens (Paris) kostnader för ändamålet, allt enligt stadsfullmäktiges beslut.

Reglementet skall bestämma hela den inre förvaltningen, tiderna för börsens öppnande och stängning, villkoren för tillträde, rörande reparation af lokalerna, den afgiftsfria platsanskaffningen och arbetsstatistiken, om afgifterna, der sådana upptagas, om sättet för utseende af arbetarnes ombud i den konsultativa kommissionen.

Kommunen har rättighet att anordna i börsen

a) *särskild ständig centralbyrå för de förut beskrifna kommunala platsanvisningsbyråerna* och

b) *en statistisk byrå*; samt att ombesörja

c) *offentliggörandet af en tidskrift, innehållande arbetsunderrättelser.*

Staden skall kunna inrätta i börsen ett bibliotek och anordna kurser i olika ämnen och konferenser.

I den konsultativa kommissionen skola arbetarne hafva stort inflytande; denna skall bestå af 20 medlemmar, af hvilka fackföreningarna utse 10, stadsfullmäktige 6, Seineprefekten 2 och handelsministern 2. Denna kommission skall gifva råd i alla inre förvaltningsfrågor, som afgöras af kommunens organ, årligen afgifva en rapport öfver den materiella ställningen och upprätta en budget för kommande år.

Dessa äro de allmänna grunder, säger ministern, på hvilka denna organisation bör byggas. Ändamålet är att hjälpa till att förverkliga de förhoppningar på framgång åt sträfvandena för social fred, som en sådan institution redan har väckt såväl hos myndigheterna som hos arbetarna.

Presidenten gillade dessa grunder, och det dekret, som i enlighet dermed underställdes hans afgörande, erhöll hans stadfästelse i december 1895.

Lagen af den 21 mars 1884 reglerar fackföreningarnes förhållande till staten. Stiftarne af en fackförening åläggas att inlemna till mären på platsen der föreningen bildas, i Paris prefekten, föreningens stadgar och uppgift på styrelsens medlemmar och andra förtroendemän och de förändringar, som i dessa hänseenden inträffa. Stadgarna skola genom märens försorg insändas till kronobefallningsmannen. Hvarje styrelsemedlem måste vara fransk medborgare och åtnjuta medborgerliga rättigheter. Fackföreningarna äro juridiska personligheter. De få emellertid ej besitta annan fast egendom än som behöfs för deras föreningsverksamhet. Till kassor för ömsesidig hjälp äga de att göra insamlingar. Om en medlem konstitutionellt utgår ur en fackförening, kan han ej beröfvas sin rätt i de kassor, hvori han gjort tillskott, om han eljest uppfyller sina förbindelser till desamma. Brott mot dessa bestämmelser straffas med böter från 16 till 200 francs. Falska uppgifter

om stadgarna eller namn på styrelsemedlemmarne straffas med böter intill 500 francs.

Denna lag gäller äfven för kolonierna. Främmande arbetare, anstälde under namn af immigranter, kunna ej taga del i fackföreningarna.

Enligt de officiella meddelanden, som handels- och industriministeriets arbetsbyrå månadtligen utger (*Bulletin de l'Office du travail*), finnas arbetarebörser efter Paris' mönster upprättade i åtminstone ett tiotal franska städer, deribland *Toulon, Toulouse, Tours, Nîmes, Nice, Bourges, Perpignan* och *Alger*.

Derjemte finnas som förut nämnts *arbetsanvisningsbyråer* upprättade af *arbetsgifvareföreningar, af fackföreningar utanför arbetarebörsen, af blandade arbetare- och arbetsgifvareföreningar, af ömsesidiga sjelfhjelps-föreningar, välgörenhets- eller missionsföreningar och af gillen (compagnons)* till ett stort antal, hvilka alla äro skyldiga rapportera till ministeriet.

Den officiella tidskriften »*Bulletin de l'Office du travail*» innehåller utom dessa uppgifter allt af intresse för bedömande af arbetsmarknaden i in- och utlandet, om försäkring mot invaliditet af alla slag, lagar som röra arbetareförhållandena m. m. dylikt.

I början af år 1893 utgaf arbetsbyrån i Paris (»*Office du travail*») under titeln »*Le Placement des employés, ouvriers et domestiques, en France*» en redogörelse för de olika arbetsanvisningsanstalternas i Frankrike verksamhet och resultat.

Af denna redogörelse framgår följande resultat i sammandrag för år 1891.

	Antal.	Antal arbets-sökaude.	Antal anbud.	Personer anställda	
				fast.	tillfälligt.
De kommunala byråerna ...	24	24,805	13,292	10,856	— —
Gillena	32	6,288	6,188	6,188	— —
Sjelfhjelps-föreningar	59	35,041	33,059	17,794	16,000
Välgörenhets- eller mis-sionsföreningarna	76	132,036	25,911	26,227	107,431
De privata kontoren: kommissionskontoren och tjenstebyråerna	1,374	2,495,079	938,237	459,459	361,991
(Bureaux de placement autorisés).					

Yrkesföreningarnes byråer:

	Antal börser eller byråer.	Antal arbets- sökande.	Antal anbud.	Personer anställda	
				fast.	tillfälligt.
Arbetsgifvarnes	54	22,594	20,851	18,396	430
Arbetarnes	323	122,666	71,639	86,014	8,538
Blandade	13	2,558	1,882	1,896	1,396
Summa	390	147,818	94,372	106,306	10,364

Den nya börsen i Paris öppnades först 1892.

Från juli 1893 till april 1896 var börsen i Paris stängd, hvarigenom arbetarnes egen arbetsanvisning mycket led. Men sedermera har deras verksamhet betydligt utvecklat sig.

Fackföreningarne hafva inrättat kassor för arbetslöse (Caisses de chômage). Hvarje arbetslös fackföreningsmedlem, som åtnjuter understöd, är skyldig att under 2 timmar dagligen ställa sig till fackföreningsstyrelsens förfogande. Härigenom utöfvas den kontroll, som de engelska Trade Unions vinna genom fordran på personlig anteckning dagligen i vakansboken.

I Belgien

har man liksom i Frankrike inrättat s. k. *arbetsbörs*er. Detta är emellertid noga räknadt endast ett anspråksfullare namn på hvad annars helt enkelt kallas arbetsanvisningsbyråer. Namnet »arbetsbörs» anger, att arbetskraften på platsen är föremål för både anbud och efterfrågan, att aftalen här direkt förmedlas. Men det är icke vanligt att arbetsgifvarne personligen inställa sig på arbetsbörserna; beställningarne ske vanligast genom skriftliga requisitioner eller på telefon. De franska arbetsbörserna äro också uteslutande i fackföreningarnas händer. Detta är ej förhållandet i Belgien och Holland.

De belgiska arbetarebörserna äro af flera olika slag:

- a) officiella kommunala börser;
- b) officiella börser, upprättade af speciella komitéer eller väl-görehetsföreningar;

c) Kooperativa börser, upprättade af fackföreningar eller politiska grupper.

I de två första kategorierna är tillträde öppet för alla i det tredje för endast arbetare af samma yrke och organisation.

Redan 1878 läser en kommunal anvisningsbyrå för tjenstsökande, hvarest register fördes öfver såväl anbud som efterfrågan på arbetskrafter, hafva varit i verksamhet i *Molenbeek-Saint-Jean* uti dess stads-hus. Den synes emellertid ej hafva följt med sin tid, ty 1896 utfärdade borgmästaren ett upprop med erinran om byrån och dess uppgift.

I *Enghien* beslöto stadsfullmäktige 1895 att upprätta en kommunal arbetsbör. Hvarje vecka anslås i staden förteckning på såväl anbud som efterfrågningar. Börsen har anslag af såväl kommuner som af provinsrådet (i *Hainaut*) mot det att börsen årligen lemnar rapport.

I *Alost* upprättades likaledes en arbetsbör 1896. Stadsfullmäktige utse för fyra år om sender en kommission af 5 medlemmar, som omsättes till $\frac{1}{2}$ hvart annat år. Arbetsgifvarne kunna här direkt sätta sig i förbindelse med arbetarne och tjenarne. Alla underrättelser om dem, som kunna inhemtas, finnas på byrån.

I kommissionen sitter en rådman som ordförande, en arbetarnes förtroendeman som sekreterare, ordföranden i handelsdomstolen, en industriidkare och en arbetare. Kommunen bekostar det hela och arbets-anvisningen är afgiftsfri.

På ungefär samma sätt är denna angelägenhet ordnad i *Schaerbeek*, *Saint-Gilles* m. fl. orter. Äfven i *Malines*, *Lierre*, *Bruges* och några andra mindre orter är frågan om kommunal arbetsbör föremål för myndigheternas pröfning.

Af det andra slaget af kontor för kostnadsfri arbetsanvisning upprättades det första i *Liège* 11 febr. 1888 och kom till stånd genom förenade bemödanden af värmestugorna, industribörsen och handelskammaren. Efter en meningsstrid dem emellan öfvertog den senare 1892 ensam arbetsbörsen. Börsen förvaltas af en kommission sammansatt af 6 medlemmar af handelskammaren, ett ombud för staden och 3 medlemmar utsedda bland arbetarne, så vidt möjligt af deras representeranter i skiljenämnden, af industri- och arbetsrådet och af föreningarna för ömsesidig hjälp, en af hvardera.

Börsen har af staden fri lokal, som består af byrå samt 2 vänt-salar, en för manliga och en för kvinliga arbetssökande, med särskilda ingångar; bidrag lemnas af allmänna medel och en del föreningar. På särskilda taflor i gatuhörnen tillkännagifvas hvarje dag, hvilka tjänster som stå till buds, och tidningarna innehålla hithörande statistik. Inskrif-

ningarna kunna ske hvilken stund som helst, den sökandes namn, yrke, bostad, födelseort och referenser antecknas, och han erhåller ett inskrifningskort med ordningsnummer.

Intill 1894 brukade byråföreståndaren en gång dagligen hålla upprop, hvarvid han redogjorde för alla anbud som inkommit, hvarefter de som ej hörde till yrken, som erbjöds arbete, aflägsnade sig. Verkan af detta upprop var emellertid den, att en stor del arbetslöse endast infunno sig till uppropet, hvarför man upphörde dermed. Den, som på requisition anvisas arbete, erhåller ett presentationskort med arbetsgifvarens adress, arbetssökandens namn m. m. samt tillkännagifvande om denne medför några rekommendationer eller betyg. Om arbetaren anställes, återställes genast detta kort.

Börsen står öppen äfven för tjenare i familjerna, biträden i butiker och andra affärer.

Efter i det närmaste samma plan är börsen i *Charleroi* ordnad. Den står under ledning af nattasylkomitén. Man har afsett att med denna börs skall förenas en särskild anstalt, som skall få till uppgift att studera alla hithörande sociala spörsmål, upprätta statistik och verka för en utveckling af detta studium planmessigt för hela Belgien. Börsen står för ändamålet i förbindelse med börserna i Bryssel, Liège m. fl. ställen och sträfvar att organisera rörelsen för hela landet, centralisera densamma. Börsen underhålles af staden och provinsen (Hainaut), som lemnar 1,000 francs anslag till densamma.

Sedan 1891 finnes en liknande börs i *Gand*, upprättad af handels- och industriföreningen derstädes.

Äfven kantonerna *Boussu*, *Dour* och delar af *Pâturages* hafva sammanslagit sig och 1895 upprättat en arbetsbörs i denna senare kommun.

I alla dessa börser lemnas arbetsanvisningarna *gratis*.

Dessa två kategorier af börser stå till alla yrkens förfogande och ställa sig fullkomligt opartiska mellan arbetsgifvarne och arbetarne. Men derjemte finnes en hel del smärre kontor, som äro upprättade af religiösa eller politiska föreningar eller fackföreningar, hvilka endast betjena särskilda bekännare eller yrken.

Börsen i *Bryssel*, grundlagd 1886 genom borgmästaren *Buls* energiska bemödanden, skiljer sig från andra i det hänseendet, att den ej mottager något understöd af allmänna medel. Den upprätthålles af en förening »Oeuvre du travail», hvars ordförande borgmästaren är. Men äfven i andra afseenden är den märklig. Der göres sträng skilnad på olika

arbetslösa. Sådana som *icke kunna* eller *icke vilja* arbeta *mottagas der icke*. Börsen bemödar sig att befordra utvandring af stadsarbetare till landet. Detta bemödande understöder staten genom att lemna sådana arbetare prisnedsättning på jernvägarne.

Börsens statistiska redogörelser och grafiska framställningar af resultatet af dess arbete erhöilo på senaste verldsutställningen i Bryssel guldmedalj. Börsens organ är: »Bulletin du travail», som upptager redogörelser för arbetsmarknaden i landet.

Det finnes derjemte i Bryssel, under förutnämnda förenings ledning, en särskild qvinlig »arbetsbörs», och båda börserna hafva asyler, der husvilla under afvaktan på arbete få uppehålle någon tid; särskildt den qvinliga asylen har här en stor uppgift, emedan de privata platsanskaffningskontoren — kommissionskontoren — ofta äro kacherade osedlighetsnästen och med förkärlek anlitas. I tredje klassens kupéer finner man anslaget varningar mot dessa nästen och anvisningar till asylerna.

1892 stiftades ett förbund af arbetsförmedlingsanstalter i Belgien.

Holland.

Amsterdam har den »Centrale Arbeidsbeurs», hvars stadgar 1898 fingo kunglig sanktion, och *Rotterdam* »Arbeidsbeurs te Rotterdam als Rechtspersoon erkend by Kon. Bescheit von 24 Mei 1895.» De äro båda bildade efter mönster i Belgien.

Börsen i Amsterdam har nyligen upprättats i stället för en arbets-anvisningsbyrå, som »Maatschappy voor den Werkenden Stand» (Föreningen för arbetsklassen) efter tyskt mönster uppehållit sedan 1886. Der togs en inskrifningsavgift af 2 ½ cents för arbetare och 25 cents af arbetsgifvarne, men de senare kunde erhålla abonnement till reduceradt pris. Denna byrå saknade arbetarnes förtroende, emedan styrelsen alltid rekryterades uteslutande ur arbetsgifvarnes krets. Styrelsen för börsen är sammansatt af 6 arbetsgifvare och 6 arbetare, hvilka välja en ordförande, som ej hör till någon af dessa klasser. Platsanskaffningen sker gratis för båda parterna.

Slutligen finnes det äfven en »arbetsbörs» i *Haag* hos: »Christeliike Volksbond», och en förening af arbetsgifvare och arbetare vid namn »Samenwerking» i *Arnheim* har så nyligen som 1897 äfven upprättat en arbetsbörs.

Schweiz

har en del smärre arbetsanvisningskontor af mer eller mindre kommunal karakter. Det förnämsta är det i *Basel*, som 1890 grundades af regeringen i kantonen Stadt-Basel.

Anstalten förvaltas, under chefens för inre departementets ledning, af en kommission på 11 medlemmar, som väljas på 3 år af regeringsrådet (stadsfullmäktige). 3 af dem skola vara arbetsgifvare och 3 arbetare. De äro skyldiga att uppbära ett arfvode af 2 francs för hvarje möte de bevista. Denna kommission väljer i sin ordning en qvinno-komité på 6 medlemmar, som har uppsigt öfver den qvinliga afdelningen. Föreståndaren väljes på 6  r af regeringsrådet, efter förslag af inre departementet. Efter 6  r kan han omväljas utan vidare. Han måste vara röstberättigad schweizisk medborgare.

Anstalten förmedlar anställning af såväl yrkesarbetare som af oskolade arbetstagare och tjenstefolk, icke blott inom Schweiz utan äfven till utlandet, förnämligast till och från Tyskland.

Genom regeringsrådets beslut den 28 mars 1895 upprättades ett hem f r qvinliga tj nsts kande, der de under kortare tid kunna vistas, medan de söka tjänst genom byråns försorg.

Hemmet, som har plats för 20 qvinnor samtidigt, skötes af arbets-anvisningsbyr ns kommission och närmast af den qvinliga komitén.

Full inackordering betalas med omkring 75  re för dagen. Kosten ensamt betalas med omkring 25  re. Längre än 2 veckor f r i regeln ingen der uppehålla sig.  rligen redovisas till inre departementet. Anstalten skall af int gterna själf b ra sina kostnader.

Resultatet af byråns verksamhet har från den 1 juli 1890 varit:

�r.	Arbetsgifvare.	Arbetstagare.	Förmedlade anställningar.	Procent.
1890 (6 män.)	1,408	1,928	1,823	54,6.
1891	3,608	4,774	5,471	65,3.
1892	3,588	4,860	6,144	72,7.
1893	3,928	5,095	7,424	82,3.
1894	3,883	5,050	7,706	86,3.
1895	4,475	5,819	8,818	85,7.
1896	5,032	6,367	9,959	87,4.
1897	4,744	6,014	9,553	88,8.

På grund af regeringsrådets åtgärd att ej vidare regelbundet införa i kantonbladet anstaltens tillkännagifvanden, visar 1897 tillfälligtvis någon nedgång i antalet manliga sökande. Annars är anstalten i afgjort framåtskridande.

På den manliga afdelningen anmälde sig detta sista år 3,369 arbetsbetssökande (1896: 3,838); af dessa voro endast 1,698 schweizare och 1,671 utlänningar. Af arbetsgifvare anmälde sig samma år 2,403 (1896: 2,766); af dessa voro 1,747 från Basel, 455 från det öfriga Schweiz och 201 från utlandet.

På den qvinliga afdelningen inskrefvos samma år 2,645 (1896: 2,529) arbetssökande, bland hvilka blott 967 voro schweizare och 1,678 utlänningar. Och samtidigt anmälde sig 2,341 (1896: 2,266) arbetsgifvare, bland hvilka 2,192 från Basel, 123 från det öfriga Schweiz och 26 från utlandet.

Såväl arbetssökande som arbetsgifvare erlägga af kommissionen upprättade och af regeringsrådet fastställda afgifter i svenskt mynt, i det närmaste utgörande för:

Dagsverkare	15 öre
Handtverkslärlingar.....	25 ”
Tjenare och handelspersonal	40 ”
Arbetsgifvarne dubbelt.	

Utom kantonen äro alla afgifter fördubblade, och till utlandet förmedlas endast efter årsabonnement till 20 francs.

Arbetsgifvarne i kantonen Stadt-Basel kunna också få abonnementskort med 20 kuponger till 5 francs och kunna genom att årligen betala 10 francs befrias från alla andra afgifter.

Arbetssökandena utforskas noga med hänsyn till deras duglighet och tillförlitlighet. Betyg och rekommendationer infordras.

Så fort arbetssökande genom byråns försorg anställts, skall arbetsgifvaren derom underrätta byrån på särskildt kort, som arbetssökanden medför.

Anstalten har inga väntsalar. Föreståndaren aflönas med 4,000 francs och den qvinliga afdelningens föreståndarinna med 1,500 francs.

Platsförmedlingen har omfattat utom Schweiz och Tyskland äfven följande länder: England, Frankrike, Italien, Belgien, Österrike-Ungern, Rumänien och Ryssland.

Nyligen har här införts obligatorisk arbetslöshetsförsäkring.

Äfven *Bern* har en arbetsansvinningsbyrå och i förbindelse med densamma från 1893 en fakultativ arbetslöshetskassa. Premien är 40

centimer för hvarje månad. Understödet utgår endast under december, januari och februari, högst för en tid af 2 månader under samma vinter. Rätt till understöd inträder, då den försäkrade i 6 månader tillhört kassan och efter det han under en vecka lidit af konstaterad arbetslöshet.

Tyskland.

Ingenstädes har frågan om det verksamaste och lämpligaste sättet att ordna arbetsanvisningen i stort sedt lika väl som i detalj varit föremål för så mångsidig och ingående pröfning ur de delvis olika intresserade parternas synpunkter som i Tyskland. Derunder har man visserligen icke kommit till någon fullständig enighet i alla afseenden, ja, icke ens i hufvudgrunderna, men under kampen att tillfredsställa mera ensidigt de skiftande intressena har man här beträdat en väg, som bättre än någon annan synes böra kunna leda till målet, en väg, på hvilken statens, kommunens, arbetsgifvarnes och arbetstagarnes intressen samfäldt kunna bevaras och tillgodoses. På denna väg hafva i främsta rummet de sydtyska staterna fullständigt slagit in, men till dem sluta sig år efter år allt flera fristående organisationer i samma syfte från hela Tyskland, och på senare åren upprepade gånger hållna landsmöten af alla i denna fråga intresserade föreningar och lokalanstalter hafva föranlett upprättandet af en tysk landsorganisation, hvilken visserligen ännu har ganska lösa former, men också derigenom lättare växer ut till en naturlig enhet, med just så pass begränsning för de olika underordnade organisationerna, att alla utvecklingsmöjligheter kunna bevaras.

Betydelsen af dessa s. k. *opartiska* arbetsanvisningsanstalter framstår bäst genom att först redogöres för de öfriga slagen.

Vid redogörelsen för hithörande förhållanden i England bemärktes, hurusom den gamla kraftiga och sunda, fristående engelska arbetarrörelsen på egen hand på sitt sätt löst arbetsanvisningsfrågan, så att arbetsgifvarne ända till nyligen varit alldeles utestängda från allt inflytande på densamma, ja, faktiskt förhindrade att upprätta egna byråer. Först vid den principiella uppgörelsen 1897 efter den stora tvekampen mellan arbetsgifvare och arbetstagare inom jernverksindustrien, erkändes båda parternas likaberättigande, i princip; dock hafva arbetarne så länge beherskat denna terräng och så mästerligt ordnat

arbetsanvisningen på egen hand, att deras dominerande inflytande i verkligheten ännu är, såsom vi sett, i det närmaste obestriddt.

I Tyskland har en alldeles motsatt rörelse gjort sig med växande magt gällande. Här hafva arbetsgifvare i stor utsträckning och med en anmärkningsvärd energi och planmessighet sammanslutit sig i ändamål att blifva ensamma bestämmande på arbetsanvisningens område. På samma gång hafva de tyska arbetstagarne allt för mycket försummat att begagna sig af den mäktiga häfstång för sin lyftning, som en väl genomförd arbetsanvisning erbjuder. Betydande undantag gifvas visserligen. Men i stort sedt hafva de tyska arbetarne icke tagit lärdom af de engelska fackföreningarna i detta hänseende, liksom i åtskilliga andra.

Det tyska handtverksståndet har från den gamla skråtiden i viss mån bibehållit sina landsorganisationer, hvilket underlättat arbetsanvisningens planmessiga ordnande för de olika handtverken. Skråinrättningen och den dermed sammanhängande arbetsanvisningen upphörde visserligen vid införandet af näringsfriheten år 1866. Men då socialdemokratien 1872 kommit till magt, återväcktes den till lif under mera moderna former, och det upprättades arbetsanvisningskontor såsom ett försvarsmedel i kampen mot socialismen.

Handtverksmästarne äro förbundna att taga sina arbetare endast från sitt handtverks eget kontor på platsen, hvilket drifver sin verksamhet på det tillhörande herberget. Då en arbetare sändes från kontoret för anställning hos mästaren, medför han ett intyg, som visar, att han är skickad från kontoret, och om han af egen drift och utan hinder från principalens sida vill på annan ort söka arbete, får han intyg derom från kontoret samt reseunderstöd. Der föres en »svart bok» öfver sådana arbetare, som antingen visat dåligt uppförande på arbetsplatsen eller deltagit i strejk.

Handtverksskråen hafva bildat skråförband, och dessa hafva gemenamt inrättat ett centralutskott för ledningen af arbetsanvisningen och öfvervakande af herbergesinstitutionen.

Det är i synnerhet i norra Tyskland dessa fått fast fot. Vissa förband, såsom de tyska frisörskråens med flera, äro emellertid utbredda öfver hela Tyskland.

Handtverksförordningen af den 26 juli 1897 anvisar under §§ 81 a, 88 o. s. v. åt de moderna skråen »omsorger för arbetsanvisning». Genom gesällernas anslutning till denna ordning skulle sådana arbetsgifvares anvisningskontor nog få ett uppsving, men förtroendet till dem från arbetarnes sida är icke stort.

Mäktigare och inflytelserikare på arbetsanvisningsmarknaden äro arbetsgifvarne på det storindustriella området. I norra och mellersta Tyskland, särskildt i Hamburg, Preussen och Sachsen, har under det sistförflutna årtiondet en utveckling och centralisering af arbetsgifvarnes arbetsanvisning försiggått, som är byggd på den grundsatsen, att endast arbetsgifvarne på detta område skola hafva bestämmanderätt. Enligt officiella uppgifter från konungariket Preussens statistiska byrå, åberopade i maj 1898 på årsmötet för föreningen af metallindustriella företag i provinsen Hannover, *) blef under anförda period i Preussen arbete anvisadt genom byråer, tillhörande

Arbetsgifvarne	...	på 65,632 ställen	= 41 procent;
Välgörenhetsföreningar	...	„ 35,272	„ = 22 „
Arbetarne	...	„ 26,760	„ = 17 „
Blandade föreningar	...	„ 23,129	„ = 15 „
(Arbetsgifvare och arbetare) krets- och provinsialförbund	...	„ 5,180	„ = 3 „
Myndigheter	...	„ 3,523	„ = 2 „

I *Hamburg-Altona* med omgifning har bildats ett arbetareförband, som i flera hänseenden tagit ledningen i denna nyssnämnda rörelse. Detta förband räknade vid årsmötet i februari 1898 16 föreningar, och skeppsmäklare- samt skeppsagentföreningen väntades komma att såsom den 17:de ansluta sig, sedan på förbandets initiativ 60,000 mark anskaffats för upprättande af ett arbetsanvisningskontor med filialer för hamnarbetare i Hamburg-Altona.

Föreningens sekreterare, dr Oscar Martens, är oafbrutet verksam för ett omfattande samarbete på detta område mellan Tysklands industriidkare, ett arbete, som redan fått ett betydelsefullt uttryck i en konferens i *Leipzig* den 5 september 1898.

I konferensen deltog, under presidium af styrelsemedlemmen i arbetsgifvareförbundet Hamburg-Altona fabriksegaren Joh. A. Menck, Altona, 80 representanter för stora fabrikscentra, tillhörande 34 olika tyska städer samt Wien. Starkast representerade voro: Berlin, Hamburg, Leipzig och Magdeburg.

Flera af deltagarne representerade stora tyska arbetsgifvareföreningar, såsom föreningen af tyska kopparvalsverk, tyska metallindustriidkare, Tysklands kopparsmedjeverk, tyska jern- och stålindustrierna, Berlins

*) Deutsche Volkswirtschaftliche Korrespondenz, Jahrgang XXIII n:o 20.

metallvarufabrikanter, tyska sockerindustrien, murare- och timmermans mästareförbundet i Berlin och omgifning (skrä), Berlins skofabrikanter, förbundet af textilindustriella anläggningar i Chemnitz och dess omgifningar, centralföreningen af tyska yllevarufabrikanter, målareskrået i Hamburg, Hamburgs redare o. s. v. Konferensen förhandlade endast om arbetsanvisningsspörsmålet och afsåg att upprätta en stark organisation af arbetsgifvarebyråer efter gemensamt mönster. Konferensens generalsekreterare var dr Martens. Han inledde förhandlingarna med en karakteristik af arbetsgifvarnes läge gent emot arbetarnes organisationer och lönekampen och framhöll, att arbetsgifvarne måste göra front mot denna kamp och därför anlita den magt, som arbetsanvisningen, ordnad ur arbetsgifvarnes synpunkter, lemnar. Af den redogörelse, han och flera andra förbandssekreterare lemnade, framgick, att arbetsgifvarebyråerna redan fått en stark utbredning i Tyskland. Till dömes har föreningen för Tysklands kopparsmidensverk arbetsanvisningskontor (*Arbeitsnachweise*) i *Berlin, Magdeburg, Halle, Breslau, Görlitz, Dresden, Chemnitz, Zwickau, Stettin, Lübeck, Güstrow, Rostock, Neustrelitz, Flensburg, Neumünster, Hamburg, Bielefeld, Bochum, Dortmund, Köln, Barmen, Düsseldorf, Mülheim, Duisburg, Aachen, Coblenz, Lennep, Crefeld, Elberfeld* och *M. Gladbach*.

Centralförbundet af tyska industriidkare innefattar inemot 100 korporationer och föreningar med millioner arbetare, hvilka de sträfvat att beherska med strängt reglerade arbetsanvisningsbyråer.

Typerna för dessa byråer äro i Hamburg, och främst bland dem räknas byråerna för jernindustriförbundet och för metallindustriförbundet. Arbetsanvisningen sker utan kostnad för arbetaren. Då arbete ej på platsen kan anskaffas, men deremot på annan ort finnes efterfrågan, lemnas bidrag till rese- och underhållskostnaden. Detta sker på så sätt, att arbetaren vid afresan erhåller biljett och nödig penninghjälp till sitt uppehälle under resan mot qvitto, som innehåller erkännande af att hjälpen förskottsvis lemnats honom och förbindelse att återbetala samma genom afdrag på lönen, derest han ej stannar tre månader vid den anställning, som beredes honom.

Genom centralisering af dessa byråer och förvärfvande af stark anslutning till rörelsen hoppas man kunna göra anspråk på prisnedsättning på jernvägarna för de arbetare, som genom sådana byråers försorg beredas arbete på annan, ej alltför aflägsen ort. Man sträfvar äfven efter att i samband med dessa arbetsanvisningar inrätta upplysningsbyråer, som skola stå arbetarne till tjänst med underrättelser rörande lagstiftningen vidkommande deras angelägenheter, anvisning af bostäder,

sjelfhjelpskassor och dylikt, hjelp vid affattande af inlagor till myndigheter o. s. v. samt anvisning, hvar lärlingar kunna få sin utbildning. Slutligen syftar man åt en sammanslutning för bättre samförstånd med och inflytande hos sådana vederbörande som fabriksinspektionen, välgörenhetsinrättningarna med mera dylikt.

Alla dessa krafter skola samverka för att sätta byråerna i stånd att göra det skarpaste urval bland de arbetssökande och att till yrkena draga de bästa arbetskrafterna samt skydda dem mot de andra. Arbetare, som deltagit i strejk, äro i allmänhet alldeles utedängda. För dessa senare idéer gjorde sig på konferensen i Leipzig särskildt sekreteraren för berlinska metallindustriförbundet (Kleffel) till tolk. Till detta förband hörande arbetsanvisningskontor i Berlin åtnjuter högt anseende och betraktas såsom i flera fall banbrytande. Det upprättades 1890.

Gent emot denna starka och mäktiga organisation stå fackföreningarnas arbetsanvisningsbyråer, mestadels under socialdemokratisk ledning, många till antalet, men i allmänhet svagare och mindre inflytelserika genom bristande plan i arbetet och sammanhållning.

Uppkallade till försvar genom arbetsgifvarnes hotande inflytande på arbetsmarknaden, hafva de börjat egna mera uppmärksamhet åt arbetsanvisningen och dess organisation. Denna underlättades genom beslutet på fackföreningskongressen i Halberstadt 1892 om centralisering af hela fackföreningsrörelsen och fackföreningarnas utbytande mot industrigrupp-förband. Dessa gruppförband hade nu att ordna och centralisera arbetsanvisningen hvar för sig.

Af 48 förband med tillsammans 238,613 medlemmar hade redan 1894 46 sådana med tillhopa 230,225 medlemmar organiserat sig efter den nya planen. 45 bland dem lemna utom arbetsanvisning reseunderstöd och hjelp vid arbetslöshet. 1894 utgjorde reseunderstöden tillsammans 350,455: 26 mark, och hjälpen vid arbetslöshet 239,750: 22 mark. De förra beräknas efter 2 till 3 pf. för kilometer, den senare till 75 pf. för dag. *)

Centralisationen af arbetsanvisningen inom förbanden och arbetets ledning lemna emellertid åtskilligt öfrigt att önska. I en del fack har man gjort allvar af saken, i andra, och detta de flesta, är hela organisationen mycket löslig. I allmänhet föres ingen statistik.

*) Der Arbeitsnachweis Dr F. Freiherrn v. Reitzenstein. Schriften der Centralstelle für Arbeiter-Wohlfarthseinrichtungen, n:o 11.

Bland de förnämsta arbetsanvisningskontoren af detta slag bör nämnas *centralkontoret för Nürnbergs fackföreningar*, som tillika är ett gratis rättshjelpskontor. Der har sedan 1899 års början varit upprättadt ett särskildt kontor för socialstatistik.

Det tyska metallarbetareförbundet har från och med 1899 upprättat ett mycket verksamt centralkontor för arbetsanvisningar vid sektionerna. I bildhuggareyrket är arbetsanvisningen så godt som uteslutande i händerna på förbundet af Tysklands bildhuggeriarbetare.

Men helt annorlunda är det i de flesta andra yrkena. Så till dömes i sko- och läderindustrien. Der finnes mer än 15,000 organiserade skomakare, men deras arbetsanvisning lider af fullständig misskredit. Förtroendemännen, som ombesörja arbetsanvisningen, träffas ofta endast om aftnarna, då de slutat sitt arbete, och gesällerna, som vilja betjena sig af denna arbetsanvisning, få öda mycken tid under väntan. De gå då hellre till arbetsgifvarnes byråer. En del fackföreningsbyråer hafva uppgått i lönekampen, så att de blifvit förhatliga för arbetsgifvarne och förlorat karakteren af arbetsanvisningsanstalter.

Den tyska socialdemokratien synes förbise vigten af det uppfostrande elementet vid arbetsanvisningen, hvilket engelsmännen i sina trade unions vetat så väl tillvarataga.

I *Augsburg* har »förbundet af ordningsälskande arbetareföreningar i Augsburg med omnejd» upprättat en arbetsanvisning, som afser att vara ett magtmedel bland arbetarne i kampen mot socialdemokratien. Förbundet, som organiserades i början af 1890-talet, består af de forna Hirsch-Dunkerska arbetareföreningarna på orten, såväl de katolska som de evangeliska, sångföreningar och dylikt. Alla medlemmarne måste obetingadt vara motståndare till socialdemokratien. De, som tillhöra de Hirsch-Dunkerska föreningarna, måste afgifva en förbindelse att ej vara socialdemokrater.

På arbetsgifvarekonferensen i Leipzig 1893 uttalade sig maskiningeniören H. Krantz med erkännande om denna arbetsanvisningsanstalt. Anstalten skulle ursprungligen endast förmedla arbete åt förbundets medlemmar. Men verksamheten måste genast utsträckas äfven till andra, och denna del af verksamheten är nu den förherskande.

Under 1897 tillhörde af 3,919 sökande endast 44 förbundet.

Årsberättelsen för 1897 visar följande resultat:

	Fabriksarbetare: maskin- textil-		Handtverksarbetare: byggnads- andra		Grofarbotare af alla slag	Summa.
Anbud på arbetskrafter	706	831	307	174	1,901	3,919
Anskaffade anställningar	331	536	149	74	833	1,923

Byrån har äfven börjat att skaffa plats som lärlingar åt ynglingar, som lemnat skolan.

Under år 1897 hade sålunda af 99 anmälda 22 placerats i olika yrken.

Arbetsanvisningen för qvinnor ombesörjes af religiösa välgörenhetsföreningar.

Styrelsen anmärker, att de här upptagna talen utvisa endast huru många som anvisats arbete, som kunnat försörja dem, ett varaktigt arbete. Annars skulle talen varit högre.

Ett stort antal arbetsgifvare från andra orter hade sökt byråns förmedling, men arbetarne hade ej velat flytta, så länge anställning på orten kunde beredas.

Styrelsen förfäktar den mening, att arbetsanvisningen ej kan med fördel ske genom s. k. opartiska kontor, kommunala kontor i större eller mindre utsträckning. Endast fackföreningen, som kan bedöma hvilken arbetare i hvarje fall passar för den erbjudna platsen, som känner hvarje arbetares förmåga och egenskaper, kan tillfredsställande fullgöra sådant uppdrag. En föreståndare för en opartisk anstalt känner ej tillräckligt sitt folk.

Det socialdemokratiska partiet har dragit försorg om att i Tysklands större städer finnas »Vägledare» för arbetare och arbetareföreningar. Dessa handböcker med vägledande upplysningar innehålla förteckningar äfven på fackföreningarnas arbetsanvisningsställen. Vägvisaren för Hamburg med omnejd upptager ej mindre än 24 yrkesanvisningskontor derstädes, nemligen bryggarnes, gelbgjutarnes, gipsarnes, grafiska arbetarnes (2), handelsbiträdenas, eldarnes, hatt- och filtarbetarnes, bleckslagarnes, sockerbagarnes, körsnärernas, lackerarnes, maskinisternas, metallarbetarnes, mjölnarnes, instrumentmakarnes, sadelmakarnes, smedernas, skräddarnes, skomakarnes, tobaksarbetarnes (2), tapetserarnes och cigarrsorterarnes.

Genom de större resurser, som stå arbetsgifvarebyråerna till buds genom deras fastare och planmessigare organisation, utöfva de emellertid i allmänhet i norra och mellersta Tyskland det vida förherskande inflytandet på arbetsanvisningsmarknaden.

Hamburg.

Mellan arbetsgifvares och arbetarnes särskilda, stridiga arbetsanvisningskontor intager ett delvis statskommunalt kontor under ledning

af det halft offentliga »Hamburgische Gesellschaft zur Beförderung der Künste und nützlichen Gewerbe» (»Patriotische Gesellschaft») en mera opartisk, medlande ståndpunkt. Detta kontor organiserades under koleraepidemien 1892 af en hjälpkomité, men befans under dennas ledning ej ändamålsenligt och blef därför från och med 1895 af Hamburgs senat öfverlätet till förenämnda förening.

Kontoret ställdes under vård af en kommission af 7 medlemmar ur denna förening. Vid kommissionens sammanträden har regelbundet fabriksinspektören deltagit, såsom representant för regeringen. och tidtals äfven en referent från senaten.

Kommunalsekreteraren *dr Naumann* har egnat och egnar ännu anstalten stort intresse och synnerlig omsorg.

Denna byrå hade tillkommit på grund af arbetarnes nödställda belägenhet under koleraepidemien, och dess uppgift var därför närmast och nästan uteslutande att skaffa arbete åt oskolade arbetare. Särskildt förmedlade byrån anställning för tillfälligt arbete i kommunens tjänst. Den patriotiska föreningen tog genast till sin uppgift att vidga byråns verksamhet, så att den skulle kunna fylla alla anspråk på en arbets-anvisningsanstalt efter modernt mönster. Arbetsanvisningen skulle omfatta alla slag af arbetare, den skulle söka skaffa utvägar för öfverflödiga arbetskrafter, då marknaden var öfverfylld, och ändtligen skulle den söka verka medlande mellan arbetsgifvarne och arbetarne för utjemnande af deras stridiga intressen. Den enda egentliga vinst samhället hittills dragit af byrån var, att de arbetslöse — hufvudsakligen grofarbetare — ej behöfde uppehålla sig på gatorna och taga sitt tillhåll på krogarne.

Men för de skolade arbetarne och framför allt de yrkesvana hamnarbetarne var alls intet gjordt i detta hänseende. På förbättrade förhållanden för stufveriarbetare, pråmförare, skeppsmålare, rengörare och putsare af alla slag m. fl. rigtade föreningen nu sin uppmärksamhet.

Senaten gaf sitt bifall till denna plan och stälde de nödiga medlen till förarbetena till föreningens förfogande.

Den första åtgärden blef att skaffa en de växande anspråken motsvarande lokal för byrån. Hundratals arbetare hade måst vänta i öppna skjul. Nu inreddes en statens egendom till byrå med väntsalar, som rymde 300 till 500 arbetare. Genom aftal med föreningen för folk-kaféhallar sörjdes för att arbetarne i väntsalarne fingo för billigt pris sunda näringsmedel.

Derpå upptogs förhandlingar med olika grupper af organiserade arbetsgifvare- och arbetaregrupper för hamnarbetena. Efter trägna och

långvariga bemödanden gjorde kommissionen den erfarenheten, att önskemålet: ett ändamålsenligt ordnande af arbetsanvisningen, allvarligt omfattades af båda parterna, men att de hvar för sig så ensidigt sträfvade att vinna alla magtmedlen i klasskampen och ledningen i fråga med uteslutande af den andra parten, att intet samförstånd kunde uppnås. Kommissionen var därför hänvisad till att på egen hand söka lösa frågan. Dernäst rättade kommissionen de till staden strömmande landtarbetarnes uppmärksamhet på vigten af arbetsanvisningens bättre ordnande. Hade dessa arbetare väl kommit till staden och vant sig vid sysslolöshet samt kommit i nödstäld belägenhet, kunde de ofta ej förmås att återgå till sitt förra arbete, utan förföllo. Kännedom om arbetsanbud och efterfrågan på arbetskraft vore därför af vikt för att afhålla åtminstone de betänksamma från att under arbetsbrist i städerna strömma dit. Allmän var klagan öfver bristande arbetskrafter för landtmannaarbeten, och många, som lättsinnigt begifvit sig till staden, önskade gerna återvända, om de vetat, hvart de skulle vända sig, och haft resurser att komma åstad. Då det var tydligt, att allt här berodde på snar hjälp, så att stadens lockelser och sysslolösheten ej hunne utöfva hela sin demoraliserande inverkan, måste denna angelägenhet omhändertagas af särskilda förmedlingsorgan. Kommissionen erhöll för denna frågas utredning praktisk vägledning af tre ansedda och erfarna landtmän.

I mars 1896 var kommissionen färdig med sin plan.

Byrån skulle organiseras på 3 afdelningar, en (1) för oskolade arbetare, en (2) för öfvade hamnarbetare och en (3) för landtbruksarbetare.

Vid behandling af ärenden hörande till den 2:dra afdelningen skulle kommissionen förstärkas på så sätt, att för hvar under denna klass hörande arbetsgren, som ansluter sig till byrån, skulle väljas en arbetare och en arbetsgiffvare, som finge säte och stämma inom afdelningen.

All arbetsförmedling skulle ske gratis.

Med hänsyn till behovet af snara anordningar för upprättande af afdelningarna 2 och 3 och nödvändigheten af att afdelningarna 1 och 2 i utsträckt grad decentraliserades genom anläggande af flera filialkontor efter hamnsträckan, så att arbetsförmedlingen snabbt kunde försiggå, hemställde kommissionen, att senaten ville bevilja 40,000 mark årligen till underhåll af arbetsanvisningsanstalten från 1 juli 1896 till 31 december 1900 och 2,000 mark för fortsättande af den arbetsanvisning, som byrån vid patriotiska föreningens öfvertagande af rörelsen dref.

Senaten biföll planen och sände ärendet med tillstyrkan, att det

begärda anslaget skulle beviljas, till borgerskapet den 13 maj 1896. Ett utskott inom borgerskapet, som behandlade frågan, tillstyrkte ansökan med några obetydliga ändringar i afseende på det årliga anslaget.

Så tycktes denna angelägenhet hafva kommit i godt farvatten, då mot slutet af år 1896 den stora strejken af hamnarbetare och sjöfolk alldeles försköt sakläget. Genom strejken blef motsättningen mellan arbetsgifvarne och arbetarne drifven till sin spets, så att hvarje hopp om ett fredligt och frivilligt samarbete mellan parterna var alldeles uteslutet.

Under ledning af det förutnämnda arbetsgifvareförbundet Hamburg-Altona upptogo nu arbetsgifvarne planen att uteslutande för sina ändamål ordna arbetsanvisningen för sjömän och skolade hamnarbetare. Först ordnades delvis arbetsanvisningen för sjöfolk genom sjömanshusen. Derefter trädde förbundet i underhandling med redareföreningen och stufvareföreningen samt med delegerade för dessa föreningar och skeppsmäklarne. Efter stora svårigheter lyckades förbundet drifva saken derhän, att beslut fattades att upprätta en arbetsgifvarnes arbetsanvisningsanstalt för den klass hamnarbetare, som den kommunala byrån ville inrymma under afdelningen 2, och 60,000 mark samlades för ändamålet. Arbetsgifvarne uppstälde med mera kraft än någonsin krafvet, att all arbetsförmedling måste befinna sig i arbetsgifvarnes händer.

Den kommission, senaten efter strejkens slut tillsatte för att söka förbättra arbetsförhållandet vid hamnen bemödade, sig att förmå arbetsgifvarne att ingå på den patriotiska föreningens förslag till arbetsanvisningens ordnande för hamnarbetarne.

Dessa bemödanden strandade fullständigt på arbetsgifvarnes kategoriska förklaring, att denna angelägenhet vore deras ensak och att med densamma hvarken arbetarne, myndigheterna eller välgörenhetsföreningar hade något att skaffa.

Hamburg—Amerika-linien inrättade sin egen arbetsanvisning, och en byrå för sjömän (Heuerbureau) kom också till stånd.

Staten lät då bygga ett särskildt hus inom frihamnens område för den kommunala arbetsanvisningbyrån, hvilket den patriotiska föreningen den 1 januari 1898 tog i besittning.

Hvarje arbetssökande erhåller ett kort, hvarpå å ena sidan införes hans namn och å den andra streckas för de dagar han arbetar. Dessa kort tjena till grundlag för statistiken.

Under strejker och lock-outer fortsättes arbetsförmedlingen oafbrutet.

Inne i staden inskränker sig denna förenings arbetsförmedling till tillfällighetsarbeten. 1895 förmedlades 31,225, år 1897 ända till 38,370 sådana anställningar.

Arbetsförmedlingen till landet har ej ännu varit stor. År 1897 blefvo endast 243 sådana platser besatta. Kommissionen har trädt i förbindelse med föreningen af fabriks- och landtarbetare, af hvars 1,500 medlemmar det största antalet fostrats för landtmannaarbete, så att den hufvudsakliga arbetsanvisningen till landet går genom dess händer. På samma gång har aftal slutits med styrelsen för arbetssökandes herberge, så att den planerade 3:dje afdelningens uppgift tills vidare på dessa vägar löses.

Under dessa förändrade förhållanden hemställde senaten hos borgerskapet, att den patriotiska föreningen måtte under 3 år räknadt, från den 1 januari 1898, få åtnjuta af statsmedel 11,000 mark årligen. Dertill gaf borgerskapet den 19 januari 1898 sitt bifall.

Stridigheterna mellan arbetsgifvarnes och hamnarbetarnes organisationer ha emellertid fortsatt.

Då det i början af 1899 blef bekant, att arbetsgifvarnes uppsigtskommission i ett förtroligt meddelande tillkännagifvit sina intresserade, att ett arbetsanvisningskontor för stufveriarbetare skulle öppnas den 20 februari och att i planen för detsamma ingick att inga andra arbetare skulle få anställning än de, som innehade denna byrås rekommendations- och arbetkort med dertill hörande villkor och underkastade sig vid denna anstalt stadgade straffbestämmelser, höllo ifrågavarande arbetare den 29 januari 1899 ett af 1,500 personer besökt möte, hvarvid protesterades mot dessa anspråk och beslöts, att arbetarne energiskt skulle sätta sig till motvärn. Beslut fattades med 952 röster af 990 — Hamburg—Amerika-liniens arbetare och kolackordarbetarne afhöllo sig från att rösta — att icke erkänna den arbetsanvisning, som stufvareföreningen och arbetsgifvareförbundet inrättat. Men vid ett nytt möte den 19 februari återkallades detta beslut. Den sålunda upprättade arbetsanvisningsanstalten bemödade sig från början att förbättra arbetarnes villkor i flera hänseenden. De nya väntsalarne voro ljusa och varma och, genom att de uppdelades i flera smärre lokaler efter floden, besparades arbetarne tid och ansträngningar och sattes dessa i tillfälle att välja sina bostäder närmare arbetsplatsen. Anvisningen är afgiftsfri för arbetstagaren.

En besvärskommission, i hvilken arbetsgifvarne och arbetarne äro till lika antal representerade, mottager önske- och klagomål och befordrar dem, om de finna dem befogade, till öfveruppsigtskommissionen.

Spänningen emellan arbetsgifvarne och arbetarne i denna branch är emellertid ännu stark.

Samtliga arbetsgifvarnes arbetsanvisningskontor i Hamburg förmedlade under 1899 följande antal anställningar, hvaribland hamnarbetarnes äro mera tillfälliga:

Hamburgs jernindustriförbund	19,404
Hamburg—Amerika-linien (kajarbetare)	12,156
„ (stufveriarbetare)	8,172
„ (sjömannens hyresbyrå)	11,024
Hamburgs redareförening	13,057
Cigarrfabrikanternas förening af 1890	688
Firman Rob. M. Loman (hyra)	3,515
Pråmförareföreningen af 1874	3,784
Stufveridriften vid Hamburg-Altonas hamn	36,437
Krukmakare-skrået	95
Glasmästare- „	236
Tapetserare- „	327
Smedernas- „	1,264
Klensmedernas skrå	1,563
Snickarnes „	2,363
Boktryckarnes „	584
Färgarnes „	19
Bagarnes „	2,184
Sadelmakarnes „	62
Bokbindarnes „	143
Skräddarnes „	1,084
Målarnes & lackerarnes skrå	2,433

Tillsammans 120,594.

Under år 1898 gjorde den patriotiska föreningen försök att förmå de olika arbetsanvisningsbyråerna att åtminstone så till vida samarbeta, att de alla till ett centralkontor insände statistiska uppgifter, på grund af hvilka vid hvarje tid en öfversigt af arbetsmarknaden kunde vinnas. Men äfven detta försök strandade på arbetsgifvareförbundets fullständigt afvisande hållning.

Under de senare åren, 1898 och 1899, har en arbetsanvisning genom sammanslutning af arbetsgifvare och arbetare inom vissa yrken, såsom skomakarnes, barberarnes samt värdshushållares, kommit till stånd. Den lär emellertid ännu sakna all praktisk betydelse, meddelade mig nyligen svensk-norske generalkonsuln i Hamburg.

Som vi sett, samlades representanter för Tysklands storindustriella företag till en konferens i Leipzig i september 1898 för att på förslag af arbetsgifvareförbundet Hamburg—Altona organisera en förening och centralisera arbetsgifvarnes arbetsanvisningsanstalter öfver hela landet.

Året förut, den 13 september 1897, hade i *Karlsruhe*, på inbjudning af privatdocenten d:r *Jastrow*, samlats representanter för de så kallade opartiska arbetsanvisningarna, hvilka afse att i denna angelägenhet utjemna de stridiga intressena mellan arbetsgifvarne och arbetarne, dels genom att ställa sig oberoende af båda, dels framför allt genom att vinna båda parternas samverkan för ändamålet. Arbetsgifvareförbundet Hamburg—Altona var vid denna konferens representeradt af d:r *Martens*, men de grundsatser han förfäktade vunno här ingen anklang. I stället växte förtroendet till de opartiska organisationer, som vid denna kongress voro talrikt representerade, och den 4 februari 1898 bildades under juris d:r *R. Freunds* ledning i *Berlin* det *Tyska Arbetsanvisningsförbundet* (Der Verband Deutscher Arbeitsnachweise), uteslutande bestående af dessa senare. Den 27 september samma år höll detta förband sin första konferens i *München*. Det är för denna art af arbetsanvisning vi nu skola närmare redogöra, utgående från

Berlin.

År 1883 grundades härstädes »Central Verein für Arbeitsnachweis» med ändamål att upprätta arbetsanvisningskontor och inrätta herbergen och liknande anstalter till den arbetande klassens bästa.

Generalförsamlingen antog den 15 maj 1895 förändrade stadgar, som ligga till grund för verksamheten med undantag för bestämmelserna om styrelsen, som 1898 utvidgades.

Följande medel stå till föreningens förfogande, utom inventarier och effekter till ett värde af omkring 24,500 mark:

- 1) en kapitalförmögenhet af öfver 40,000 mark;
- 2) bidrag af medlemmarna, år 1898 till antalet 614, (300 rmk en gång för alla, eller minst 4 rmk om året);
- 3) anslag af staden Berlin — för 1897: 5,000 rmk, från och med 1898: 8,000 rmk;
- 4) inskrifningsavgifter och intäkter på serveringen (senast omkring 6,000 rmk.).

Föreningens angelägenheter handhafvas i enlighet med de genom
Bih. till Riksd. Prot. 1900. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 37 Häft.

kabinettsorder den 12 september 1898 ändrade stadgarna af en styrelse på 24, högst 36 personer, som väljes på 3 år. Numera utses alltid 28 af generalförsamlingen, hvarjemte 8 medlemmar, 4 arbetsgifvare och 4 arbetare, skola väljas ur utskottet i Berlins handtverksdomstol. Valbara till styrelsemedlemmar äro endast sådana personer, hvilka enligt bestämmelserna i Rikslagen beträffande handtverksdomstolar af den 29 juli 1890 kunna utses till bisittare i Berlins handtverksdomstol.

Representanterna för arbetsgifvarne och arbetarne utgöra ett *kuratorium* för afdelningen 1 inom anstalten (oskolade arbetare), åt hvilket närmaste uppsigten, under ledning af en ordförande och en ställföreträdare för denne, valda i styrelsen, är anförtrodd. Arbetarerepresentanterna i detta kuratorium erhålla för förlorad arbetsförtjenst och kontanta utlägg en ersättning af 100 mark hvar årligen, hvilken ersättning utfaller kvartalsvis.

De båda ordförandena hafva ej rösträtt.

Till representanterna för arbetsgifvarne och arbetarne, 4 af hvarje grupp, utses lika många ersättningsmän, hvilka kallas till kuratoriets sammanträden och bevista dessa såsom åhörare.

Kuratoriet underhåller en regelmessig uppsigt och revision öfver arbetsdriften. Anmärkningar ingifvas till styrelsen för rättelse.

Kuratoriet afgör alla besvär, som ingifvas af arbetsgifvare eller arbetare.

Det skall slutligen gå styrelsen till handa med råd och planer till nyttiga reformer.

Denna arbetsordning antogs 24 oktober 1898.

Styrelsens ordförande är d:r Freund, president i Invaliditets- och Ålderdomsförsäkringsanstalten i Berlin.

Styrelsen består för öfrigt af framstående embetsmän, rätetagare, professorer, fabriksegare, köpmän, tidningsmän, handtverkare och yrkesarbetare, bland hvilka väljes ett arbetsutskott, hvari d:r Freund för närvarande är ordförande.

Arbetssökande erlägga en inskrifningsafgift af 20 pfennige (18 öre), hvarför erhålles en biljett, som lemnar tillträde till väntsalen.

Utom grofarbetare, kuskar och dylika hafva också handtverkare här sitt tillhåll. D:r Freund har nemligen förmått en del mästarlag att sluta sig till kontoret. Sålunda hafva målarnes, låssmedernas, bleckslagarnes, lackerarnas, murarnes och timmermästarnes lag hvar sin pulpet på kontoret och förrättningen ombesörjes turvis af en mästare, som har ett par timmars kontorstid hvarje dag. Härför betalar handtverkslagen intet, men de arbetssökandes inskrifningsafgifter gå till föreningen.

De stora väntsalarne äro inredda med bänkar med ryggstöd, i olika afdelningar för olika yrken. Den direkta arbetsanvisningen för yrkes-skicklige arbetare har emellertid tillväxt så betydligt, och så pass ökade fordringar har ställts på densamma, att styrelsen funnit sig föranlåten att träffa särskilda anstalter för att möta anspråken på arbetsanvisningen inom en del yrken. Men styrelsen stannar ej dervid, utan uttalar såsom en grundsats för framtiden, att arbetsanvisningen för de olika facken skall ordnas hvar för sig under ledning af särskilda kuratorier för hvarje fack. Normal-stadgar för sådana kuratorier, bestående af lika många och lika berättigade arbetsgifvare och arbetare af facket, hafva uppgjorts. Såväl från arbetsgifvarnes som arbetarnes ledande grupper inom sina organisationer har uttalats anslutning till denna plan på så kallade paritetiska eller opartiska fackarbetsanvisningskontor inom centralföreningen för arbetsanvisning i Berlin.

Arbetskontoret har en särskild afdelning för qvinnor: fabriks-arbeterskor, skurmadamer, uppasserskor och dylika, sedan februari 1898 också för tjensteflickor. Äfven arbetsanskaffning för landsbygden ombesörjes.

Till kontoret hör en boksamling. För boklån behöfver endast inskrifningsbiljetten deponeras.

Arbetsförmedlingen är ganska omfattande.

1896	anmälde sig	27,645	sökande och anställdes	20,619
1897	" "	29,907	" " "	22,841
1898	" "	34,317	" " "	24,141,

hvaraf på den qvinliga afdelningen ungefär $\frac{1}{10}$.

Inga register föras numera, utan hvarje arbetssökande erhåller ett kort, som berättigar honom att vistas i väntsalen och derstädes förskaffa sig sin förtäring till billigt pris enligt taxa. Kortet upptager namn, ålder, yrke samt tiden, då arbetslöshet inträdde, och är försedt med en kupong, som kan afskiljas. Arbetsgifvarne göra sina requisitioner på särskilda formulär. Efter dessa requisitioner håller föreståndaren upprop i lämpliga afdelningar bland de arbetssökande, och uttager bland dem, som erbjuda sig, i regeln ett större antal, än som requirerats. Dessa aflemna sina kort på kontoret och öfversändas till arbetsgifvaren, medförande en förteckning öfver samtliga sökande, som sålunda inställa sig. Arbetsgifvarne göra nu sitt val. De, som ej antagas, måste inom 24 timmar uttaga sina kort vid risk, att korten annars förlora sin giltighet. Det är mycket sällsynt, att dessa kort ej blifva inom fastställd tid uttagna. Härigenom vinnes på ett mycket enkelt sätt tillbörlig kontroll och ett ganska fullständigt material till statistik.

Föreningen har lyckats tillvinna sig arbetsgifvares förtroende i vidsträckt mån och har energiskt egnat sig åt lösningen af frågan om lämpligaste arbetsanvisningsanstalter för Tyskland. Deras årsberättelser upptaga en mycket detaljerad statistik, som ådragit sig berättigad uppmärksamhet. Genom d:r Freund trädde föreningen vid slutet af 1897 i förbindelse med öfriga arbetsanvisningskontor i Tyskland och utgaf en på insamlade uppgifter grundad berättelse, omfattande verksamheten i sin helhet. Efter konferensen i Karlsruhe lyckades det, som vi sett, att sammanföra alla hithörande anstalter, det vill säga sådana, som sträfvade efter opartiskhet vid arbetsanvisningen, till en organisation under gemensamma stadgar.

Ett annat föreningskontor, vid hvilket d:r Freund äfven utöfvar en inflytelserik och gagnande verksamhet, är arbetsanvisningskontoret för de till Berlins med omnejd bryggeriförening hörande bryggerierna.

Detta arbetsanvisningskontor anlades af arbetsgifvarne 1890; åt arbetarne inrymdes betydligt inflytande, men på grund af några bestämmelser i motsatt riktning uppstodo stridigheter, och vid början af den bekanta boykottningen af bryggerier i Berlin 1896 måste kontoret upphöra. Bryggeriarbetarne hade nu öppnat ett eget kontor, men detta vägrade bryggarna att betjena sig af. De erbjödo emellertid sin medverkan för upprättande af ett gemensamt kontor, hvori både till arbetsgifvarnes och arbetarnes intressen toges vederbörlig tillsyn. De underhandlingar, som på grund af detta anbud öppnades, ledde till inrättande af det nyssnämnde kontoret (*Arbeitsnachweis der zum »Verein der Brauereien Berlins und der Umgegend» gehörigen Brauereien*), som nu förmedlar arbetsanvisningar inom bryggeribranchen i Berlin.

Verksamheten är byggd på följande grunder:

Bryggerierna — 32 till antalet — äro skyldiga att använda byrån. Men de ha rätt till att antaga ett visst antal arbetare per år utan byråns förmedling, och om byrån icke inom loppet af 24 timmar kan skaffa dem det requirerade antalet arbetare, äro de oförhindrade att taga dem hvar som helst. Detta gäller särskildt om tillfällighetsarbetare. Vid requisition hos byrån få de arbetarne sig tillsända i den ordning dessa äro inskrifna. De kunna antaga hvilka af dessa de vilja och äro icke skyldiga att gifva skäl för sitt val eller sin vägran.

Byrån förvaltas af ett kuratorium, bestående af 4 arbetsgifvare och 4 arbetare, som utom sig väljer en ordförande, hvilken sålunda blir skiljeman. D:r Freund är för närvarande skiljeman. Kuratoriets medlemmar väljas för 2 år, skiljemannen för 3 år. Kuratoriet utgör

tillika en skiljedomstol mellan arbetsgifvarne och arbetarne, då arbetarne anse sig förorättade. En sådan klagan skall insändas minst 14 dagar efter tvistens början, annars förloras rätten att klaga. Både arbetsgifvarne och arbetarne äro på förhand underkastade kuratoriets afgörande.

Om till dömes en arbetare får skäl att anse sig hafva blifvit vägrad anställning på den grund, att han tillhör ett visst politisk parti, någon viss förening eller dylikt, kan han klaga hos kuratoriet, som då affordrar arbetsgifvaren förklaring öfver orsaken till att mannen ej antagits. Nekar arbetsgifvaren att angifva skälet, så gäller detta som bevis för att arbetsgifvaren felat, och då fäller kuratoriet utslaget.

Köln.

På framställning från Kölns handtverksförening beviljade stadsfullmäktige den 31 oktober 1894 för en gång ett anslag af 1,300 mark för anordnandet af en arbetsanvisningsanstalt och senare 8,000 mark att årligen utgå för kontorets underhåll.

Sedan staden ställt erforderliga lokaler till förfogande, sänktes det årliga anslaget till 6,600 mark, som visat sig vara tillräckligt för betäckande af kostnaderna för underhåll och förvaltning, hyra oberäknad.

Stadsfullmäktige förbehöllo sig vissa villkor, hvaribland:

1) att särskilda afdelningar skulle upprättas för qvinliga och manliga arbetssökande;

2) att anstalten skulle förse myndigheterna med den statistik, som behöfdes för att erhålla kännedom om anbud och efterfrågan på arbete inom kommunen;

3) att stadgar och arbetsordning skulle underställas stadsfullmäktiges pröfnings för antagande; och

4) att anstalten skulle konstnadsfritt åtaga sig skötseln af en försäkringskassa mot arbetslöshet, derest en sådan kassa med stadens medgifvande och understöd komme till stånd.

Ledningen och förvaltningen i allt öfrigt tillkomme oinskränkt det förband af föreningar, som för ändamålet bildats, bestående af:

- 1) Handtverksföreningen;
- 2) Föreningen af sjelfständiga handtverkare;
- 3) Handtverksskråens utskott;
- 4) Katolska gesällföreningen;
- 5) Evangeliska arbetareföreningen;
- 6) Katolska arbetareföreningen;
- 7) Gillenas kartell.

Förbandsförsamlingen (de förbundna föreningarnas representation och tillika styrelsen för arbetsanvisningsanstalten) består till lika delar af arbetsgifvare och arbetstagare, valda 3 ur hvarje af de tre förstnämnda föreningarne,

(arbetsgifvare)	9	
1 ur hvarje af fjerde och femte (arbetstagare)	2	
3 ur sjetten	d:o	3 och
4 ur sjunde	d:o	4
		Summa 18.

Ordföranden, som väljes för två år, har utslagsröst. För beslutsfattande fordras, att åtminstone en representant från mer än hälften af samtliga förbandsföreningarna är närvarande. På framställning derom erhåller styrelsemedlem för hvarje sammanträde, som egt rum under arbetstid, en ersättning af 4 mark, om sammanträdet tagit i anspråk mer än $\frac{1}{2}$ dag, och 2 mark, om det tagit mindre än $\frac{1}{2}$ dag i anspråk.

Denna anstalt är, som sålunda synes, ett föreningskontor, för hvilket kommunen på vissa betingelser betalar alla kostnaderna. Från de franska arbetarebörserna skiljer den sig deruti, att arbetarne och arbetsgifvarne hafva lika inflytande på förvaltningen och anordningen.

Mellan kommunen och förbundet gäller ett kontrakt med 6 månaders uppsägningstid från båda sidor. Arbetsförmedlingen sker gratis, och personer hemmahörande i Köln hafva företrädesrätt till arbetsanvisning.

Ingen välgörenhetsinrättning såsom härberge eller dylikt står i förbindelse med anstalten. Ingen servering hålles heller, och man önskar icke, att de arbetssökande skola ständigt uppehålla sig i väntsalarna, emedan detta efter föreståndarens förmenande leder till att de sämsta, de lata och odugliga, då slå sig till ro der och snart tränga ut de bättre elementen. Då man icke tar någon afgift för tillträdet, afhållas ingen från att der söka sitt tillhåll, om ständigt uppehåll på platsen medgifves.

Anstalten tillvann sig från början betydligt anseende och förtroende och var efter antalet utförda förmedlingsuppdrag år 1895 den 3:dje i ordningen i Tyskland.

Enligt den öfversigt af arbetsanvisningsverksamheten, som Central-Verein für Arbeitsnachweis i Berlin årligen lemnat, kommer nemligen för nämnda år på:

Berlin	17,095	anställningar;	
Mannheim	10,661	»	och
Köln	8,860	»	

1885 Mot slutet af nästa år hade Stuttgart och Erfurt trängt sig emellan, men Köln var ännu den 6:te i ordningen bland Tysklands städer på detta område, som följande tabell visar:

	Anbud om anställning.	Efterfrågan om anställning.	Förmedlade anställningar:		Sålunda betjenade:	
			Tillsammans.	Qvinliga.	Arbets-gifvare.	Arbetstagare.
München	30,057	47,008	25,586	9,933	85,12 %	54,43 %
Berlin	—	27,645	20,619	1,662	—	74,59 %
Mannheim ...	17,998	26,121	14,055	2,913	78,09 %	53,81 %
Stuttgart	19,834	21,766	13,111	2,638	66,10 %	60,24 %
Erfurt	13,775	16,231	12,088	7,606	87,75 %	74,47 %
Köln	13,647	15,182	11,380	4,002	83,39 %	74,96 %

Anmärkningsvärdt är, huru stark utveckling de qvinliga afdelningarna i de sydtyska städerna tagit. Hvad Köln vidkommer, synes det särskildt bero på den förmåga, föreståndarinnan utvecklar, och ej minst derpå, att fruarna hafva ett särskildt rum på anstalten, hvarest de kunna samtala med de arbetssökande, som i hvarje fall anvisas.

Räknadt efter förvaltningsår, 1 juli till och med 30 juni, visar Kölnanstalten följande utveckling i sin helhet:

	Anbud på anställning.			Efterfrågan om anställning.			Genom anstalten förmedl. anställningar.		
	Män.	Qvinnor.	Tills.	Män.	Qvinnor.	Tills.	Män.	Qvinnor.	Tills.
1894—95 *)	3,663	1,790	5,453	6,509	1,541	8,050	3,477	880	4,357
1895—96	7,022	4,490	11,512	9,729	3,879	13,608	6,856	3,199	10,055
1896—97	8,115	7,445	15,560	11,118	4,625	15,743	7,823	4,301	12,124
1897—98	11,038	9,394	20,432	14,423	5,241	19,664	10,026	5,070	15,096

Anstalten har upprättat en afdelning för ynglingar, som sluta skolan och skola lära yrken. Bristen på en lärlingskola har gjort sig starkt gällande, emedan föräldrarna ej kunna undvara barnens hjälp hemma hela dagen, hvilket blir följden, om de sättas i lära hos en mästare.

I slutet af 1896 hade förbunds församlingen beslutat att till arbetarefamiljernas hjälp upprätta ett *bostadsanvisningskontor*. Efter betydliga förarbeten och sedan stadsfullmäktige den 13 januari 1898 beviljat de

*) Anstalten öppnades den 17 december 1894.

härtill erforderliga medeln (för en gång 800 mark och årligen 3,000 mark) öppnades detta kontor den 1 april. Det är en fullständig hyresbyrå efter modernt mönster, hvarest arbetarne få anvisningar på lägenheter och alla nödiga upplysningar om lägenheternas beskaffenhet och husens belägenhet genom kartor, våningsplaner och beskrifningar.

Under första kvartalet anmälades 413 lägenheter, under det efterfrågningar på lägenheter uppgingo till 1,198.

Efter antalet rum fördelade de sig sålunda:

Anmälda voro lägenheter om

1	2	3	4	5	och flera rum
92	123	90	53	55	= 413

Efterfrågade vore respektive:

102 500 380 137 79 = 1,198.

Detta kontor samt den med anstalten förenade *spar- och försäkringskassan vid arbetslöshet under vintern*, som snart efter anstaltens upprättande 9 maj 1896 kom till stånd och åtnjuter kommunens frikostiga understöd 25,000 mark, så att dess grundkapital redan betydligt öfverstiger 100,000 mark, göra Kölns arbetsanvisningsanstalt till en af de viktigaste i Tyskland.

För de närmare detaljerna af arbetsanvisningens ordnande, lokaler-
nas belägenhet, begagnade formulär och bokföringar (Stuttgartssystemet) samt stadgar för de olika brancherna får jag hänvisa till den motionen bifogade tryckta fullständiga redogörelsen.

Karlsruhe.

Arbetsanvisningskontoret i Karlsruhe var till en början helt och hållet ett föreningskontor, grundlagdt af 12 föreningar, såväl arbetsgifvare- som arbetareföreningar och filantropiska föreningar. Utgifterna bestredos uteslutande med föreningarnes bidrag och de afgifter, som måste uppbäras af såväl arbetsgifvare som arbetstagare, hvilka anlitade kontoret.

Sedan emellertid staden lemnar ett anslag af 1,000 mark årligen, sker arbetsförmedlingen gratis inom stadens område, men utom boende erlægga: arbetsgifvare 1 rmk och arbetare 50 pfg. såsom inskrifningsavgifter.

Förbandsrådet, tillika styrelse för kontoret, består af 24 medlemmar,

två från hvarje förening. Omkring 10,000 personer söka årligen kontorets bemedling. Under strejker och lockouter sändas inga arbetare till de platser, der arbetet instälts.

Karlsruhe-kontoret hör till de få, som i samband med arbets-anvisningen hålla herberge till arbetssökande och husvilla. Den sista timmen af kontorstiden användes hvarje dag till att taga hand om dessa samhällets olycksbarn.

Freiburg in Breisgau.

Liksom i Karlsruhe, var det här föreningar, 13 till antalet, hvaribland en (De förenade Handtverksskråen), omfattade icke mindre än 7 fackafdelningar, som upprättade arbetsanvisningsbyrå 1892.

Till dessa arbetsgifvare- och arbetareföreningar slöto sig dels myndigheterna, dels ytterligare 6 kvinno- eller välgörenhetsföreningar, hvarigenom byrån från början fick fast grund. I förbandsförsamlingen representerades hvarje förening af 2 medlemmar. Bidragen från de olika föreningarna vxlade efter råd och lägenhet. Staden släppte till byggnad för kontoret.

Sedan kontoret med ingången af 1897 ombildats till ett kommunalt (städtisches) kontor, utgår till detsamma ur statskassan 1,500, ur kretskassan 600, från Handelskammaren 100, från Handtverksföreningen 300 och från Föreningen mot gattiggeri 300 mark; resten bekostar staden.

Kontoret förvaltas nu af en kommission af 3 arbetsgifvare och 3 arbetstagare med lika många ersättare, under borgmästarens ordförandeskap.

Arbetsanvisningen sker gratis för arbetarne, men arbetsgifvarne hafva för hvarje arbetare eller tjenare, de söka, att erlægga 20 till 50 pfennige. Arbetsförmedlingen omfattar både qvinliga och manliga arbetssökande samt lärlingar och landtbruksarbetare.

Af den omsorgsfulla statistik, förtydligad genom grafiska framställningar, kontoret lemnar, framgår, huru utvecklingen fortgått:

	Anbud:	Efterfrågan:	Anvisade:
1893	3,426	3,816	2,763
1894	4,049	4,548	3,463
1895	5,881	6,369	5,138
1896	8,156	8,475	6,866
1897	10,085	10,290	8,257
1898	10,486	11,914	8,491

Här, liksom i allmänhet i södra Tyskland, intaga tidningarna regelbundet och gratis uppgifter om arbetsmarknaden; sådana anslås också på olika ställen i staden. Meddellösa arbetssökande anvisas särskilda förplägningsanstalter, som i Tyskland ganska allmänt finnas.

Föreningskontoret i *Pforzheim*, som med Freibergsanstalten står i intim förbindelse, har i sin sista årsberättelse, 1898, lemnat en intressant redogörelse för sina ansträngningar att förmedla mellan stad och land, särskildt att skaffa landtbrukare arbetskrafter vid trängande behof. Det lyckades kontoret öfver förväntan, ehuru stora svårigheter vid arbetarnes obenägenhet att mottaga arbete på landet måste öfvervinnas.

Sålunda förmedlades:

1894		65	arbetsanvisningar till landet;
1895		160	" " "
1896		185	" " "
1897		243	" " "
1898		290	(af 357 anbud och 392 efterfrågningar)

De anvisade tjänsterna voro: dräng-, mjölkerske- och kreatursvaktareplatser.

Breslau.

Den 1 september 1896 upprättades här ett fullständigt kommunalt arbetsanvisningskontor. Kontorets ledning och förvaltning är öfverlemnad åt en kommission af 15 personer, som bildas sålunda:

- 1 medlem ur Magistraten, ordförande;
- 7 arbetsgifvare { af hvilka i hvarje fall 4 väljas
- 7 arbetstagare { af bisittarne i handtverksrätten
- { och 3 af stadsfullmäktige för 3 år.

Bland bisittarne i handtverksrätten välja arbetsgifvarne och arbetarne hvar för sig. 5 äro beslutsmessiga, om de bestå af ordföranden, 2 arbetsgifvare och 2 arbetare. Arbetarne erhålla en ersättning af $\frac{1}{4}$ mark i timmen, då deras tid upptages af kommissionens uppdrag. Arbetsförmedlingen sker gratis. Personer, som ej uppehållit sig 6 månader i Breslau, kunna afvisas.

Staden betalar alla kostnader. Statistik rörande anbud och efterfrågan af arbete inom kommunen uppgöres på kontoret. Kontoret har särskild afdelning för qvinnor.

Under de tre gångna åren visa årsberättelserna:

	Anbud på anställn.	Anbud på arbetskr.	Förmedl. anställn.
1896—1897	6,032	7,468	5,143
1887—1898	8,870	10,924	6,932
1898—1899	10,493	11,475	8,319

För det sista året: 1 september 1898 till och med sista augusti 1899 var fördelningen mellan de två afdelningarna:

	Anbud på anställn.	Anbud på arbetskr.	Förmedl. anställn.
Män	5,507	8,316	4,665
Qvinnor	4,986	3,159	3,654
	10,493	11,475	8,319

De flesta arbetssökande äro grofarbetare utan yrkesskicklighet. Yrkesarbetare anställas mestadels genom handtverksskråens fackarbetsanvisningar, som ej medgifva arbetarne att begagna sig af det kommunala kontorets förmedling. »Föreningen mot utarmning och tiggeri» lemnar också gratis arbetsanvisning, och nyligen har Förbundet af inom handels- och transportyrket sysselsatta organiserade arbetare upprättat en särskildt för kontorsbetjenter, gårdskarlar, kuskar och så vidare afsedd gratis arbetsanvisning.

Den stora bristen på tjensteflickor beror på de goda tillfällen till arbetsförtjenst, som inom köpmans- och fabriksrörelsen samt yrkena erbjudas qvinnorna.

Frankfurt a/M.

Här har sedan början af år 1895 ett kommunalt arbetsanvisningskontor varit i verksamhet under ledning af en kommission af 4 arbetsgifvare (med 2 suppleanter) och 4 arbetare (med 2 suppleanter), valda hvar för sig af (ej bland) dessa kategoriers representanter i handtverksdomstolen för 2 år samt en ordförande, utsedd af magistraten. Skulle någondera gruppens representanter vägra att välja medlemmar i kommissionen, skola stadsfullmäktige utse medlemmar i kommissionen i deras ställe för den valperioden.

Kommissionen är beslutsmessig, derest, sedan alla kallats, 5 kommit tillstädes, deribland ordföranden samt minst en arbetsgifvare och en arbetare. Arbetsordningen liksom stadgarna fastställas af magistraten.

För hvarje sammanträde, som hålles under arbetstid, uppbära medlemmarna — utom ordföranden — 4 riksmark för dag. Varar

mötet blott en half dag eller mindre, lemnas ersättning efter 2 mark för gången. Men dessa ersättningar kunna ej afvisas. Staden betalar alla kostnader. Arbetsförmedlingen sker gratis. Ordföranden representerar anstalten.

För år 1898—1899 voro arbetarnes medlemmar i kommissionen utsedda af stadsfullmäktige, emedan arbetarnes representanter i handtverksdomstolen vägrat utse medlemmar i kommissionen för sin del. Af representanterna för arbetarne i handtverksdomstolen voro 3 socialdemokrater och de öfriga medlemmar af de katolska och evangeliska arbetareföreningarna. Men äfven arbetsgifvarna hafva intagit en stram, om också icke afvisande, hållning gent emot den kommunala arbetsanvisningsbyrån. Från båda hållen riktas förebråelser, emedan den ej motsvarar parternas mera speciella intressen; arbetsgifvarne anse den för demokratisk (storindustrien har hittills ej varit representerad i kommissionen, emedan det är handtverken, som utse medlemmar i den domstol, som i sin tur genom sina bisittare väljer kommissionens medlemmar); arbetarne, i all synnerhet socialdemokraterna i sitt organ »Volkstimme», angripa byrån, emedan den strängt begränsar sin verksamhet till arbetsförmedling och ej tjänar arbetarnes lönekamp. Oaktadt dessa svårigheter, har byrån utvecklat sig, så att verksamheten oafbrutet tilltagit, hvarom följande siffror ur den sista årsberättelsen vittna:

	Anbud på anställn.	Efterfrågan på anställning.	Förmedl. anställn.
1895—6	7,947	14,740	6,492
1896—7	13,746	14,979	9,699
1897—8	16,894	21,053	12,455
1898—9	19,519	23,450	15,297

Ingen anställning har upptagits såsom »förmedlad», som ej erhållits genom byråns skriftliga anvisning till arbetsgifvaren af en bestämd arbetare.

Dessa förmedlade anställningar fördela sig sålunda:

	Yrkesarbetare.	Icke yrkes- arbetare.	Qvinnor.
1895—6	4,025	2,112	355
1896—7	5,444	3,701	554
1897—8	6,922	4,426	1,107
1898—9	7,943	5,952	1,402

Byrån ligger nere vid floden och har en stor ljus väntsal, der de arbetssökande få köpa kaffe, mjölk, öl och bröd samt tobak till måttligt pris. På väggen är en stor tafla, på hvilken de lediga platserna anslås, samt en mindre, på hvilken angifves, hvar strejker eller lockouter pågå. Till byrån hör ett bibliotek.

Efter exemplen i Berlin och Köln sökte kommissionen att träffa aftal med värdshusvärdarnes skrå om att begagna sig af byråns arbets-anvisning. Men derom kunde så litet bli tal, att skrået i stället upprättade ett eget arbetsanvisningskontor. Deremot nedlade den härvarande afdelningen af det stora tyska »Kellnervorbund» sin särskilda arbetsanvisningsverksamhet och anslöt sig till byrån. Denna afdelning håller sin egen förrättningsman och har särskild lokal vid sidan af byrån. Förrättningsmannen för afdelningen har uppdraget att upprätta statistik för hela byrån.

Fristående, men i samma hus som byrån, finnes ett upplysningskontor för arbetare (»Auskunftstelle für Arbeiter-Angelegenheiten»), som förestås af en juris dr — en delvis kommunal institution.

Stuttgart.

Redan 1865 grundlades här ett arbetsanvisningskontor af ett förband af föreningar. Det åtnjöt på sin tid mycket anseende och togs till mönster på flera ställen i Tyskland. Kontoret uppehölls af förbandets egna krafter, som voro mycket begränsade, och måste därför taga afgifter af dem, som begagnade sig af kontorets förmedling.

År 1893 framkom emellertid assessorn i handtverksdomstolen med en sträng kritik öfver kontorets verksamhet. Han framhöll, att kontoret ej kunde drifva sin verksamhet opartiskt, då föreståndaren åtnjöt tantième, att resultatet af verksamheten var alldeles otillfredsställande, då ej mer än 10 procent af de arbetssökande blefvo hulpna till anställning. Hvad man skulle eftersträfvat och hvad man behöfde vore ett fullt opartiskt kontor, som kunde motsvara det allt mera trängande behofvet af arbetsförmedling på en mängd områden.

Han framlade en plan till ett kommunalt kontor och föreslog, att ett sådant skulle upprättas på platsen.

Kommunalstyrelsen tog saken i allvarligt öfvervägande, och den 27 oktober 1894 beslöts upprättandet af ett kommunalt kontor samt antogs stadgar för detsamma.

Anstalten skulle bestå af två afdelningar, en manlig och en qvinlig.

Den står under kommunstyrelsens uppsigt samt ledes af en kommission af 1 ordförande med 2 suppleanter samt 8 medlemmar med lika många suppleanter. Till ordföranden och hans båda ställföreträdare, vid förfall för honom, äro sjelfskrifne handtverksdomstolens ordförande och suppleanter, och de 8 medlemmarna väljas af samma domstol bland dennas medlemmar af arbetsgifvare och arbetare, 4 af hvardera gruppen. Borgarkollegierna äro berättigade att låta sig representeras af hvar sitt rådgifvande ombud. Skulle antingen bland arbetsgifvarne eller arbetarne i domstolen ett val uteblifva, skola kollegierna besörja detsamma.

Sammanträden skola hållas, så ofta det af behovet påkallas, men minst hvarannan månad. Vid förfall för ordinarie medlem skall suppleant inkallas. För hvarje sammanträde skall kommissionens medlemmar hafva en ersättning af 3 mark hvar. Kontorets tjenstemän utses af kommunstyrelsen.

Under arbetsinställelse skall byrån fortsätta sin verksamhet utan att taga hänsyn härtill.

Arbetsordning uppgöres af kommissionen och antages af kommunstyrelsen. Nu gällande arbetsordning antogs den 24 januari 1895 och 1 april 1896. Den 1 april 1895 trädde anstalten i verksamhet.

Arbetsförmedlingen sker efter det så kallade listsystemet — »Stuttgartersystemet». Listorna upptaga en mängd klasser, inom hvilka yrkena få sin plats: särskilda listor för arbetsgifvare, arbetare, tjenare och lärlingar.

För arbetare, tjenare och lärlingar skola införas: anmälningdag, namn, ålder, födelseort, stånd och yrke, bostad, sökt anställning samt särskilda anteckningar.

För lärlingar dessutom fadrens namn och skolbesök.

Rörande arbetsgifvare upptagas: anmälningdag, namn och adress, yrke, för hvilket arbetskrafter sökas, särskilda anteckningar.

Kommissionens medlemmar äro skyldiga att kontrollera kontorsdriften. Anmärkningar införas i en särskild anmärkningsbok, och om det anmärkta missförhållandet ej af föreståndaren kan afhjelpas, anmäles det vid kommissionens nästa sammanträde. Betyg fästes mycket litet afseende vid. Detta anses vara arbetsgifvarnes och arbetarnes ensak, hvarmed kontoret ej tar befattning. Både arbetare och arbetsgifvare blifva i alla fall rätt väl kända af kontoret.

Så snart en arbetare antagits genom kontorets bemedling, skall han derom underrätta kontoret.

Kontorets lokaler äro ej väl belägna. Då jag besökte anstalten, firades nationaldag i Stuttgart, hvarför lokalerna voro stängda, men

kontorets belägenhet kunde jag iakttaga, och den var ej gynsam. Det oaktadt är verksamheten liflig och omfattande efter hvad årsredogörelserna utvisa, hvad jag för öfrigt fått bestyrkt på många sätt. Arbetsanvisningen har så vuxit in i både arbetsgifvarnes och arbetarnes intressen, att den ej af någon kan undvaras, och dess goda verkningar prisades allmänt.

Den manliga afdelningen visar följande resultat:

	Anbud på anställn.	Ansökan om anställn.	Förmedl. anställn.
1895 ($\frac{4}{1}$ till $\frac{31}{12}$) ...	9,629	12,604	5,637
1896	14,280	17,627	10,474
1897	16,023	19,119	12,041

Häri ingå äfven de arbetsgifvare, som sökt yrkesskickliga arbetare, hvilka ej i tillräckligt antal kunnat anskaffas.

Den qvinliga afdelningen:

	Familjer och arbetsgifvare.	Tjenare och arbetssökande.	Förmedl. anställningar.
1895	3,947	3,212	1,875
1896	5,457	3,767	2,638
1897	6,006	3,804	2,925

Den här förda statistiken är mycket ingående och fullständig. De formulär, som ligga till grund för förrättningen, användas af alla arbetsanvisningskontor i Würtemberg. En ordnad samling af dem, som jag välvilligt fick mottaga, åtföljer motionen.

De arbetssökandes ålder.

Intill 16 år.		16—20.	20—30.	30—40.	40—50.	50—60.	öfver 60.
1897	847	6,930	7,943	2,106	831	337	37
	4,45 %	36,42 %	41,73 %	11,06 %	4,51 %	1,78 %	0,19 %
1896		4,8 %	36,7 %	41,8 %	10 %	4,4 %	2,3 %

Endast 13,68 procent af de arbetssökande voro eller hade varit gifta.

De genom kontorets försorg anställda hade saknat arbete i följande utsträckning sedan:

	1 dag.	2 dagar.	3 dagar till 1 v.	2 veck.	3 veck.	4 veck.	4—8 veck.	8—13 veck.	öfver 13 veck.
1897.....	35,2 %	5,4 %	25,8 %	13,2 %	7,4 %	4,3 %	4,4 %	1,1 %	0,9 %
1896.....	36,3 %	8,2 %	20,4 %	13 %	7,7 %	4,3 %	6,3 %		0,8 %

Sökande, som ej genom kontoret erhållit anställning, hade saknat arbete i följande utsträckning sedan:

	1 dag.	2 dagar.	3 dagar till 1 v.	2 veck.	3 veck.	4 veck.	4—8 veck.	8—13 veck.	öfver 13 veck.
1897.....	27,2 %	2,3 %	24,7 %	12,3 %	6,7 %	6,6 %	10,3 %	3,9 %	2 %
1896.....	27 %	5,5 %	19,5 %	13 %	6,8 %	6,5 %	15,7 %		2,1 %

Bredvid det kommunala kontoret arbeta flera privata platsanskaffningskontor, synnerligast för qvinliga tjenare. Det har beräknats, att 18,000 till 19,000 tjenare äro på sådana kontor inskrifna i Stuttgart. Om man antager, att hvar och en af dem endast inskrifver sig på ett kontor och i inskrifningsafgift ej erlägger mer än 50 pfennige samt för vunnen anställning 50 procent af dem betala 2 mark, så gör detta en kostnad af inemot 30,000 mark för de arbetslösa tjensteflickorna. Ehuru de tjenstsökandes antal är ungefär 3,000 högre än antalet familjer, som söka tjenare, är det mycket svårt att finna tjenare, som familjerna vilja antaga, säger kommissionen för det kommunala kontoret.

Kommissionen har anordnat ett intimt samarbete mellan kontoret samt alla myndigheter, som för de arbetssökande hafva någon omsorg, särskildt med fattigvården. Fattigvården skall, då dess hjälp påkallas på grund af tillfällig arbetslöshet, hänvisa sådana hjälpsökande till arbetsanvisningskontoret; i händelse att den hjälpsökande utan skäl uraktlåter att vända sig till kontoret eller att mottaga erbjudet arbete, skall han nekas understöd, om han är ogift, annars skall familjen hjälpas, under det familjefadern ålägges tvångsarbete. Om det finnes

andra arbetsförmögna medlemmar af familjen, skola de äfven tillhållas att taga det arbete, som kontoret kan erbjuda. De tekniska byråerna skola till kontoret uppgifva i god tid de förändringar i arbetstyrka, som föranledas af förändringar i arbetsplaner m. m., och alla kommunens verk skola hos kontoret i första hand söka all den extra arbetshjelp med skrifning m. m., som kan af behovet påkallas.

Arbetsförmedlingen utom Stuttgart har ej varit stor, ehuru stigande. Osäkerheten med anställningens varaktighet, som arbetaren ej kan bedöma, bostadsförhållandena m. m. förmå honom att hellre arbetslös afvakta en anställning på platsen än resa åstad.

Likvisst har det kommunala kontoret förmedlat sådana anställningar under 1895: 1,680; 1896: 2,679, och 1897: 3,404. Enhälligt beslöt kommissionen 1897 ingå till inrikesministern med framställning om prisnedsättning på jernvägarne för genom de kommunala kontoren på andra orter anställda arbetslösa. Denna framställning rönt ett mycket gynnsamt mottagande hos regeringen.

München.

Den 1 november 1895 upprättades här det arbetsanvisningskontor, som med goda skäl anses för att vara det bästa i Tyskland. Redan i början af 1893 möttes tanken på att kommunen skulle ordna denna angelägenhet systematiskt och afgiftsfritt med gillande. Münchens handtverksförening inkom i mars 1894 till magistraten med en fullständig plan i fråga och utkast till stadgar. Bland detaljerna härvid må endast nämnas, att företråde vid arbetsanvisningen skulle lemnas åt sådana arbetssökande, som förut haft anställning i München och vore familjefäder.

Från arbetsgifvarnes sida mottogs planen gynnsamt med hänsyn till tjenstefolk och daglönare. Men för mera fast anställda yrkesarbetare vid industrierna funnes ej behof af annan platsförmedling än den, arbetsgifvarne sörjde för, menade man, i all synnerhet som för denna verksamhets utöfning fordrades i de särskilda yrkena erfarne och med dessas arbete och deras förhållanden förtroliga organ.

Enskilda betydande handtverksskrån gäfvo dock till känna sitt fulla instämmande i åsigten om behovet af en centralarbetsanvisningsbyrå.

Handelsföreningarna utläto sig delvis instämmande, men styrelsen för köpmannaföreningen i München förklarade, att köpmannaföreningarnas

i Tyskland arbetsanvisningsanstalt vore tillfredsställande. Völgörenhetsföreningarna biträdde odeladt planen. Anmärkningsvärdt är, att »handels- och yrkeskammaren för Oberbayern» i sammanträde den 7 december 1893 betecknade »det snarast möjliga anskaffandet af en centralarbetsanvisningsbyrå för München såsom ett obestriddigt behof», och förklarade sig principiellt för upprättande af ett kommunalt arbetskontor (»eines magistratischen Arbeitsamtes einverstanden»).

En fullständig undersökning af huru arbetsanvisningen var ordnad i andra bayerska städer och särskildt huru den bedrefs i München kom derpå till stånd genom beslut af kongl. statsministeriet för det inre af den 9 maj 1895.

Redan den 30 juli 1894, strax efter det frågan väckts hos magistraten i München, gaf den bayerske inrikesministern genom en märklig kungörelse uppslaget till detta ärendes behandling såsom en statsangelägenhet af väsentlig betydelse. Den lyder:

»Många gånger hafva klagomålen öfver arbetslöshet liksom öfver utsugning af de arbetslöse genom platsförmedlare blifvit högljudda. Såsom verksamt medel till det — ur både nationalekonomiska och sedliga grunder — påkallade bekämpandet af dessa missförhållanden har efter erfarenheter, inhemtade i andra förbundsstater, arbetsanvisningsbyråer (Arbeitsämter) visat sig vara. Det bör därför betraktas såsom önskvärdt, att liknande anstalter också införas i Bayern.»

Ministern redogör derefter, till ledning för omdömet, i korthet för de principiella iakttagelser, man dittills varit i tillfälle göra vid hufvudsakligen de anstalter, för hvilka jag har redogjort, och bemärker, att vid anordningarna af dessa byråer också bör tagas hänsyn till lokala förhållanden. Han betonar särskildt, att det i de större städerna, framför allt i industricentra, bör vara både för arbetsgifvarne och arbetarne af vikt, att denna angelägenhet väl bevakas. Det synes honom ändamålsenligt, att en nära förbindelse mellan de olika byråerna kommer till stånd, på det de ömsesidigt må kunna tjena hvarandra och till större områden öfverföra en utjemning af arbetsanbud och efterfrågan. Inrikesministeriets organ hänvisas därför till att på bästa sätt befordra ansträngningar, som riktas på bildande af arbetsanvisningskontor, men också till att samtidigt genom myndigheterna i de städer, som hufvudsakligen komma i betraktande vid upprättande af kommunala byråer, bringa de förut angifna synpunkterna till kännedom.

Denna resolution tillställdes Münchens magistrat under den 17 augusti samma år och beledsagades af en särskild skrifvelse, hvori framhölls vigten af denna angelägenhet för staden München, och lem-

nades ett erkännande åt samhället för att det redan haft ögonen öppna för frågans vikt.

Genom detta kraftiga initiativ af inrikesministern fick denna angelägenheten nationel betydelse, och genom de anvisningar, som lemnades, gafs uppslaget till ett enhetligt ordnande af saken för hela landet, utan att de olika kommunerna blefvo bundna i oviktiga detaljer eller förhindrade att lämpa sig efter lokala förhållanden.

Den 23 oktober samma år (1894) väckte rättsrådet Wölzl i magistraten förslag om att för ändamålet utse en kommission, vald delvis af magistraten och delvis af stadsfullmäktige med rätt för densamma att med sig adjungera flera sakkunnige. Förslaget bifölls. Utom de sålunda valde inkallades två arbetare samt en representant för arbetarförsäkringen.

Den 19 februari 1895 förelåg stadgeförslaget i magistraten. Förhandlingarna inleddes med ett anförande af herr Wölzl, hvari han rekommenderade förslaget till antagande.

Han fäste uppmärksamhet vid den betydelse, en kommunal institution som den ifrågavarande skulle få redan derigenom, att den komme att lemna en öfverblick öfver arbetsmarknaden i afseende på anbud och efterfrågan af arbetskraft i olika brancher. Om man också är ur stånd att åstadkomma jemvigt mellan anbud och efterfrågan, så bör dock så vidt möjligt en utjemning åvägbringas genom att anvisa naturliga utvägar dertill.

Att göra arbetsförmedlingsprocessen i största möjliga grad ändamålsenlig genom planmessig anordning och ledning samt att åt densamma söka förvärfva både arbetarnes och arbetsgifvarnes förtroende, det vore ett trängande behof i vår tid.

Riksförsäkringslagstiftningen sträfvar att försäkra arbetaren mot oförmåga till förvärf och dess orsaker olycksfall, sjukdom, ålderdom och invaliditet. På det att de förmåner, lagarna erbjuda, också skola komma arbetaren till del, måste han vara genom arbete i stånd att fylla sin försäkringspligt, och redan derur uppstår åtminstone den moraliska pligten för offentliga myndigheterna att så långt möjligt sörja för att hvarje frisk, arbetsvillig arbetare kan finna arbete.

För denna uppgift äro de vägar och medel, som hittills kommit till användning, alldeles otillräckliga.

Att detta är fallet, framgår alldeles oförtydbart af de utlåtanden, som framkommit från både arbetsgifvare och arbetare, och i den önskan hafva de enats, att kommunerna skola taga denna angelägenhet i sin hand och så långt möjligt afhjelpa bristerna. Att arbetsanvisningen

skall vara kostnadsfri och att med densamma skall förenas en likaledes kostnadsfri upplysningsbyrå för arbetsgifvare och arbetare, särskildt för de senare, är den allmänna önskan, liksom att åt en sådan byrå skall anförtros att samla allt det material för bedömande af vexlingarna i afseende på anbud och efterfrågan på arbetsmarknaden, som kan vinnas.

Herr Wölzl slutade med att förklara, att om de föreliggande stadgarna antoges, skulle ett godt verk vara dermed grundlagdt; icke som skulle dermed skaffas något palliativmedel mot arbetslöshet eller något universalmedel mot alla slags sociala skador; ett vore dock otvifvelaktigt: att genom detsamma skulle fördelar vinnas både för arbetsgifvare och arbetstagare, de senares surt förvärfvade slantar i nödens stund sparas för uppehälle i stället för att kastas ut under ofta lönlöst sökande efter arbetstillfälle eller ännu värre hos någon, som ej håller för rof att ockra på hans nödstälda belägenhet.

Härefter vidtog en intressant debatt, för hvilken den bifogade tryckta första årsberättelsen för den kommunala arbetsanvisningsbyrån i München 1895—96 redogör.

Derpå gick förslaget till stadsfullmäktige och afgjordes slutligen i magistraten den 22 mars, hvarefter det den 15 juni stadfästades.

Hela denna viktiga och omfattande fråga hade således ej dragit mer än ett år för att lyckligt genomgå alla instanserna. Den hade nog afgjorts ännu tidigare, derest ej en af paragraferna gifvit anledning till mycken meningsskiljaktighet, hvarom närmare här nedan.

De sanktionerade stadgarne bestämde i hufvudsak följande:

Byrån står under öfveruppsigt af magistraten och under ledning och uppsigt af en kommission.

Kommissionens arbeten ledas af ordföranden i handtverksdomstolen och vid förhinder för honom af hans ställföreträdare i denna domstol. Öfriga medlemmar äro 3 arbetsgifvare, som utses af magistraten och stadsfullmäktige i gemensam session, och 3 arbetstagare, som utses af arbetare-bisittarne i handtverksdomstolen, hvardera af dessa kategorier med 2 suppleanter. Valperioden är 3 kalenderår.

För att valet af arbetarerepresentanterna skall vara giltigt, fordras, att minst hälften af arbetare-bisittarne i handtverksdomstolen skall i valet deltaga. Om ett giltigt val ej kan komma till stånd, sker valet genom magistraten.

För hvarje sammanträde, som eger rum under arbetstid, erhåller hvarje medlem af kommissionen — utom ordföranden — en ersättning af 4 mark.

Byrån skall bestå af två afdelningar, en manlig och en qvinlig.

Byråns tjenstemän utnämnas af magistraten, efter det kommissionen hörts.

Arbetsordning för byrån fastställs af magistraten, liksom efter kommissionens hörande. Kostnaderna gäldas af staden München.

Arbetsförmedlingen är kostnadsfri.

Slutligen stadgades, att vid strejker och afspärrningar (lockouter) kommissionen skall utsätta en kort frist, inom hvilken båda parterna hafva att till handtverksrättens skiljedomstol öfverlemnas sin sak. Sker detta ej, eller kommer någon skiljedom ej till stånd eller underkasta sig parterna ej utslaget, skall kommissionen fatta beslut, huruvida byrån skall för ifrågakarande arbetsgren eller arbetsplats inställa sin verksamhet eller ej.

Denna formulering med undantag af: »och afspärrningar» hade i kommissionen, som affattade förslaget, framgått genom en kompromiss mellan dem, som fordrade, att arbetsförmedlingen skulle, oafsedt alla arbetsinställelser, fortgå, och dem, som fordrade att den vid sådana tillfällen skulle alldeles upphöra inom det område, strejken omfattade.

I magistraten ströks denna sista paragraf. Men stadsfullmäktige återinsatte den med tillägg af: »och afspärrningar» med alla röster mot 3.

Sedan magistraten godkändt förslaget, sålunda affattadt, inkom centralutskottet för allmänna handtverksföreningen och Münchens handtverksskrå till kongl. regeringen för Oberbayern med begäran, att hon skulle förhindra antagandet af denna meranämnda paragraf. Svaret på denna inläga blef, att den till ingen åtgärd föranledde.

Nu vidtog genast arbetet med anstaltens upprättande på den för ändamålet väl belägna »Kohleninsel». 10,000 mark anslogos genast dertill. Den nuvarande inspektören för byrån, herr Karl Hartmann, sändes af magistraten till Stuttgart och Karlsruhe för att studera de derstädes upprättade Centralarbetsanvisningsbyråerna och i oktober 1895 var man färdig med förberedelserna. Den 18 oktober fastställdes arbetsordningen, som är byggd på det s. k. list- eller Stuttgarter-systemet. Genom detsamma uppdelas yrkena i klasser, på det att hvarje gren af verksamheten skall kunna anpassas efter de olika yrkenas särskilda behof och lemna ett godt material till statistik. Röster höjdes dock äfven för det obligatoriska namnsedelsystemet, som vi förut beskrifvit, såsom varande enklare och för behofvet fullt tillräckligt.

Genom att namnsedlarna uppvisades, blefve man dagligen i tillfälle att utrangera dem, som varit gällande 14 dagar och som enligt

arbetsordningens bestämmelse då skola dödas. Sålunda skulle man endast ha att göra med »levvande» material, menade man.

Att byrån skulle anordnas som en arbetarebörs i den betydelse, att de arbetssökande der skulle uppehålla sig för att uppsökas af arbetsgifvaren eller hans ombud, föreslogs också, men vann ej heller bifall, då man ej ville tvinga arbetaren att ständigt uppehålla sig verksam i väntsalen.

Rörande de kommunala myndigheternas skyldighet att anlita byrån, ha stadsfullmäktige beslutat, det alla tekniska afdelningar och kontor, liksom kontraktörer och ackordsförmän, som utföra arbeten för kommunens räkning, skola i första hand söka sina manliga och qvinliga arbetare genom det kommunala arbetsanvisningskontoret.

I afseende på lokala anordningar, formulär och vidare detaljer får jag hänvisa till motionen för utskottets pröfning bifogade tryckta årsberättelser för åren 1895, 1896, 1897 och 1898.

Resultatet af de något mer än tre årens verksamhet framgår af följande sammanställning:

År.	Anbud:			Efterfrågan:			Anstälde:		
	Män,	Qvinnor,	Tills.	Män,	Qvinnor,	Tills.	Män,	Qvinnor,	Tills.
1895	1,352	1,287	2,639	6,712	2,949	9,661	1,127	838	1,965
November och December									
1896	16,725	13,332	30,057	32,355	14,653	47,008	15,653	9,933	25,586
Från 1895									
öfverförda	70	230	300	1,135	283	1,418	---	---	---
Summa	16,795	13,562	30,357	33,490	14,936	48,426	15,653	9,933	25,586
1897	20,572	13,880	34,452	25,540	15,462	41,002	18,186	10,669	28,855
Från 1896									
öfverförda	39	235	274	1,269	473	1,742	---	---	---
Summa	20,611	14,115	34,726	26,809	15,935	42,744	18,186	10,669	28,855
1898	23,393	15,598	38,991	36,151	18,843	54,994	20,439	11,897	32,336

Af arbetsgifvare betjenades:

	1895	1896	1897	1898
På den manliga afdelningen	83,3	93,5 proc.	88,6 proc.	87,3
„ „ qvinliga „	65,1	74,7 „	76,4 „	76,3
På båda afdelningarna	74,4	85,2 „	83,7 „	82,3

Af arbetstagare anställdes:

	1895	1896	1897	1898
På den manliga afdelningen	16,7	49,1 proc.	70,5 proc.	56,5
„ „ qvinliga „	28,4	69,4 „	68,2 „	63,1
På båda afdelningarna	20,3	55,2 „	70,2 „	58,8

Årsberättelsen visar fördelningen mellan de olika klasserna.

Hvilken framgång den nya anstalten på så kort tid vunnit, framgår bäst, om man tar hänsyn till, att den har ej mindre än 147 äldre konkurrenter, nemligen 18 arbetsgifvarekontor, 23 arbetareföreningskontor, 7 välgörenhetssällskaps kontor och 99 privata tjenstebyråer. Dessa 147 besatte 1896 tillsammans 32,338 platser, under det att det kommunala kontoret ensamt besatte 25,586. Så småningom komma nog en stor del af dessa konkurrenskontor antingen att alldeles försvinna eller att mer eller mindre intimt ingå i den kommunala byrån.

Hvilket anseende denna byrå åtnjuter såväl i utlandet som i Tyskland, framgår deraf, att anstalten under år 1897 lemnade vägledning för studier och rön åt stipendiater och andra intresserade i denna verksamhet från Augsburg, Bamberg, Nürnberg, Straubing, Würzburg, Hamburg, Karlsruhe, Köln, Magdeburg, Plauen, Stuttgart, Ulm, Kristiania, Wien, Prag, Moskwa.

Distrikt- och landsorganisationer.

Distriktet Düsseldorf.

Genom förordning af den 6 januari 1894 tog regeringen här första steget till systematiskt ordnande af arbetsanskaffningen. Arbetsanvisningen i regeringsdistriktet Düsseldorf var då mycket litet utvecklad. De i början af 1894 afgifna berättelserna från landtråden och öfverborgmästarena upptogo följande orter, hvarest arbetsanvisning var ordnad — utom enskilda gesällföreningar och herbergen — staden *Lennep*, hvilken inrättat en platsbyrå på förplägningsstationen — staden *Ronsdorf*, hvilken sedan 1886 genom föreståndaren för förplägningsanstalten låter förmedla platser, — *kretsen Ruhrort*, som sedan några år tillbaka med motsvarande anstalt i Dinslaken förbundit en

platsanskaffningsbyrå, — vestrhenska föreningen för det allmänna bästa, af hvilken arbetsbyråer inrättades år 1889 i M. Gladbach och Grevenbroich, — och slutligen en allmännyttig förening, som 1891 i Düsseldorf upprättade en arbetsbyrå under namnet centralarbetsbyrå för Rhenlandet och Westfalen. Af de anförda sex byråerna hade endast den sistnämnda någon betydelse. På den ensam kommo af de år 1894 förmedlade 1,180 platserna hela 930, på de öfriga fem endast 250 platser.

Om också denna första uppgift var ofullständig, så visade den dock klart, af hvilken ringa betydelse arbetsbyråerna i regeringsdistriktet Düsseldorf intill år 1894 voro för arbetsmarknaden. *Från och med 1894* ökades antalet arbetsbyråer snabbt under inflytandet af tvenne ministeriella påbud, af den 31 juli 1894 och den 7 mars 1895. I öfverensstämmelse med det senare skedde statistiska undersökningar, enligt hvilka den 31 december 1894 i regeringsdistriktet Düsseldorf funnos icke mindre än 105 arbetsbyråer.

Af dessa underhölls

29 af skrän,

17 „ arbetareföreningar,

23 „ katolska föreningar,

12 „ evangeliska föreningar,

12 „ allmännyttiga föreningar,

11 „ af kommuner och 1, den förut omnämnda i Dinslaken, af kretsföreningen Ruhrort. *Skråens* anstalter hade år 1894 afsevärda framgångar endast i städerna Düsseldorf, Elberfeld, Duisburg och Krefeld, der de förmedlade sammanlagdt 1,478 platser.

Bland *arbetareföreningarnas* anstalter nådde endast 4 ett antal af öfver 100 förmedlade platser.

Rörande verksamheten hos de *katolska* föreningarna (hufvudsakligen gesällföreningar och föreningar af katolska köpmän) och hos de *evangeliska* (förnämligast herbergen och jungfrustiftelser) lemna de statistiska undersökningarna ingen tillfyllestgörande och säker hållpunkt. Af de *allmännyttiga föreningarnas* arbetsbyråer förtjena vestrhenska föreningen för allmänt väl och centralarbetsbyrån i Düsseldorf att särskildt omnämnas.

Af öfriga föreningens anstalter vann den i maj 1894 öppnade arbetsbyrån i *Essen* glädjande resultat.

Bland de 11 kommunala arbetsbyråerna voro de nyssnämnda i Lennep och Ronsdorf samt de 1894 nyupprättade i Wesel, Ruhrort, Viersen, Odenkirchen, Goch, Rheydt, Duisburg, Krefeld och Elberfeld.

Till juni 1896 hade antalet arbetsbyråer i städerna stigit till öfver 30. Blott de i Elberfeld, Neuss och Rheydt hafva ännu utöfvat någon betydligare verksamhet; resultatet af deras platsförmedling öfverträffade de öfriga anstalternas tillsammans.

Af *allmännyttiga* föreningars arbetsbyråer visade de äldre i Düsseldorf, Essen och M. Gladbach ett ännu gynsammare resultat än de nyssnämnda 3 stadskommunala anstalterna.

De särskilda anstalternas organisation och ledning växlar mycket; några ega förbindelse med handtverksdomstolen, såsom *Elberfeld* och *Krefeld*, vid andra stå de stadskommunala myndigheterna i spetsen. I *Rheydt* utgör arbetsbyrån en afdelning af borgmästarembetsförvaltningen. Anstalten i Neuss skötes af dervarande sjukkassa och arbetsförmedlingen sker ytterst enkelt. Partipolitiska inflytelser göra sig gällande.

De under 1896 till regeringspresidenten af landtråden och öfverborgmästarena i regeringsdistriktet Düsseldorf aflemnade berättelserna öfver arbetsförmedlingens tillstånd betecknade nästan uteslutande en organisk förening af de enskilda byråerna såsom önskvärd. För att åvägabringa en sådan förening, genom hvilken de enskilda byråernas verksamhet bör väsentligen stegras, kallade regeringspresidenten till en förberedande öfverläggning några personer, hvilka samlat praktisk erfarenhet på arbetsförmedlingens område.

Efter 3 ytterligare sammankomster kom den nuvarande »föreningen till främjande af arbetsanvisning i regeringsdistriktet Düsseldorf» till stånd. Styrelsen sammansattes af personer med den mest olikartade ställning: tjenstemän, fabriksegare, privatpersoner. Föreningen har upprättat en centralbyrå med säte i Düsseldorf. Den för centralbyrån tillämnade uppgiften är trefaldig:

a) att ordna och till de anslutna arbetsbyråerna sända förteckning på de arbetsansökningar och platsanbud, hvilka af de särskilda anstalterna hvarje vecka anmälas såsom obeställbara;

b) att deremellan på begäran lemna arbetsbyråerna upplysning om platsanbud och arbetsansökningar;

c) att främja upprättandet af och med råd understödja nya arbets-anvisningsbyråer.

Centralbyrån har att upprätta den s. k. vakanslistan, hvilken tills vidare en gång i veckan, på lördag afsändes. Yrkena uppdelas i storindustri, smärre yrken och handtverk samt i särskild afdelning olärda arbetare, allt i alfabetisk ordning.

Det är tills vidare en oafgjord fråga, i hvad mån det skall lyckas att allmänt vinna storindustriens män för denna distriktsorganisation till den grad, att de söka fylla lediga platser vid sina fabriker i främsta rummet genom arbetsbyråerna.

Hvad vidkommer organisationen af sjelfva arbetsförmedlingen, så är den i åtskilliga städer ännu ganska bristfällig. Från centralföreningen utgår nu den sträfvan att sins emellan förena de i städerna befintliga byråerna, vid hvilka arbetsförmedling eger rum, d. v. s. skaffa alla en medelpunkt i en s. k. stadscentral, till hvilken inlemnas oklarerade ansökningar och förfrågningar för att ordnas.

Härom yttrade distriktets ombud vid konferensen i Karlsruhe 1897: »En sådan centralisering, som enligt vårt förmenande är att rekommendera för hvarje större stad, uppnås lätt, der det finnes en stadskommunal arbetsbyrå, hvilken i de allra flesta fall är öfverlägsen de andra byråerna.

Med afseende på frekvensen för tillfället i regeringsdistriktet Düsseldorf's arbetsansvisningsbyråer, är det glädjande nog, att jag kan konstatera ett förhållandevis ringa anlitande af dessa byråer, detta såsom en följd af industriens gynsamma läge för närvarande», fortsatte talaren.

»Af detta skäl är tidpunkten för upprättandet af centralbyrån den mest gynsamma, för att man i tider af mindre lyckliga konjunktioner må kunna i lugn förbereda varaktigt arbeten.

Rhen-Main-förbundet.

I januari 1898 bildades det Rhen-Mainska förbundet, bestående af följande opartiska, kommunala arbetsansvisningsanstalter:

1. Darmstadt: Centralanstalt für Arbeits- und Wohnungsnachweis.
2. Frankfurt a/M: Städtische Arbeitsvermittlungsstelle.
3. Giessen: Städtischer Arbeitsnachweis.
4. Mainz: Städtisches Arbeitsamt.
5. Offenbach: Städtische Arbeitsvermittlungsstelle.
6. Wiesbaden: Verein für Arbeitsnachweis.
7. Worms: Städtische Arbeitsnachweisstelle.
8. Naturalverpflegungs-Stationen zu Frieberg, Butzbach und Gross-Karben.

Från och med april månad samma år insända dessa anstalter månatliga, efter bestämda grunder uppställda rapporter till den

statistiska byrån i *Frankfurt a/M.* Den på dessa månadsrapporter grundade årsberättelsen omfattar tiden från 1 april till och med 31 mars, det preussiska redovisningsåret.

Året 1898—99 visade denna berättelse i sammandrag för:

	Innev. 1895	Anbud			Efterfrågan			Anstälde		
		Män, Qvinnor, Tills.			Män, Qvinnor, Tills.			Män, Qvinnor, Tills.		
Frankfurt	229,279	17,415	2,268	19,683	21,882	1,736	23,618	13,895	1,402	15,297
Mainz	76,300	6,212	806	7,018	8,183	625	8,808	3,479	168	3,647
Wiesbaden	74,133	2,599	8,192	10,791	4,700	7,791	12,491	2,229	3,490	5,719
Darmstadt	63,168	3,543	1,337	4,880	4,111	913	5,024	1,988	348	2,336
Offenbach	39,388	1,021	32	1,053	1,401	12	1,413	424	5	429
Worms	28,661	3,188	132	3,320	4,492	96	4,588	1,408	18	1,426
Giessen	22,702	650	280	930	586	136	722	156	41	197

De i en mängd detaljer synnerligen upplysande och intressanta årsrapporterna åskådliggöras genom grafiska jämförande framställningar, som gifva en ypperlig öfversigt i ämnet. Ur dessa detaljer kan det här endast vara af intresse att anföra uppgifter om den arbetsförmedling för arbetsgifvare och arbetare från andra orter, som egt rum under nyssnämnda arbetsår 1898—99 i till dömes Frankfurt och Darmstadt.

i Frankfurt

i Darmstadt

Genom främmande arbets-
gifvare erbjudna anställ-
ningar

5,174

418

Deribland för yrkesarbetare

3,868 = 74,7 proc.

322 = 77,1 proc.

Efterfrågan på arbete af
främmande arbetare

6,823

1,028

Deribland af yrkesarbetare

4,156 = 60,9 „

654 = 63,6 „

Främmande arbetsgifvare,
försedda med arbets-
krafter

3,520

42

Deribland yrkesarbetare ...

2,463 = 60,5 „

33 = 78,6 „

Främmande arbetssökande
beredda anställning

3,555

481

Deribland yrkesarbetare ...

2,404 = 60,5 „

297 = 61,8 „

Häraf synes, att det hufvudsakligen är fasta platser, som förmedlas. Hvarje af de i förbundet ingångna anstalterna hafva tagit till sin uppgift att söka få arbetsanvisningen utsträckt så vidt som möjligt i omgifvande trakter. Särskildt har det lyckats centralanstalten för arbets- och bostadsanvisning i Darmstadt att utsträcka sitt verksamhetsfält öfver en stor del af provinsen Harkenburg genom ett nät af smärre arbetsanvisningsställen.

Förbundet af arbetsanvisningsanstalter i Storhertigdömet Baden.

Detta förband trädde i kraft redan den 4 maj 1896. Det har karakteren af en fri förening, som endast så mycket inskränker sina underafdelningars sjelfständighet, som är ovilkorligen nödvändigt för att ändamålet med sammanslutningen må kunna vinnas.

Föreningen har sitt säte i Karlsruhe, och anstalten derstädes handlägger de gemensamma angelägenheterna.

Till föreningen höra samtliga de badensiska arbetsanvisningskontoren utom det i Waldshut, således kontoren i *Freiburg, Heidelberg, Karlsruhe, Konstanz, Lahr, Lörrach, Mannheim, Offenburg, Pforzheim* och *Schopfheim*.

Det är af underordnad betydelse, att kontoren äro olika organiserade. De först grundade anstalterna stå delvis ännu — såsom de i Karlsruhe, Lörrach och Mannheim — under ledning af en genom ett större antal så kallade allmännyttiga föreningar bildad centralförening, under det att andra såsom de i Heidelberg, Lahr och Offenburg samt sedan 1897 års början också Freiburg, antingen genast grundats såsom kommunala kontor eller efteråt öfvergått till denna organisation.

Alla till centralföreningen hörande anstalter hafva det gemensamt, att de såväl från organen för sjelfstyrelse (kommun och krets) som från staten erhålla tillskott, hvilka äro afsedda till bestridande af driftkostnaderna.

Vid bildandet af det badensiska förbundet afsåg man å ena sidan att vinna enhet rörande vissa kardinalpunkter, hvilka skulle vara bestämmande såväl för skötandet af anstalterna som för samarbetet mellan dem; å andra sidan ville man skaffa sig ett organ, hvilket hade att tillgodose de för föreningsanstalterna gemensamma intressena.

Från första början rådde full öfverensstämmelse derom, att kostnadsfrihet vid platsanskaffningen vore det verksammaste medlet att främja en rask utveckling inom organisationen, och därför måste konsekvens

eftersträfvast. Men äfven härutinnan förblef till en början allt tvång uteslutet.

Den ständiga förbindelsen mellan de enskilda arbetsbyråerna och regeringen, som tidigare egt rum på grund af regeringens uppfattning om arbetsförmedlingens vikt, påkallade osökt en gemensam och enhetlig organisation och representation. Många och viktiga uppgifter behöfde i statens intresse öfvertagas af en gemensam ledning, såsom upprättandet af statistiken, beträffande hvilken man måste arbeta på en förlikning af de möjligen sins emellan stridiga stats- och arbetsbyråintressena, den kostnadsfria arbetsförmedlingen till förmån för de årligen ur sin tjänst kommande reservsoldaterna vid 14:de (badensiska) armékåren, hvilken måste göras i vidaste omfång tillgänglig, det årligen återkommande ordnandet af resultaten af samtliga arbetsbyråers i landet verksamhet, hvilka resultat innehålla meddelanden, som kunna verka mycket lifvande och väckande inom kretsen af de närmast intresserade, och hvilkas värde växer, ju mera de kunna göras tillgängliga för allmänheten o. s. v.

Omedelbart efter förbandets upprättande träffades mellan dess medlemmar en öfverenskommelse angående följande betydelsefulla grundsatser:

A. Anstaltens verksamhet befordras:

1) Genom underhållandet af en liflig telefonförbindelse mellan närliggande byråer samt med de arbetsgifvare, som önska detta och samtidigt förbinda sig att bestrida de härigenom uppstående särskilda kostnaderna;

2) genom att vänja dem, som anlita platsanskaffningsbyråerna, vid att använda brevkort med formulär för svar;

3) genom meddelanden angående det å arbetsmarknaden rådande förhållandet mellan tillgång och efterfrågan, som de förbandet tillhörande medlemmarne hvar åttonde dag tillskicka hvarandra i öfvertryck;

4) genom att — om möjligt kostnadsfritt — hvar åttonde dag offentliggöras de i punkt 3 omnämnda meddelandena i de tidningar inom hvarje byrås arbetsområde, der embetskungörelser införas;

5) genom periodiska kungörelser äfven i andra spridda tidningar inom hvarje byrås arbetsområde.

B. Den platsanskaffningsbyrå, som hos en annan byrå skriftligen eller på telefon anhåller om anvisning på snar arbetskraft, är, om denna begäran genast uppfylles med förbehåll om ersättning för resekostnaden, förpligtad att ersätta respektive arbetstagare omkostnaderna för resan, om vid hans ankomst ifrågavarande plats redan skulle vara tillsatt.

C. Platsanskaffningsbyråerna fatta det som sin uppgift att inlägga den största möjliga omsorg på att anskaffa arbete åt frigifna fångar af båda könen, åt dem, som varit antagna på arbetskolonierna, ynglingar från tvångsuppfostringsanstalterna o. s. v.

Sådana ansökningar skola vara inlemnade minst fyra veckor före frigifvandet och måste innehålla fullkomligt *tillförlitliga* uppgifter rörande den sökandes arbetsduglighet.

Också är det önkswärddt, att frågan om reseomkostnaderna till arbetsplatsen i god tid blir reglerad.

Man bör draga försorg om att dylika sökande, om det af dem önskade arbetet ej genast kan anskaffas, tills vidare bestämma sig för att antaga hvilken sysselsättning, som för tillfället kan erbjuda sig, för att derigenom befästa det hos arbetsgifvaren ännu bristande förtroendet och kunna uppnå en snar öfvergång till den egentliga sysselsättningen.

D. Det åligger förbundet att i juni månad hvarje år lemna den badensiska militärföreningens styrelse upplysning om de förbundet tillhörande olika platsanskaffningsbyråerna i landet och att, som erkänsla för visad beredvillighet, afgiftsfritt anskaffa arbete åt afskedade reservsoldater från XIV armécorpsen.

Denna senare verksamhet betryggas derigenom, att ansökningarna skriftligen insändas kort före afskedet från reserven eller personligen göras omedelbart efter detsamma.

Dessa beslut ha skriftligen utfärdats till förbandsmedlemmarnas efterrättelse.

Likaledes enade man sig om ett formulär, som tills vidare skulle användas vid ordnandet af samarbetet mellan de förbundet tillhörande byråerna.

Vid uppställandet af detta formulär lemnade man å sido verksamheten för anskaffande af qvinligt tjenstfolk och ansåg det lämpligast att för denna branch använda en särskild förteckning.

För att kunna bedöma betydelsen af byråernas verksamhet är det nödvändigt att få icke blott en tillförlitlig redogörelse för den totalsumma arbetstagare och arbetsgifvare, som anlitat densamma, utan framför allt att skaffa sig upplysning om totalsumman af *arbetstagare, som verkligen hafva erhållit arbete*.

Denna summa visar i hvilken omfattning de af arbetsgifvarna önskade arbeidskrafterna kunnat anskaffas, och öfverskrida arbetsgifvarnes requisitioner denna summa, visar den tydligt, att det äfven lyckats byrån besätta sådana platser, hvilka icke anmälts hos den-

samma, utan hvilka genom lokaltidningarna eller annorledes kommit till dess kännedom och föranledt den till sjelfständiga efterforskningar.

Med hänsyn härtill har man i rapporten tills vidare bortsett från antalet betjenade arbetsgifvare, och detta så mycket hellre, som många byråer alldeles origtigt upptogo den enskilda arbetsgifvaren betjenad lika många gånger som det antal arbetare anstalten anvisat honom.

Om en arbetsgifvare begär och äfven med största möjliga skyndsamtet erhåller anvisning på 25 arbetare, berättigar detta ingalunda till att i sagda förteckningar anföra honom såsom 25 gånger betjenad, då det ju hela tiden endast är fråga om en och samma arbetsgifvare, och denne naturligtvis ej bör räknas mer än en gång. Deremot är det 25 arbetstagare, som verkligen inträdt i arbete och i förteckningen skola upptagas.

De förteckningar, som särskildt upptaga antalet arbetsstagare, som gjort efterfrågningar hos platsanskaffningsbyråerna, men som ej låta skrifva in sig, om de ej genast kunna få anvisning på arbete, gifva en ständig inblick i de växlingar, som antalet icke bofasta arbetslösa plägar vara underkastadt, och blifva en lika värdefull som oundgänglig grundval för ett samarbete mellan platsanskaffningsbyråerna och sådana institutioner, som hafva till uppgift att bekämpa det yrkesmessiga tiggeri, i hvilket ett så stort antal kringdrifvande arbetslösa förfalla.

Detta första försök att åstadkomma en omfattande statistik från alla storhertigdömet's byråer afsåg också att underlätta bedömandet af de grunder, hvilka för framtiden borde vara bestämmande för denna verksamhet.

Den tyska skyddsföreningen för frigifna fångar hade den 27 maj 1896 en sammankomst i *Eisenach* för att utreda frågan om betydelsen af att organisera afgiftsfri platsanskaffning för fångar. De beslut, som då fattades, ha på ansökan af skyddsföreningens centralstyrelse i Baden i nedanstående form kommit till byråernas kännedom.

1.

En organiserad afgiftsfri platsanskaffning är till stor nytta för fångvårdsföreningen.

2.

Grundandet af afgiftsfria platsanskaffningsbyråer på alla de orter, som genom sitt invånarantal, sitt läge och sin ekonomiska betydelse

kunna anses lämpliga härtill, bör skyddsföreningen omfatta med det största intresse och i alla afseenden understödja.

3.

En förbindelse mellan skyddsföreningarnas styrelse och ledningen af de närmast liggande afgiftsfria platsanskaffningsbyråerna bör med all omsorg eftersträvas och underhållas.

4.

Vid förbindelsen mellan skyddsförening och platsanskaffningsbyrå främjas resultatet af platsanskaffning för frigifna fångar derigenom:

a) att endast tillförlitliga uppgifter lemnas angående de sökandes arbetsduglighet;

b) att på arbetsgifwarens begäran de noggrannaste upplysningar lemnas honom rörande den anvisade arbetskraftens forna lefnadsförhållanden;

c) att den öfverenskomna tiden för inträde i arbetet på det noggrannaste iakttages;

d) att frågan om anskaffandet af respengar till arbetsplatsen i god tid blir afgjord;

e) att om möjligt hvarje för tillfället ledig arbetsmöjlighet blir antagen och användes som öfvergång till det egentliga yrket;

f) att från skyddsföreningens sida den största möjliga omsorg nedlägges på arbetarnas underhåll, tills de kunna tillträda en plats.

På grund af den vid förbandets första sammanträde uttryckta önskan, att man i platsanskaffningens intresse borde eftersträva införandet af afgiftsfria kungörelser i de tidningar, der embetskungörelser införas, anmodade inrikes ministeriet förbandet att gifva sina önskingar till känna.

Så skedde i en skrifvelse af den 16 november 1896. I denna skrifvelse anförde förbandsstyrelsen bland annat: »Åfvenledes tillåta vi oss att till benäget öfvervägande hemställa, om det ej vore lämpligt, att de olika distriktsmyndigheterna i landet anmodades ingripa för utbredandet af en allmän kännedom om platsanskaffningsbyråernas betydelse, i synnerhet bland landsbefolkningen.

Det är redan i och för sig mycket förmånligt, att befolkningen i alla delar af landet kommer till insigt om, hvilket stort värde distriktsmyndigheterna tillerkänna platsanskaffningsväsendet och hvilka stora

fördelar för en gynsam utveckling af näringslivet på alla områden de vänta sig af ett allmänt nyttjande af dessa byråer.

Ett dylikt välvilligt inskridande från myndigheternas sida vore särskildt af oskattbar nytta för platsanskaffningsbyråerna så länge dessa ännu befinna sig i det första stadiet af sin tillvaro. Sådana tillfällen att upplysa befolkningen och väcka dess intresse erbjuda sig i riklig mängd för distriktsstyrelserna såväl vid embetsresor och personligt umgänge med distriktsråden som vid deltagandet i den inom distrikten fria föreningsverksamheten.

Frågan om hvilka fördelar platsanskaffningsbyråerna ha att erbjuda den landtbrukande befolkningen — arbetsgifvare såväl som arbetstagare — borde nemligen utgöra en ständig fråga på dagordningen vid landbruksföreningarnas sammankomster, så att landsortsbefolkningen skall veta, hvart den skall vända sig, när den önskar pålitlig, oegenlyttig och afgiftsfri hjälp.

Härför talar också en vid den härvarande byrån (Karlsruhe) vunnen erfarenhet. På förbundets begäran träffade styrelsen för Karlsruhes landbruksförening en öfverenskommelse med sina förtroendemän att gå i spetsen för ett dylikt upplysningsarbete rörande platsanskaffningsbyråernas verksamhet och betydelse, och har frågan muntligen blifvit behandlad vid en af landbruksföreningens sammankomster. Sedan dess märktes också en, om än långsamt, stigande ökning i antalet landtmän från Karlsruhes krets, som anlidade den härvarande platsanskaffningsbyrån, medan man ända dithills saknat något motsvarande bevis på deras förtroende.

Såsom framgår af följande skrifvelse af den 25 november 1895 tog Storhertigdömet inrikes ministerium med den största möjliga beredvillighet hänsyn till dessa önsknings.

Angående upprättandet af platsanskaffningsbyråer.

Till samtliga Storhertigdömet distriktsmyndigheter:

Förbundet för platsanskaffningsbyråer i Storhertigdömet Baden har påpekat, att användandet af byråerna fortfarande tilltager i städerna och på det industriella området och att därför deras verksamhet är af växande betydelse, men att deremot byråerna ännu äro föga kända af landtbefolkningen och relativt sällan tagas i anspråk för anskaffandet af landtbruksarbeten.

Vid betraktande af dessa byråers stora betydelse för hela näringslivets utveckling synes det önskvärdt, att Storhertigdömet distrikts-

myndigheter ännu mer än hitintills befrämjade platsagskaffningsbyråernas verksamhet genom att fästa den jordbrukande befolkningens uppmärksamhet på de fördelar, dessa genom sin pålitliga, oegennyttiga och afgiftsfria verksamhet erbjuda såväl arbetsgifvare som arbetstagare. Rikt tillfälle härtill erbjuder sig såväl vid embetsresor som vid personlig beröring med distriktsråden äfvensom vid herrar embetsmäns deltagande i den fria föreningsverksamheten inom deras område. I sistnämnda hänseende vore det i synnerhet lämpligt, att äfven landtbruksföreningar toge saken om hand och att frågan rörande platsanskaffning dryftades vid deras öfverläggningar samt att man hänvisade till de för detta ändamål bestående byråerna. Ett dylikt förfarande har t. ex. redan inom Karlsruhes embetsdistrikt medfört ett större anlitande af härvarande byrå från landtbrukarnes inom distriktet sida. Vidare är det af största betydelse för platsanskaffningsbyråerna att icke på grund af kostnaderna vara bundna inom för tränga gränser vid offentliggörandet af den s. k. arbetsmarknaden. Visserligen har redan nu flertalet af landets tidningar på erkännansvärdt sätt förklarat sig beredda att kostnadsfritt införa berörda meddelanden åt byråerna, men en del förhålla sig afböjande, i det att de antingen helt och hållet vägra ett kostnadsfritt införande eller också icke medgifva det i den omfattning, som är önskvärd för befrämjandet af byråns verksamhet. Vi anmoda därför Storhertigdömet distriktsstyrelser att äfven i detta afseende lemna platsanskaffningsbyråerna sitt understöd, så att de med hänvisande till dessas allmännyttiga sträfvanden energiskt bearbeta icke blott tidningarna för embetskungörelser, utan äfven andra inom deras distrikt utkommande tidningar. De särskilda byråerna skola meddela Storhertigdömet distriktsstyrelser, hvilka tidningar härtill kunna anses mest lämpliga.

Eisenlohr.

De angelägenheter, som höra samman med den afgiftsfria platsanskaffningen åt uttjenade reservsoldater från XIV armékåren, behandlades 1896 för första gången af förbundsstyrelsen. Detta skedde under samråd med den badensiska militärföreningens styrelse och särskildt med byrån i Mülhausen i Elsass, hvilken senare redan sedan år tillbaka på sin ordförandes kejserliga kommerserådet herr Max Freys initiativ på det mest erkännansvärda sätt lemnat bistånd till förskaffandet af arbete åt reservsoldater vid de i Mülhausen garnisonerade badensiska regementena.

De af den badensiska militärföreningens styrelse öfversända an-

sökningarna hafva till afgörande hänvisats till byråerna i Freiburg, Heidelberg, Karlsruhe, Konstanz, Mannheim och Mülhausen.

Genom nedanstående, föreningen tillhörande platsanskaffningsbyråer hafva reservsoldater erhållit arbete:

	1896	1897
i Freiburg	63	55
i Heidelberg	12	32
i Lahr	—	9
i Karlsruhe	68	86
i Konstanz	21	31
i Mannheim	18	44
i Offenburg	6	4
i Pforzheim	5	6
Summa	193	267

Dessutom hade genom byrån i Mülhausen 1896 af 40 anmälda 32 erhållit arbete.

Byrån i Heidelberg hade kunnat anskaffa arbete åt ytterligare 25—30 man, men dessa hafva antingen alls ej infunnit sig för att tillträda platserna eller också gjort detta så sent, att platserna under tiden blifvit besatta.

En hel del reservsoldater, hvilka, ehuru de personligen infunnit sig, icke omedelbart efter kapitulationstidens slut kunnat erhålla det önskade arbetet genom byråns förmedling, hade en eller ett par veckor senare erhållit goda platser som betjenter, herrskapskuskar, stall-drängar o. s. v. Efterfrågan efter reservsoldater är alltid jemförelsevis stor och fortfar ofta flera veckor efter tjenstgöringstidens slut.

Byrån i Mannheim betonar i sin årsberättelse, att det 1896 lyckats densamma skaffa arbete åt alla reservsoldater, som personligen anmälde sig.

På särskild begäran hade befälet för det i Mannheim garnisoneerade regementet uttryckligen gifvit alla reservsoldater, som skulle sluta tjenstgöringen, anvisning på den dervarande platsanskaffningsbyrån.

För förbandet hade härigenom inga nämnvärda kostnader uppstått.

Enligt de till förbandsstyrelsen ingångna rapporterna gestaltade sig resultatet af de olika byråernas verksamhet 1896 sålunda, att 25,943 ansökningar från arbetsgifvare inlemnats, att i dessa ansökningar 34,940 arbetskrafter söks, att af 41,314 arbetstagare, som genast fått anvisning på arbete, 29,016 verkligen hafva tillträdts detsamma, och att totalsumman arbetstagare, hvilka ej genast kunnat få anvisning på det

önskade arbetet och som afstått från inskrifning, uppgår till mer än 50,000.

Liknande gynsamma summor hade äfven rapporterna rörande qvinligt tjenstfolk att uppvisa.

Af 8,182 ansökningar efter tjenare blefvo 6,282 effektuerade, och af 8,582 qvinliga tjenare hade 6,282 inträdd i tjenst.

På de olika byråerna fördelade sig 1896 och 1897 dessa siffror som följer:

Freiberg.

		Anbud.	Efterfrågan.	Anstälde.
1896	{Män	4,492	6,114	5,261
	{Qvinnor	2,274	2,379	1,892
1897	{Män	4,828	6,772	5,851
	{Qvinnor	2,886	2,990	2,257

Heidelberg.

1896	{Män	1,862	1,904	557
	{Qvinnor	165	170	38
1897	{Män	2,391	3,272	2,102
	{Qvinnor	1,852	1,930	675

Karlsruhe.

1896	{Män	5,898	8,456	8,821
	{Qvinnor	993	1,110	690
1897	{Män	6,827	10,163	9,094
	{Qvinnor	1,423	1,560	818

Konstanz.

1896	{Män	1,103	1,210	753
	{Qvinnor	243	492	377
1897	{Män	2,805	4,181	3,305
	{Qvinnor	1,469	1,644	1,157

Lahr.

1896	{Män	726	1,028	618
	{Qvinnor	266	268	109
1897	{Män	713	933	638
	{Qvinnor	265	272	86

Lörrach.

		Anbud.	Efterfrågan.	Anstälde.
1896	{Män	225	233	99
	{Qvinnor	47	60	11
1897	{Män	582	799	439
	{Qvinnor	305	324	154

Mannheim.

1896	{Män	9,523	13,741	11,142
	{Qvinnor	3,684	4,454	2,913
1897	{Män	9,217	13,782	12,520
	{Qvinnor	2,776	3,674	3,442

Offenburg.

1896	{Män	379	454	244
	{Qvinnor	167	167	41
1897	{Män	924	1,043	609
	{Qvinnor	266	271	110

Pforzheim.

1896	{Män	1,525	1,575	1,389
	{Qvinnor	194	194	143
1897	{Män	2,478	2,701	2,174
	{Qvinnor	511	512	314

Schopfheim.

1896	{Män	210	225	132
	{Qvinnor	149	149	68
1897	{Män	251	323	162
	{Qvinnor	272	280	128

Den 17 maj 1897 hölls *förbandsdag* i *Karlsruhe*, hvarvid alla anstalterna voro representerade. Regeringen företrädde af ett ministerialråd och den storhertiglga statistiska centralbyrån af ett regeringsråd.

Erfarenheter utbyttes och åtgärder träffades, hvarigenom de svagare anstalterna för framtiden skola kunna arbeta med mera framgång.

Förbundet betecknade såsom sin uppgift:

1. Att träda i förbindelse med föreningen mot hus- och gatutiggeri, förplägningsstationerna och liknande inrättningar för att under

polisens medverkan kunna i möjligaste mån vinna trygghet för att anstalternas understöd och arbetsanvisning träffade oförvålladt arbetslöse, kringvandrande.

2. Att träda i förbindelse äfven med skråens arbetsanvisningskontor.

3. Att genom filialer och telefonförbindelse söka så direkt samband med arbetsgifvarne och arbetarne som möjligt.

4. Att sätta sig i nära förbindelse med skyddshemmen för qvinnor.

5. Att utsträcka sin verksamhet till landsbygden, så att jordbrukarne kunde komma i åtnjutande af den afgiftsfria arbetsanvisningen.

Den 13 sept. 1897 sammanträdde i Karlsruhe den första tyska arbetsanvisningskonferensen, hvarigenom intresset för denna samhällsviktiga fråga fick ett starkt uppsving i Tyskland, ej minst i Baden.

Konstanz arbetsanvisningsbyrå trädde i förbindelse med 11 förplägningsstationer och upprättade 12 filialer.

Mannheim utsände sina tablåer ej endast till de öfriga anstalterna, utan också till samhällen i omgifningen, som saknade arbetsanvisningskontor.

Pforzheim vann med Kongl. Würtembergiska inrikes-ministeriets bifall direkt anslutning till centralbyrån för Würtemberg i Stuttgart och dermed fördelen af denna utmärkta byrås anvisningar på mycket detaljerade listor 2 gånger i veckan om vintern och 3 gånger om sommaren. Förhandlingarna på såväl förbandsdagen som på konferensen blefvo en sporre till täflan och en källa till framgång för arbetsanvisningen öfverallt i landet.

Den 9 maj 1898 hölls *å nyo förbandsdag i Karlsruhe*. Dervid beslöts, att det badensiska förbundet skulle ansluta sig till det tyska förband af arbetsanvisningsanstalter, som under initiativ från Berlin blifvit bildadt. Det badensiska förbundet representerades under denna tid af sin ordförande, öfverfinansrådet Fuchs.

Sedan den 1 januari 1898 upprättas statistiken på de särskilda anstalterna enligt de grundbestämmelser, som af inrikesministeriet gifvits. Denna statistik omfattar:

1. Fullständig månadsstatistik;
2. Uppgift på den tid, de inskrifna arbetssökande varit arbetslösa;
3. Uppgift om den förbandsstat, de arbetssökande tillhöra och och hvilka voro främlingar (icke tyskar).

I allmänhet offentliggöres i de närmaste ortstidningarna hvarje

dag en uppgift på andbud och efterfrågan på arbetsmarknaden på stället. Denna uppgift anslås äfven på taflor på en del offentliga byggnader, embetslokaler, herbergen, i spårvagnar o. s. v.

Hvarje anstalt lemnar årligen en redogörelse för sin verksamhet, ofta innehållande jemförande grafiska framställningar, på ett mycket praktiskt sätt affattade, vanligen färglagda för att lätta öfversigten. I detta hänseende utmärker sig särskildt Freiburgs kommunala kontor under ledning af herr Hermann Eckert.

Stadgar för Förbundet af Storhertigdömet Badens Platsanskaffningsbyråer.

§ 1.

Förbundet för platsanskaffningsbyråer i Storhertigdömet Baden har till ändamål att — utan att inkräkta på de olika förbandsmedlemmarnas sjelfständighet — befrämja alla gemensamma intressen, i synnerhet:

a. öfverenskommelse rörande de grundsatser, enligt hvilka platsanskaffningsrörelsen i allmänhet skall handhafvas och enligt hvilka den ömsesidiga förbindelsen förbandsmedlemmarna emellan skall ega rum;

b. upprättande af statistik genom sammanfattning af verksamheten vid samtliga de platsanskaffningsbyråer, som tillhöra förbundet. Denna rapport bör årligen afgifvas genom förbandsutskottet;

c. förmedlande af förbindelser med andra förband eller föreningar, som tjena samma mål;

d. representation af förbundet inför stats- krets- ock kommunmyndigheterna o. s. v. i Tyska Riket, men särskildt Storhertigdömet Baden.

§ 2.

Endast sådana badensiska platsanskaffningsbyråer, som arbeta i allmännyttigt syfte, kunna bli medlemmar af förbundet.

Nya medlemmar få inträde i förbundet genom skriftlig anmälan hos förbandsstyrelsen. Vid eventuel tvekan att upptaga någon till medlem bör förbandsstyrelsen genom rundskrifvelse låta förbandsrepresentationen afgöra ärendet.

Ansökan om utträde måste göras skriftligen. Härpå lemnas mottagningsbevis.

§ 3.

Förbandets angelägenheter handhafvas af en styrelse, som, tills annan bestämmelse fattas, har sitt säte i Karlsruhe.

§ 4.

Förbandsrepresentationen åligger särskildt:

- a. att bestämma tid och plats för förbandsmötet samt att fastställa föredragningslista;
- b. att afgöra eventuella besvär i förbandets angelägenheter.

§ 5.

Förbandsrepresentationen, som består af en representant för hvarje byrå, sammanträder i regeln hvarje år.

Kallelse jemte fördragningslista måste tillställas medlemmarna minst fyra veckor i förväg.

Förbandsmedlemmar, som icke sända någon egen representant till förbandsmötet, kunna åt en annan förbandsmedlem öfverlåta denna representationsrätt, dock med den inskränkningen, att den, som fått detta uppdrag, utom sin egen ej får representera mer än två andra byråer.

Förbandsmötet väljer sin ordförande och vice ordförande. Ordföranden utnämner en sekreterare. Huruvida icke förbandsmedlemmar skola ega tillträde, hänskjutes åt hans godfinnande.

§ 6.

Storhertigdömet's inrikes-ministerium inbjudes till förbandsmötet.

§ 7.

I förbandsmötet har hvarje församlingsmedlem en röst.

Förbandsmötets beslut fattas genom enkel majoritet af förbandsmedlemmarnas röstberättigade representanter.

Deremot fordras för ett giltigt beslut angående ändring i eller tillägg till stadgarna äfvensom angående förbandets upplösning en pluralitet af tre fjerdedelar af de afgifna rösterna.

§ 8.

Så framt mötet icke annorlunda bestämmer, eger hvarje förbandsmöte endast fatta beslut rörande sådana ärenden, hvilka upptagits på föredragningslistan.

§ 9.

Hvarje medlem af förbundet är berättigad:

a) att till förbandsstyrelsen insända de öfverläggningsämnen, som han önskar få upptagna på förbandsmötets föredragningslista;

b) att jemte ett röstberättigadt ombud äfven sända andra representanter, hvilka dock blott ega rätt att deltaga i öfverläggningen.

Karlsruhe d. 4 maj 1896.

Würtembergs Centralorganisation.

I Konungariket Würtembergs budget för 1895—97 fans för första gången upptagen en årlig summa af 5,000 mark till främjande af arbetsanvisningen i landet, hvilken summa år 1897—99 höjdes till 6,000 resp. 7,000 mark. Inrikesministeriet hade satt sig i förbindelse med styrelserna för landets arbetsanvisningsbyråer för att genom upprättandet af en förening mellan dem försäkra sig om en ändamålsenlig användning af detta anslag. Närmast gälde det att såsom nödvändigt underlag utarbета en klassifikation af de särskilda yrkena. Denna klassifikation, som tillika hade ett statistiskt syfte, uppgjordes gemensamt af den statistiska centralbyrån och arbetsanvisningsbyrån i Stuttgart. Den omfattar för manliga arbetare 45 klasser, hvartill kommer en 46:te för lärlingar; för arbeterskor och tjenstefolk 6 klasser. Enligt detta schema lemna samtliga Würtembergs arbetsanvisningskontor hvarje månad redogörelse till den statistiska centralbyrån, och dessa redogörelser sammanställas och offentliggöras regelbundet.

De würtembergska arbetsanvisningsanstalterna trädde 1895 i intimt samarbete med hvarandra. Dessa anstalter äro byråerna i Darmstadt, Esslingen, Gmünd, Göppingen, Hall, Heidenheim, Heilbronn, Ludwigsburg, Ravensburg, Reuffingen, Stuttgart, Tübingen och Ulm. Derjemte utsträcktes redan tidigt den direkta förbindelsen till Baden, i första hand till Pforzheim.

Rörande detaljerna vid centraliseringen af verksamheten uppstälde först ministeriet ett förslag, infordrade sedan arbetsanvisningsbyråernas och de kommunala myndigheternas yttranden samt utfärdade den 17 december 1895 en förordning, som reglerar hela förbindelsen byråerna emellan. Förordningen bestämmer, att kostnaden för telefonförbindelsen anstalterna emellan skall bäras af staten. Hvarje anstalt måste anskaffa telefon och detta direkt, icke, såsom förut vid mindre kontor varit brukligt, medelst biledning till rådhusets telefon. Staten bestrider icke blott abonnentsafgiften för telefon — med 100 mark årligen, utan äfven de afgifter, som årligen skola betalas vid hufvudortsförbindelse med Stuttgart och från några andra i dess närhet liggande städer vid granskapsförbindelse med Stuttgart, och slutligen, så långt inga abonnement förefinnas, alltså vid fjerrförbindelse, samtalsafgiften för alla förda samtal. En uppgift på uppkomna kostnader skall hvarje år i april insändas till ministeriet. Man skulle tro, att landsorterna oftare få tillfälle att skicka arbetare till Stuttgart än omvänt. Ty hos de flesta af dem är ju de lediga platsernas förhållande till de arbetssökandes antal mycket ogynnsammare än i Stuttgart, och för det mesta äro ju arbetarne mera böjda för att flytta från landet in till storstaden än omvänt. Det oaktadt är faktiskt antalet af de samtal, som Stuttgart-kontoret inleder för att skaffa arbetare plats utom staden, ungefär lika stort som antalet af de samtal, vid hvilka kontoret anropas utifrån. Jemte förbindelsen mellan arbetsanvisningskontoren finnas äfven en — ofta temligen liflig — förbindelse direkt med arbetsgifvare utom staden, hvilka ännu alltjemt ofta nog, med förbigående af den dem närmast liggande byrå, vända sig till kontoret i Stuttgart.

Den andra föreskriften, som ministeriet lemnade, var om det ömsesidiga utbytet af vakanslistor. Rättigheten till detta utbyte lemnas genom inrikesministeriet. Endast sådana anstalter få denna rättighet, hvilka förestås af arbetsgifvare och arbetare gemensamt, och hvilka arbete kostnadsfritt. Faktiskt finnes det i Würtemberg endast kommunala s. k. opartiska, paritetiska arbetsanvisningsbyråer. Två gånger i veckan sända dessa till Stuttgart en lista på de hos dem lediga anmälda platserna. Uppgift om antalet arbetslösa lemnas ej af det skäl, att många af arbetarne ej kunna stanna på samma plats ända tills ledighet yppar sig; här har man att tillgripa telefonen. Listan inskränker sig till manliga arbetare. För qvinliga tjenare synes hela farandet omöjligt att genomföra, emedan man härvidlag icke skulle kunna åstadkomma den nödvändiga öfversigtligheten, utan fast mer

nödgas angifva hvarje plats mera noggrant, än som är möjligt på en stor lista. Bland industriarbeterskorna är det mycket mindre brukligt att resa från plats till plats: de arbeta för det mesta i sin hemort eller i dess närmaste granskap. Och för de tillfälliga tjänsterna komma nästan uteslutande bofasta arbetssökare i fråga. Inskränkningen i uppgifterna till att omfatta endast manliga arbetare har fordrats hufvudsakligen af arbetsbyrån i Stuttgart, och äfven för närvarande anser man der på sin höjd utsträckningen till industriarbeterskorna möjlig, men temligen värdelös.

Listan insändes tisdagar och fredagar. Måndagar och tisdagar inkomma arbetsgifvarnes flesta order; hvad som icke genast kan uträttas, kommer sålunda så snabbt som möjligt på listan. Fredagslistan deremot omfattar de under loppet af veckan ännu icke fullgjorda och de nytillkomna uppdragen. Arbetarna få del af den på lördagarna och kunna då på måndagen inställa sig på vederbörande byrå, således på den för dem lämpligaste dagen. Ett tätare försändande af lista — hvilket några enskilda önskat — skulle skaffa tjänstemännen mycket arbete, men vara af föga värde, emedan listan ofta skulle blott helt litet förändras från ena dagen till den andra. För listans ifyllande åtnjuta byråernas tjänstemän årligen 60 mark ur statskassan. Listorna komma på aftonsidan till Stuttgart, afhämtas strax efter ankomsten af det sista postförande bantåget, öfverföras genast på en gemensam lista, som mångfaldigas medelst tvenne hektografer i något öfver 100 exemplar.

Den i början nyttjade listan måste uppställas mycket snabbt, emedan ministeriet ville sätta det hela i gång den 1 jannari 1896. Den var icke särdeles praktisk, men förbättrades snart och är sedan början af 1897 alfabetiskt uppställd. Den innehåller 153 kategorier af arbetare. Alla mycket sällan förekommande brancher äro uteslutna, och listan har tillräckligt utrymme för enskilda tillägg. Deremot äro de särskildt ofta förekommande yrkesslagen mycket specialiserade; så t. ex. finnas 5 olika slag af snickare, 4 olika slag af skomakare, och likadant är förhållandet inom metallindustrien.

Sammanställandet och mångfaldigandet af listan sker med arbetsbyråns i Stuttgart hela personal, föreståndaren, qvinliga såväl som manliga biträden; vidare medverka äfven en biträdande arbetare och kanslivaktmästaren. Inom 1½ eller 2 timmar äro listorna inlagda i de tryckta omslagen och föras genast till posten, så att de redan på följande morgon ankomma till de flesta platser. Listan går till samtliga arbetsbyråer i Würtemberg, till alla länsstäder och alla kommuner med öfver 3,000 invånare; vidare till några mindre, som anhållit derom, och

till tukthuset i Ludwigsburg. Slutligen göres regelbundet utbyte med några utom Würtemberg befintliga, särskildt badiska byråer. Hela försändningen sker på statens bekostnad. Staten betalar äfven tryckningen af alla formulär och omslag, hektograferna och dylikt. De härför hafda kostnaderna skola årligen sammanläggas och uppgiften derom ingifvas till ministeriet. År 1895—1897 uppgingo dessa kostnader till 1,315,83 mark. Hufvudposterna äro: telefon och porto (äfven för listornas insändande till Stuttgart) omkring 650 mark, tryckningskostnader omkring 500 mark, hektografer 150 mark.

Till byråns i Stuttgart tjänstemän utbetalar staten en särskild godtgörelse, allt som allt 950 mark. Statens hela kostnad för det sålunda ordnade centralkontoret utgjorde år 1896—97 3,996 mark.

Det har föreslagits, att med arbetsanvisning försedda arbetare borde få resa för billigare pris eller kostnadsfritt. En viss säkerhet mot missbruk skulle ligga deri, att anvisningsbyrån behåller legitimationsspapperen, tills närmare underrättelser kommit.

Statistiken visar här liksom inom de förut beskrifna centraliserade distrikten ett raskt uppsving, sedan samarbetet börjat och ett planmessigt ordnande af det hela kommit till stånd. Ett starkt stöd har rörelsen haft i ledningen och impulserna från regeringens sida.

I afseende på siffror torde vara nog att hänvisa till dem, som lemnats rörande Stuttgart.

Centralisation af arbetsanvisningen i Bayern.

Förberedelser.

Det är af särskildt intresse att finna, det myndigheterna i Bayern redan vid detta århundrades början hade blicken öppen för arbetsanvisningens betydelse. År 1816 utfärdades här en förordning, som gjorde det till en pligt för kommunerna att utfärda kungörelser om arbetsanbud och efterfrågan samt, om så erfordrades, göra utbyten af dessa kungörelser med grannkommunerna. 1869 års lag om fattig- och sjukvård ålade kommunerna att genom upprättande af lämpliga byråer *förebygga* arbetslöshet.

Tanken på en organiserad interlokal centralisation af arbetsanvisning för Bayern uttrycktes redan i den för detta arbete grundläggande ministeriella skrifvelsen af den 30 juli 1894. Statens och staden Münchens myndigheter hafva också ständigt haft denna plan för ögonen, sedan stadsarbetsbyrån öppnades.

Genom en skrifvelse från Oberbayerns kongl. distriktsstyrelses afdelning för inre angelägenheter af den 14 mars 1896 uppmanades samtliga distriktsbyråer och magistraten i städerna inom regerings-distriktet att afgifva utlåtande öfver det ändamålsenligaste sättet att organiskt förbinda de särskilda arbetsbyråerna med hvarandra och med de för arbetareanskaffningen mest intresserade kommunerna samt, huruvida betänkligheter förefinnas mot det eventuella förbindandet af en centralanstalt för hela arbetsanvisningen med arbetsbyrån i München. Dervid hänvisades särskildt till de i Würtemberg redan genomförda centralisationsåtgärderna och de grundsatser, hvarpå detta system hvilade, sålunda:

1. Mellan landets särskilda arbetsbyråer finnes telefonförbindelse. Samtalsafgifterna bestridas af statskassan.

2. Samtliga arbetsbyråer upprätta hvarje tisdag och fredag en lista på förfrågningar om manliga arbetare, på hvilka byrån ej lemnat anvisning och antagligen icke före slutet af följande dag kan lemna anvisning inom stadskommunen. Dessa listor frankeras och lemnas på posten, så att de samma dag anlända till stadsarbetsbyrån i Stuttgart. Denna upprättar en generalförteckning på samtliga anvisningar, hvilken genast skickas till de särskilda arbetsbyråerna, till kommunalmyndigheterna i större städer och platser med mer än 3,000 invånare, på begäran äfven till mindre orter. Följande dag kunna alltså de lediga platserna kungöras genom anslag på alla dessa ställen.

3. Omkostnaderna för centralisationen bestridas af staten. I budgeten äro 5,000 mark årligen upptagna såsom stående till dess förfogande för detta ändamål. Omkostnaderna utgöras af lönetillägg åt tjenstemännen vid samtliga arbetsbyråer, hvilka hafva bestyret med anvisningarna sig anförtrodt, och dessutom åt byråpersonalen i Stuttgart samt af tryckningskostnader, porto, telefonafgifter etc.

I händelse någonting motsvarande skulle inrättas i Bayern, måste, menade man, på grund af landets utsträckning flere, kanske tre centralplatser anordnas (t. ex. i München, Nürnberg, Kaiserslautern) ty arbetaren vill eller kan i de flesta fall icke aflägsna sig alltför långt från sin bostad. På de ställen, der inga arbetsbyråer finnas, måste eventuellt arbetsgifvarnes förfrågningar samlas af kommunalmyndigheterna och dagligen insändas till närmaste arbetsbyrå.

Införandet af centralisation efter würtembergskt mönster fördröjdes af det ringa antalet kommunala arbetsanvisningsplatser i Bayern vid denna tid.

Den viktiga saken främjades därför genom inrikes ministeriets skrifvelse af den 17 januari 1897 af följande lydelse:

»För arbetsförmedling hafva hittills kommunala arbetsbyråer inrättats och äro i verksamhet i München, Kaiserslautern, Bamberg, Erlangen, Fürth och Nürnberg. Uppnandet af stadsarbetsbyrån i Würzburg kan snart väntas.

Dessutom finnas kommunala arbetsanvisningsplatser — utan särskild organisation — i Landau, Ludwigshafen, Oggersheim, Speyer, S:t Ingbert, Kronach, Münchberg, Oberkotzau, Schwarzenbach a. W. och Dinkelsbühl.

De kommunala arbetsbyråerna och arbetsanvisningsplatserna hafva delvis redan utöfvat en mycket gagnande verksamhet, i synnerhet arbetsbyråerna i München, Nürnberg och Fürth. Dock har deras arbete hufvudsakligen inskränkt sig till de lokala behofvens tillfredsställande.

Dervid har en stor olikhet visat sig mellan arbetsförhållandena i dessa tre städer.

Under det att i München tillgången på arbetskrafter betydligt öfverstiger efterfrågan, finnas i Nürnberg och Fürth mestadels flera lediga platser, än tillgängliga arbetskrafter kunna fylla.

På intet ställe motsvara dessutom tillgång och efterfrågan hvarandra inom de särskilda arbetsgrenarna.

Det visar sig därför nödvändigt att genom ändamålsenlig organisation af arbetsförmedlingen och dess utsträckning till en större krets så vidt möjligt är utjemna denna olikhet.

Dervid får man emellertid icke lemna ur sigte, att en förskjutning af arbetarebefolkningen på stora afstånd bör i möjligaste måtto undvikas.

En regelbunden förbindelse mellan arbetsbyråerna i München, Nürnberg, Würzburg, Bamberg och Kaiserslautern för ömsesidigt meddelande om tillgång på och efterfrågan af arbetare skulle ej medföra stora fördelar; deremot kunde det visa sig ändamålsenligt, så länge icke — såsom önskligt vore -- kommunala arbetsbyråer äro inrättade i alla större, i synnerhet industriidkande städer, att tills vidare och försöksvis på följande sätt bestämma gränserna för de distrikt, inom hvilka arbetsförmedlingen skulle bedrivas:

1. Oberbayern, Niederbayern, Schwaben och Neuburg med stadsarbetsbyrån i München som hufvudförmedlingsplats,
2. Pfalz med Kaiserslautern som hufvudförmedlingsplats,
3. Oberfranken med Bamberg som hufvudförmedlingsplats,

4. Mittelfranken, Oberpfalz och Regensburg med Nürnberg som hufvudförmedlingsplats,

5. Unterfranken och Aschaffenburg med Würzburg som hufvudförmedlingsplats.

De till hufvudförmedlingsplatser bestämda arbetsbyråerna skulle få till uppgift att jemte den lokala arbetsförmedlingen mottaga alla förfrågningar om arbetskrafter samt tillbud af sådana från det dem tilldelade förmedlingsområdet och så vidt möjligt förmedla aftal mellan parterna.

I händelse det skulle vara omöjligt att tillfredsställa behovet inom förmedlingsområdet, är den möjligheten ej utesluten, att vederbörande arbetsbyrå sätter sig i förbindelse med närmaste hufvudförmedlingsplats i och för eventuel öfverenskommelse.

Detta låter sig göra utan särskilda kostnader, i nödfall telefonledes, då man kan förutsätta, att telefonförbindelse finnes mellan kommunalmyndigheterna i de till hufvudförmedlingsplatsen bestämda städerna.

Eventuel telefon- eller telegrafförbindelse mellan hufvudförmedlingsplatsen och arbetsgivare utom denna skulle bekostas af dem och ej betunga förmedlingsplatsen.

Förfrågningar om och tillbud af arbetare utom förmedlingsplatserna skulle genom kommunalmyndigheterna och den kommunala arbetsanvisningsplatsen på boningsorten, med noggrant angifvande af oundgängliga data för arbetsförmedlingen, insändas till hufvudförmedlingsplatsen, hvilken deremot skulle begagna sig af kommunalmyndigheternas förmedling för aftal med den efterfrågande. Hufvudförmedlingsplatserna skulle träffa öfverenskommelse om särskilda föreskrifter rörande förbindelsen med främmande kommunala myndigheter.

Enligt kongl. statsministeriets åsigt skall det nuvarande resultatet af de kommunala arbetsbyråernas verksamhet betydligt ökas och arbetslösheten kunna motarbetas på det verksammaste sätt genom arbetsförmedlingens reglering på nyssnämnda grundvalar.

Härmed lemnas Eder alltså i uppdrag att först och främst tillfråga kommunalmyndigheterna i de stadskommuner, hvilkas arbetsbyråer afses till hufvudförmedlingsplatser för de angifna områdena, huruvida de äro beredda att öfvertaga den tilltänkta uppgiften för arbetsbyråerna och inom 6 veckor framlägga dessas förklaringar med utlåtande deröfver.

Då det, såsom redan ofta framhållits, är af vigt för ett framgångsrikt bekämpande af arbetslösheten, att sådana kommunala anstalter för

arbetsförmedling inrättas i alla större städer, så uppmanas vederbörande kommunalmyndigheter med hänvisning till de stora resultaten af förefintliga arbetsbyråer att å nyo närmare öfverväga denna fråga.»

På grund af denna skrifvelse beslöt Münchens magistrat den 23 februari 1897 efter förfrågan hos stadens arbetsbyrå, att denna skulle öfvertaga den tilltänkta uppgiften som centralplats för Oberbayern, Niederbayern och Schwaben, såvida staten ville bestrida de genom centralisationen föranledda utgifterna och bevilja lämplig ersättning åt personalen å stadens arbetsbyrå, som genom den interlokala verksamhetens organisation tydligtvis trädde utom ramen för en kommunal anstalt.

Strax härefter genomfördes centralisationen i *Rhenpfalz* efter det württembergiska systemet. Centralplats blef stadsarbetsbyrån i Kaiserslautern, under hvilken inordnades 9 kommunala arbetsanvisningsplatser, nemligen i *Frankenthal*, *Ludwigshafen a. Rh.*, *Neustadt a. H.*, *Zweibrücken*, *S:t Ingbert*, *Landau*, *Pirmasens*, *Speyer* och *Kaiserslautern*.

Rörande inrikesministeriets här ofvan anförda plan yttrade byrån i München:

»Dessa grundsatser utgöra visserligen intet ideal, ingen omfattande organisation, utan äro blott ett slags nödfallsutväg; likväl skulle deras tillämpning och statens öfvertagande af kostnaderna medföra omisskänliga fördelar.

Beträffande enskildheter må framhållas:

Inom de särskilda områdena skulle de arbetssökandes hänvisande till annan ort icke möta stora svårigheter; dock borde byrån vara i tillfälle att i nödfall bevilja arbetslösa, som kunde erhålla arbete på annan ort, små förskott till resan. För dylika fall borde möjligen också en prisnedsättning på statsbanorna tagas i betraktande, hvilken kunde komma arbetaren till godo genom ett af arbetsbyrån utfärdadt intyg.

Dessutom borde lediga platser inom området regelbundet kungöras genom anslag af kommunalmyndigheterna.

Mellan de olika platserna bör blott telefonförbindelse ega rum, då efter hvad erfarenheten utvisar i det stora flertalet fall de sökta arbetskrafterna genast behövas.

Förmedlingen mellan de olika orterna skall ingalunda, hvilket här bör betonas, hafva till följd ökning af den arbetslösa befolkningen i storstäderna, ty arbetsbyrån skall af lätt begripliga skäl så mycket som möjligt sträfvat efter att tvärtom skaffa de arbetssökande platser utom dessa och helst i den trakt, der de förut haft sitt hemvist. Centralisa-

tionen skall till och med hafva den verkan, att å ena sidan storstäderna befrias från många arbetslösa element, å den andra en del af landtbefolkningen kan från första början afhållas från att ändamålslost begifva sig till storstäderna, derigenom att arbetaren inser eller göres uppmärksam på att ej tillräckligt arbete finnes der.

Detta om det omedelbara värdet af nämnda grundsatser. Men det kan förutses, att deras tillämpning äfven indirekt skall utöfva ett välsignelserikt inflytande. Ty naturligtvis skola kommunalmyndigheterna, genom hvilkas händer en stor del af tillbuden och förfrågningarna går, för så vidt de härröra från ifrågavarande kommun, och hvilka få inblick i arbetsbyråns verksamhet, småningom komma till insigt, om det egentligen vore *deras* uppgift att omhändertaga den lokala arbetsanvisningen för kommunen i stället för att öfverlemna den åt en aflägsen liggande centralplats. Så skola nya kommunala arbetsanvisningsplatser uppstå öfverallt i Bayern, hvilka naturligtvis skola taga de redan förefintliga till mönster. Och så skall ett framtida införande af en omfattande, verklig organiserad centralisation förberedas på ett förträffligt sätt.

Måtte detta mål snart nås i Bayern! De redan förefintliga arbetsanvisningsplatserna hafva väl bestått provet och skola äfven som stöd för den framtida organisationen göra hvad på dem ankommer.

Men om en god centralisation af arbetsanvisningen låter sig genomföras i Bayern, så skola också de andra större förbundsstaterna, för så vidt de icke redan gått i spetsen, genast följa exemplet, och slutligen skall tanken på en vidsträcktare centralisation för de sydtyska förbundsstaterna, kanske äfven tanken på en riksarbetsbyrå, nalkas sitt förverkligande. Då blir det, som nu med trogen flit utföres inom små områden, ett verk af stor omedelbar social betydelse, af betydligt värde för den statistiska vetenskapen och på samma gång en grundval för vidare reformer på det sociala området.»

Upprepade gånger framhölls från myndigheternas sida vigten af en genomförd plan för arbetsanvisningen i landet.

En ministeriel skrifvelse af den 30 november 1897 kallade ombud för de stadskommuner, hvilkas arbetsbyråer afsågos till hufvudförmedlingsplatser, till gemensam förhandling i inrikesministeriet.

Den kongl. skrifvelsen lyder som följer:

»Med anledning af den ministeriella skrifvelsen af den 17 januari detta år hafva kommunalmyndigheterna i de städer, hvilkas arbetsbyråer afses till hufvudförmedlingsplatser för bestämda områden, vil-

korligt förklarat sig beredda att genom arbetsbyråerna öfvertaga denna verksamhet.

För att kunna bedöma om och i hvad mån, med hänsyn till de från de intresserade kommunalmyndigheternas sida gjorda fordringarna, den önskvärda centralisationen af arbetsanvisningen låter sig genomföras och huru den lämpligast bör anordnas, påbjuder härmed inrikesministeriet en gemensam förhandling härstädes af ombud för kommunernas arbetsbyråer och beordrar i enlighet härmed magistraten att för detta ändamål utse ombud till ett sammanträde i kongl. statsministeriets för inre angelägenheter sessionsrum lördagen den 11 december detta år klockan 10 f. m.»

Vid denna konferens förklarade sig de utsedda stadsombuden i allmänhet bifalla införandet af centralisation inom arbetsanvisningen — förbehållande stadskollegierna att derom fatta beslut — och yttrade härvid den önskan, att om möjligt en centralplats måtte anordnas för hvarje regeringsdistrikt.

Centralstationens genomförande.

Genom ofvanstående kongl. ministeriella skrifvelse uppforderades magistraten i München att definitivt yttra sig öfver kommunens ställning till det ifrågasatta öfvertagandet af centralanstalten för arbetsförmedling inom regeringsdistrikten Oberbayern, Schwaben och Neuburg.

Sedan kommissionen för stadsarbetsbyrån 1897 grundligt sysselsatt sig med frågan och utlätit sig om öfvertagandet af nämnda uppgift, gingo de båda stadskollegierna i sina sammanträden den 18 och 27 januari 1898 under vissa förutsättningar in på detta öfvertagande.

Magistraten aflemnade derefter den 31 januari 1898 berättelse derom till kongl. statsministeriet.

Äfven magistraten i städerna Straubing, Bamberg, Nürnberg och Würzburg förklarade sig beredvilliga att genom de kommunala arbetsbyråerna öfvertaga den interlokala arbetsförmedlingen.

Sakens slutliga reglering och centralisationens definitiva införande kunde derefter ske genom en ministeriel skrifvelse af den 1 maj 1898.

Det i inledningen till denna skrifvelse omnämnda cirkuläret af samma dag lyder som följer:

»I syfte att centralisera arbetsanvisningen hafva mellan kongl. inrikesministeriet och ombud för stadskommunerna München, Straubing, Kaiserslautern, Bamberg, Nürnberg och Würzburg förhandlingar egt rum, hvilka nu afslutats dermed, att nämnda städers kommunala arbetsbyråer öfvertaga den interlokala arbetsförmedlingen, för så vidt den ej kan ske genom arbetsanvisningskontor på de särskilda orterna.

Hädanefter försiggår arbetsförmedlingen på följande sätt:

I. Som hufvudförmedlingsplatser (centralplatser) fungera tills vidare:

1. För styrelsedistriktet Oberbayern, Schwaben och Neuburg stadsarbetsbyrå i München.

2. För styrelsedistriktet Niederbayern stadsarbetsbyrå i Straubing.

3. För styrelsedistriktet Pfalz stadsarbetsbyrå i Kaiserslautern.

4. För styrelsedistriktet Oberfranken stadsarbetsbyrå i Bamberg.

5. För styrelsedistriktet Mittelfranken, Oberpfalz och Regensburg stadsarbetsbyrå i Nürnberg.

6. För styrelsedistriktet Unterfranken och Aschaffenburg stadsarbetsbyrå i Würzburg.

II. Centralplatserna hafva jemte sin lokala verksamhet till uppgift att mottaga alla anmälningar af arbetsgifvare och arbetare (tillbud och förfrågningar om platser) från det dem anvisade distriktet och om möjligt förmedla öfverenskommelse dem emellan.

I fråga om förfarandet härvid gälla följande bestämmelser:

1. Utom kommunen boende arbetsgifvare, som söka arbetare, böra, för att få anvisning på arbetskrafter, omedelbart vända sig antingen till närmaste arbetsbyrå eller till centralplatsen i styrelsedistriktet. Formulär till skriftlig anmälan ställas på begäran gratis till deras förfogande af kommunalmyndigheterna. Utom kommunen boende platsökande arbetare böra deremot i regeln vända sig till kommunalmyndigheterna på uppehållsorten, hvilka lemna dem ett anmälningsformulär till ifyllning och efter eventuella tillägg öfversända det till närmaste arbetsbyrå eller i brist deraf till centralplatsen inom styrelsedistriktet.

För att kunna tillfredsställa de intresserades särskilda önsknningar är en noggrann ifyllning af formulären högst nödvändig.

2. Om den närmast förmedlande arbetsbyrå är i stånd att omedelbart uppfylla arbetsgifvarens eller arbetarens önskan, så anvisar

den de förfrågande eller sökande de önskade arbetskrafterna eller platserna. I annat fall insänder den ofördröjligen de ansökningar, den ej kunnat förmedla, till vederbörande centralplats, som på grund af de derstädes förefintliga tillbuden och förfrågningarna är i stånd att så snart som möjligt uppfylla önskningarna å båda sidor.

3. För anvisning af arbetskrafter begagna sig centralplatserna vid de arbetssökandes personliga anmälan af anvisningskort, som öfverlemnas åt dem, medan samtidigt arbetsgifvaren i fråga genom brevkort får underrättelse om anvisningen jemte anhållan om meddelande om arbetstagarens ankomst och anställning.

Vid skriftliga (interlokala) ansökningar om platser ifylles anvisningskortet och tillställs jemte åtföljande skrifvelse vederbörande kommunalmyndigheter för att öfverlemnas åt den arbetssökande, som derpå inställer sig hos arbetsgifvaren. Denne bör på anvisningskortet anteckna, huruvida den till honom visade arbetaren antagits eller icke, samt återända det till centralplatsen.

Det behöfver väl knappast särskildt betonas, att för en ordnad ledning af arbetsbyråerna samt för deras verksamhet är det af största vikt, att upplysning lemnas om arbetarnes ankomst och antagande, hvarför arbetsgifvarne aldrig få underlåta detta.

4. Från centralplatserna kunna inom förmedlingsområdet meddelanden om lediga och sökta platser för såväl fackarbetare som andra vid behof ingå till alla orter med mer än 3,000 invånare, liksom till sätet för en distriktsbyrå eller amsrätt, och distriktets förvaltningsmyndigheter böra insända vederbörliga anteckningar i tillräckligt antal för behöflig utlemning till vederbörande kommunalmyndigheter, som böra draga försorg om vidare tillkännagifvande derom.

Åt centralplatsernas fria bestämmande öfverlemnas i hufvudsak urvalet af arbetare.

5. För att så mycket som möjligt afhjelpa bristen på tjänstefolk och landbruksarbetare, är att förorda att vid arbetsförmedlingen påkalla medverkan äfven af landbruksdistrikts- och kretsutskott, liksom af bayerska landbruksrådet.

I detta hänseende kunna landbruksdistriktsutskotten på arbetsgifvarnes begäran träda i förbindelse med arbetsbyråerna och centralplatserna för anvisande af arbetare och tjänstefolk, och formulär skola för detta ändamål af kommunalmyndigheterna ställas till utskottets förfogande.

Från centralplatserna skola regelbundna meddelanden om de vid

dem anställda platssökande landtbruksarbetarne och tjenstehjonen lemnas till Veckobladet för landtbruksföreningen i Bayern samt till »Fränkischer Landwirt», »Landwirtschaftliche Blätter», organ för landtbrukskretsutskotten i Unterfranken och Pfalz, samt vidare upplysningar meddelas på förfrågan af landtbruksorganen.

6. Centralplatsernas verksamhet skall närmast inskränka sig till deras förmedlingsområde. Skulle dock en centralplats ej kunna åstadkomma öfverensstämmelse mellan tillbudna och efterfrågade arbetsplatser, så är det den obetaget att fördenskull träda i förbindelse med närliggande centralplatser.

Åt distrikts- och lokalpolismyndigheter uppdrages att på allt sätt och så mycket som möjligt understödja arbetsbyråerna i deras verksamhet och draga försorg derom, att ofvanämnda bestämmelser om organisationen af arbetsförmedlingen i Bayern genast och med lämpliga mellantider upprepade gånger offentligen kungöras, liksom att de för kommunalmyndigheterna nödvändiga formulären ofördröjligen och i lämplig mängd anskaffas.

Kommunalmyndigheterna skola i synnerhet öfvervaka, att meddelanden, huruvida arbetare antagits eller icke, alltid i rättan tid ingå till arbetsbyråerna.

Med afseende på arbetsbyråernas stora betydelse för den lokala arbetsförmedlingen i de större industri- och näringsidkande städerna uppmanas å nyo kongl. distriktstyrelserna att väcka intresse för anordning af sådana på lämpliga platser och lemna meddelande om deras inrättande åt kongl. inrikesministeriet, liksom åt vederbörande centralbyrå.»

Arbetsanvisningens centralisation i Bayern, ett verk, som i det tyska arbetsförmedlingsväsendets historia en dag säkert kommer att anses som högst betydelsefullt, var dermed genomförd.

Sammandrag af resultatet af verksamheten 1898.

Städer.	Anbud.			Efterfrågan.			Anvisningar.			% sökta anställningar anvisade.	% sökta anställningar anvisade.
	Män.	Qvin- nor.	Till- sam- mans.	Män.	Qvin- nor.	Till- sam- mans.	Män.	Qvin- nor.	Till- sam- mans.	Till- sam- mans.	Till- sam- mans.
München	23,393	15,598	38,991	36,151	18,843	54,994	20,439	11,897	32,336	82,9	58,8
Straubing	262	79	341	431	114	545	107	19	126	36,9	23,1
Kaiserslautern	6,292	223	6,515	6,218	40	6,258	4,445	21	4,466	69,0	71,4
Bamberg	607	231	838	579	181	760	370	102	472	56,8	62,1
Nürnberg	8,148	279	8,427	8,263	216	8,479	6,588	176	6,764	80,3	79,8
Würzburg	4,462	2,673	7,135	3,652	1,650	5,302	3,253	1,162	4,415	61,9	85,1
Summa	43,164	19,083	62,247	55,294	21,044	76,338	35,202	13,377	48,579	78,2	63,6
Fürth	4,180	1,074	5,254	3,769	651	4,420	2,543	517	3,060	—	—
På den interlokala verksamheten ensamt kommo:											
München	3,597	1,494	5,091	10,899	2,986	13,885	2,889	980	3,869	76,0	—
Straubing	151	32	183	334	41	375	83	5	88	48,1	—
Kaiserslautern	1,142	—	1,142	1,211	—	1,211	652	—	652	57,1	—
Bamberg	132	34	166	309	77	386	61	5	66	39,7	—
Nürnberg	1,134	13	1,147	299	11	310	741	3	744	64,9	—
Würzburg	1,236	322	1,558	659	22	681	773	77	856	52,6	—
Summa	7,392	1,895	9,287	13,711	3,137	16,848	5,199	1,070	6,269	67,0	—

Beträffande platsanskaffning åt de om hösten afskedade soldaterna (reservisterna) har inrikesministeriet i samråd med krigsministeriet utfärdat följande skrifvelse, daterad München den 2 juni 1898:

»Med hänsyn till den ministeriella skrifvelsen af den 1 maj detta år meddelas härmed, att krigsministeriet förklarar sig villigt att understödja det ärligen om hösten afskedade manskapets anställning i landtbrukets tjänst, derigenom att regementen, sjelfständiga bataljoner etc. uppmanas att för ifrågavarande manskap kungöra de från arbetsbyråerna inkommande anvisningarna om lediga platser i landtbrukets tjänst.

För detta ändamål är det önskligt, att arbetsbyråernas ifrågavarande meddelanden inkomma till de militära myndigheterna i lämplig tid före de större truppöfningarnas början, alltså omkring slutet af juli. Den kommunala arbetsbyrån skall underrättas härom och förses med

häremot svarande anvisningar. Arbetsbyråns meddelanden skola ingå till de inom dess område befintliga militära myndigheterna.»

Till sist är rörande organisationen i Bayern att nämna, att med 1899 en sammanslutning af alla de bayerska arbetsbyråerna till en landsorganisation, liksom i Baden, kommit till stånd.

Baden—Württemberg—Bayern.

Redan den 11 maj 1898 utfärdade den bayerska regeringen en skrifvelse till samtliga centralbyråerna, hvori utbyte af platslistor mellan *bayerska* och *würtembergiska* arbetsbyråerna medgafs. Deri anfördes:

»Regeringen i Württemberg anser ett dylikt utbyte egnadt att höja de särskilda arbetsbyråernas verksamhet och har gått i författning om att ifrågasätta detta utbyte, öfverallt der det motsvarar behofvet, genom direkt förbindelse mellan arbetsbyråerna å ömse sidor utan vidare förmedling genom statsmyndigheterna.

Mot detta omedelbara utbyte vid förefallande behof och efter centralplatsernas fria bestämmande finnas inga betänkligheter, hvarför de kommunala arbetsbyråerna skola förse med anvisningar i detta hänseende.»

Dessförinnan hade ett samarbete med *Baden* kommit till stånd.

De 3 *sydtyska centralisationsområdena* hafva således från och med 1898 slutit sig tillsammans i syfte att genom utbyte af vakanslistor vidga fältet för hvarje landsorganisations verksamhet och underlätta bemödandena att utjemna anbud och efterfrågan i olika arbetsbrancher under olika tider inom hvarje land.

Konferens i Karlsruhe.

På inbjudning af dr J. Jastrow, privatdocent för statsvetenskap vid universitetet i Berlin, samlades till öfverläggning i Karlsruhe den 13 september 1897 135 representanter för olika arbetsanvisningsanstalter från 28 orter i Preussen, 7 i Bayern, 3 i Sachsen, 12 i Württemberg, 11 i Baden, 3 i Hessen, 1 i Mecklenburg-Schwerin, 2 i Sachsen-Weimar-Eisenach, 1 i Reuss j. L.; derjemte från Bremen, Hamburg, Strassburg och Altkirch (Elsass-Lothringen), Bern (Schweiz), Wien och Budapest (Österrike-Ungern) och Tokio (Japan).

Dr Jastrow hade för sin idé vunnit den badensiska centralorga-

nisationen, i första hand dess ordförande, *Geheimer Oberfinansrath Fuchs*, som åtog sig att leda konferensens förhandlingar. Anstalten i Karlsruhe hade mottagit uppdraget att verka som lokalkomité.

Hur denna konferens uppfattades af myndigheterna i Baden torde bäst framgå af de anföranden, hvarmed konferensen öppnades.

Sedan finansrådet *Fuchs* tackat för förtroendet att utses till konferensens president, lemnade han ordet till herr *ministerialrådet Braun*, som helsade konferensen med följande ord:

»Mina herrar! Herr ordföranden har haft den godheten att till edert sammanträde i dag inbjuda storhertigligna inrikesdepartementet, och min chef, hans excellens konseljpresidenten *Eisenlohr*, har åt mig uppdragit att öfvervara detsamma och att till Eder framföra storhertigligna regeringens helsning. I kunnen vara vissa derom, att detta icke är blott och bart en höflighet, ty storhertigligna regeringen har städse egnat platsanskaffningsfrågan det lifligaste intresse genom att icke blott hänvisa sina organ att bistå desamma med råd och dåd, utan äfven vid anstalternas grundande lemna finansiellt understöd. Ett sådant understöd skulle i och för sig icke varit nödigt, ty anstalterna funno, då de fylde ett trängande behof, genast ett rikt fält för sin verksamhet, voro från första början i tillfälle att stå på egna fötter samt hafva hittills verkat godt och framgångsrikt. Understödet kom också i annan mening. Regeringen ser nemligen i platsanskaffningsanstalterna ekonomiska inrättningar till främjande af industri och näringar, och detta lika mycket i arbetstagarnes som arbetsgifvarnes intresse. I öfverensstämmelse dermed blefvo de af ministeriet beviljade bidragen i första rummet afsedda till att möjliggöra genomförandet af platsanskaffningens kostnadsfrihet, och å andra sidan skulle de tjena till att underlätta grundandet af en föreningslänk för anstalterna samt deras omedelbara förbindelse sins emellan genom anlitande af telefon — — —».

Borgmästaren *Krämer* i Karlsruhe fick derpå ordet och yttrade: »Mina herrar! Mig tillkommer det angenäma uppdraget att å staden Karlsruhes vägnar helsa eder hjertligt välkomna. I hafven i stort antal och för första gången från hela Tyskland infunnit Eder här, och det är en egen tillfällighet, att den stad, der I sammanträden, också, mig veterligen, är den första, i hvilken en anstalt för allmän platsanskaffning uppstått. Denna anstalt framkom på sin tid genom ett antal föreningar och intressentgrupper samt understöddes af staden. Den har motsvarat alla förväntningar, ja, den har till och med öfverträffat dem. Vi kunna säga, det denna anstalt har för oss blifvit en verklig välfärdsinrättning, som vår stad numera alls icke skulle kunna umbära. Det är ju ock

utom all fråga, att vid industriens väldiga uppsving, vid utförandet af stora företag, vid stor byggnadsverksamhet i städerna en fortgående tillgång och en lika fortgående efterfrågan på arbetskrafter förefinnes. Lösningen af denna fråga kan endast då blifva god och riktig, när stora utgreningar af platsanskaffningsanstalter syssla dermed. — Låtom oss hoppas, att Eder öfverläggning i dag skall bidraga till att låta det eftersträfvade målet komma närmare! Och härmed tillönskar jag dessa öfverläggningar den bästa framgång.»

Rörande verkningarna af den samslutning mellan anstalterna till landsorganisationer, som de sydtyska staterna företagit, yttrade presidenten för Badens räkning följande:

»Den mycket nära liggande frågan, huruvida den badiska centralföreningen visat sig vara en praktisk inrättning och särskildt uppnått det målet att höja de enskilda byråernas arbetsförmåga och att hos dessa allt mera befästa insigten om de stora fördelarna af ett ömsesidigt hjälpande samarbete, den frågan kan jag i vidaste omfång besvara med ja. Jag vågar i detta afseende hänvisa till innehållet af första årsberättelsen öfver föreningens verksamhet, af hvilken framgår icke blott, att under året 1896 hela antalet af tillfredställda arbetsgifvare och arbetstagare uppgått till öfver 60,000, och att i fråga om qvinliga tjenare uppnått en totalsumma af 14,000, utan äfven att alla ifrågavarande anstalter befinna sig i god utveckling.

En ytterligare bekräftelse på mitt påstående lemnar behandlingen af de frågor, hvilka under det den 17 maj detta år hållna årsmötet kommo till pröfning. Dessa frågor — om platsanskaffningsbyråernas ställning till luffarna, till arbetsgifvarna på landsbygden o. s. v., om nödvändigheten af filialer eller om de på tjenarinneväsens område eftersträfvansvärda reformerna — hafva allesammans uppstått med anledning af de under byråernas verksamhet hittills samlade erfarenheterna.

Den frågan slutligen, huruvida det är önskvärdt, att liknande föreningar som redan finnas i Baden, i förvaltningsdistriktet Düsseldorf och i Würtemberg och äro under bildning i Bayern och Hessen, äfven snart komma till stånd i tyska rikets alla öfriga länder och provinser och huruvida derigenom grundandet af en gemensam tysk förening skulle

kunna främjas, den frågan måste jag likaledes obetingadt besvara med ja. Enligt hittills gjorda rön skall behovet af dessa föreningar göra sig allt mera gällande, och detta så mycket mera som de äro i stånd att tillbörligt rätta sig efter de enskilda verksamhetsområdenas särskilda egendomligheter. Också är det utan tvifvel ett lika upphöjdt som vårt nationella sjelfmedvetande mycket tilltalande mål att åt hela vårt tyska näringslif snarast möjligt på ett enhetligt sätt skänka fördelarna af den organiserade kostnadsfria arbetsanskaffningen. Men dertill fordras framför allt, att öfver alla de olika delarna af vårt fädernesland utsträcket ett så fullständigt nät som möjligt af anstalter, hvilka finna förutsättningen för inre styrka och arbetsförmåga deri, att de tillhöra en territoriell förening, som tager hänsyn till deras särskilda behof. Först då denna grundval skapats, torde det ytterligare steget till bildandet af ett tyskt centralorgan virna den rätta och af oss alla efterlängtade framgången.»

I denna uppfattning var konferensen ense med sin president, om man undantager representanten för Arbetsgifvareförbundet i Hamburg A. Martens, som stälde sig afvisande till hela idén med s. k. opartiska eller paritetiska kommunala arbetsanvisningsanstalter. Men hans anspråk vunno gehör endast hos ett försvinnande fåtal.

Af de många och intressanta frågor, som voro uppe till debatt, är det endast en, som jag vågar här upptaga i detalj till närmare redogörelse, och jag tror mig göra det bäst genom att i sammandrag återgifva debatten i densamma. Denna fråga var också en af de allra viktigaste, jag menar den om

Strejkklausuler.

Härom yttrade stadsfullmäktigen doktor *Flesch*, Frankfurt a. M.: »Den frågan, huru en offentlig arbetsbyrå har att förhålla sig i händelse af strejk, framträdde genast för mig, då jag år 1889 sysselsatte mig med upprättandet af en offentlig arbetsbyrå i Frankfurt am Main. Mitt intresse var då väckt genom de öfverläggningar, som 1888 egt rum i Brüssel under borgmästare *Buls'* ordförandeskap, men icke ledt till något resultat, emedan arbetarena betecknat just afspärrandet af arbetsbyrån i händelse af strejk såsom ett första vilkor för sin medverkan, under det att arbetsgifvarena lika bestämdt fordrade, att byrån måste oförändradt fortsätta sin verksamhet. När vi därför i november 1889 i Frankfurt am Main trädde i underhandling med arbetarna, betecknade vi genast denna punkt såsom en öppen fråga, då, principiellt taget, arbetarens fordran, att arbetsbyrån icke skulle få vara dem till förfång

i deras lönestrider, icke föreföll oberättigad. Öfverläggningarna blefvo då utan resultat och återupptogs hos oss liksom i andra städer först några år senare under inflytande af den 1893 af erkeskiftet i Frankfurt am Main inkallade sociala konferensen om arbetslöshet och arbetsförmedling. Sedan dess hafva bildats rätt många arbetsbyråer, hvilkas stadgar föreligga här i dag i den med konferensen förbundna utställningen af trycksaker. Jag har förut genomläst desamma och dervid öfvertygat mig om huru olikartadt frågan är ordnad i de särskilda arbetsbyråernas stadgar. I några få, t. ex. för Stuttgart och Ulm, föreskrifves direkt, att arbetsbyrån i händelse af strejk har att obehindradt fortsätta sin verksamhet, att den alltså skall verka tvärt emot arbetarens omnämnda fordran. Likväl hafven I hört, att man just i Stuttgart å arbetarens sida är fullkomligt nöjd med den derstädes befintliga stadskommunala arbetsbyrån. Flere stadgar omnämna öfver hufvud taget icke frågan; andra åter, t. ex. de för Aachen och Köln, föreskrifva ovilkorligt, att arbetsbyrån i händelse af strejk har att inställa sin verksamhet; andra, såsom i Mainz, München, Strassburg, Trier o. s. v., göra verksamhetens inställande eller fortsättande i händelse af strejk i visst afseende beroende af yrkesdomstolens anlitande af de tvistande. Hos oss i Frankfurt var ursprungligen föreskrifvet, att i händelse af strejk den af medlemmar af yrkesdomstolen bildade förvaltningskommissionen kunde besluta om inställande af arbetsbyråns verksamhet. Sedermera hafva distriktskomitén och provinsialkomitén strukit denna bestämmelse, så att äfven vi icke hafva några som helst föreskrifter om denna sak och i allt fall äro förhindrade att ensamt på grund af pågående strejk stänga vår verksamhet för en arbetsgifvare.

Jag står visserligen nu som förr på den ståndpunkten, att i teorien arbetarne hafva rätt, när de fordra inställande. Om en arbetsgifvare, hvars arbetare äro inbegripna i strejk, lätt kan få andra arbetare, stärkes han utan tvifvel i sitt motstånd; och om arbetsbyrån lemnar honom de nödiga arbetskrafterna, så tager den faktiskt parti för honom. Men i praktiken är, såsom det numera visat sig, bestämmelsen temligen värdelös, något, som bevisas icke blott genom Stuttgart-arbetarnes välvilliga sinnesstämning mot deras arbetsbyrå, som enligt stadgarne icke får fästa sig vid någon strejk, utan äfven genom ett lugnt betraktande af förhållandena såsom de faktiskt äro. Den stadskommunala arbetsbyrån gagnar arbetsgifvaren, som söker en eller flere arbetare, den besparar honom annonser, godtgörelsen åt platsförmedlaren, de arbetslöses besvärliga mönstring i hans verkstad o. s. v. Den gagnar äfvenledes arbetstagaren, som raskare, billigare och oberoende af förmedlare

får kännedom om de lediga platserna. Men för arbetsgifvaren blir den öfverflödig, så snart det faktum, att hos honom finnas lediga platser, är på annat sätt tillräckligt bekant. Men detta är just fallet vid hvarje större strejk. Uppstår en sådan, så bekantgöres detta i alla tidningar. En hvar inom och utom staden vet det. Arbetsgifvaren, för hvilken samtliga arbetare uteblifvit, vare sig han nu är en storfabrikant, som ensam sysselsätter tusentals arbetare, eller en af flere småfabrikanter, om strejken omfattar en stor industrigren, behöfver icke göra annat än afvakta resultatet af detta utan hans åtgörande skeende tillkännagifvande eller i värsta fall gifva en agent i uppdrag att släppa ut en liten annons, på det att alla arbetare, som möjligen äro hågade att antaga de lediga platserna, må vända sig till den ifrågavarande fabriksorten. Finnes det således sådana arbetare, så får han arbeidskrafter byråerna förutan; finnes det icke några, så kan ej ens arbetsbyrån hjälpa honom, äfven om den ville. Framgången eller misslyckandet af en strejk kan sålunda, åtminstone så länge bredvid de stadskommunala arbetsbyråerna fortfarande finnas alla dessa andra, mycket kraftigare sätten för bekantgörande af lediga platser, aldrig vara beroende af arbetsbyråernas hållning.

Följer manne häraf, att arbetsbyråerna öfver hufvud taget icke böra bekymra sig om tillvaron af en strejk, att alltså Stuttgarts arbetsbyrås stadgar i viss mån äro ett uttryck för det, som äfven ur allmänna synpunkter är att rekommendera och skulle rättfärdigas? För visso icke. En strejk är fast mer under alla omständigheter en för det ifrågavarande arbetsförhållandet viktig sak. En arbetare skall möjligen icke antaga en plats, om den blifvit ledig genom en strejk, och skall genast lemna den igen, om han obekant med saken antagit den. Arbetsbyrån, hvilken måste vinnlägga sig derom, att de arbetsförhållanden, som den ordnar, äro varaktiga, är pliktig att på förhand göra parterna uppmärksamma på de omständigheter, hvilka möjligen kunna utöfva inflytande härpå. Den kommer alltså att handla riktigt i det fall, då den meddelar arbetaren, som frågar efter plats, att den uppgifna platsen blifvit ledig i följd af strejk, liksom den har att meddela arbetsgifvaren, att sista anställningen, som innehafts af den arbetare, på hvilken byrån ger anvisning, varit i en fabrik, hvilken utestängt sina arbetare. Vill fabriksegaren antaga arbetaren, ehuru han derigenom skadar sin kollega i dennes strid med arbetarne, så blir meddelandet för honom likgiltigt; vill han det icke, så kommer han att afskeda arbetaren, så snart han får kännedom derom, äfven om arbetsbyrån skulle hafva förtegit det för honom.

Det går ju, öfver hufvud taget, icke an att uppställa den satsen, att arbetsbyrån icke alls får bekymra sig om arbetsvilkoren, att den helt enkelt har att på tillfrågan automatiskt angifva de för byrån bekanta lediga platserna. Den, som fordrar detta, behöfver blott tänka på det fallet, att en arbetsgifvare, som utöfvar ett i sedligt afseende anstötligt yrke eller drifver ett, såsom allmänt känt är, ohelsosamt handtverk, begär arbetare! Det af mig i fråga om strejk rekommenderade förhållandet är således ingenting annat än det, som en arbetsbyrå för öfrigt har att iakttaga rörande alla omständigheter, som eljest äro af vikt för fortvaron eller upphörandet af arbetsförhållandet.

Jag kommer sålunda till det resultatet, att den mycket dryftade frågan öfverskattas beträffande sin vikt. Detta öfverskattande var möjligt, så länge praktisk erfarenhet saknades och så länge arbetsbyråernas verksamhet uppskattades och bedömdes blott och bart teoretiskt. Med vår nuvarande kännedom och erfarenhet på detta förvaltningsområde står saken annorlunda: nu för tiden måste hvarje opartisk person, som gör allvar af denna sak och som icke möjligen endast vill bereda de stadskommunala arbetsbyråerna svårigheter och upphetsa dem mot arbetarne, medgifva, att strejkklausulen är utan praktisk betydelse, emedan arbetsbyråerna, till och med om de ville, alls icke skulle vara i tillfälle att afgöra en strejks framgång eller misslyckande. *Arbetarnes skydd i deras lönestrider består icke i arbetsförmedlingens inställande, utan i störet af deras organisation, hvilken juridiskt lika väl står utom den offentliga arbetsbyrån, som arbetsgifvarnes organisationer icke få hafva något rättsligt inflytande på arbetsförmedlingens gång.*»

Bokbindaren Jöhler, Stuttgart (representant för arbetstagare-bisittarne i yrkesdomstolen och för de förenade handtverksskråna): »På den tiden, då vi i Stuttgart agiterade för upprättandet af en stadskommunal arbetsbyrå, var vår närmaste uppgift för det första kostnadsfri arbetsförmedling och för det andra *arbetsförmedlingens inställande* i händelse af strejk. Vi måste så mycket mera beakta detta, som vi dermed voro i full öfverensstämmelse med de andra tyska städernas organiserade arbetarekår. Ty det torde vara bekant, att detta ämne ej så sällan behandlades på våra yrkeskongresser. Man sade då, att, om vid en strejk arbete fortfarande förmedlades af arbetsbyrå, denna då gjorde strejkbrytarets tjänst; och detta måste förhindras. Nu synes det mig, att döma af herr referentens framställning, att man vill framkalla ett kompromissförslag. Man menar, att denna strejkklausul icke innebär

någon fara. Vi äro efter de gjorda erfarenheterna icke mera så påstående i fråga härom. Icke desto mindre kunna vi dock icke låta denna punkt helt och hållet förfalla. Ty om jag också ger herr Flesch alldeles rätt deri, att en strejk aldrig förblir obekant, så borde dock till arbetsbyråns folk ställas den upplysningen: Ser ni, der pågår strejk. Nu hafva vi i Stuttgart verkligen på sin tid upplefvat den händelsen, att arbetsgifvarne vid en partiel strejk i en maskinfabrik uppreste sig deremot, att man gjorde arbetarne uppmärksamma derpå. Vi voro ense med arbetsbyråns president deri, att denna rätt måste tillerkännas byråföreståndaren. Min personliga ståndpunkt i frågan är den, att vid utbrott af strejk yrkesdomstolen, herrar tjenstemän och de inflytelserikare yrkesidkarne måste uppbjuda alla medel för att åstadkomma ett vädjande till förlikningsnämnden — som bekant, måste båda parterna vara ense derom — och att i sådant fall genom arbetsbyråns president arbetsgifvarnes och arbetstagarnes kommission kallas till sammanträde och man der förhandlar.

Detta har jag att säga ur arbetarekårens synpunkt. Detta gäller särskildt herrar presidenter i arbetsbyråerna, hvilka ju för det mesta äfven äro ordförande i yrkesdomstolarna. Det får man väl åtminstone begära, att man skänker våra sträfvanden uppmärksamhet, att man noga öfverväger fordringarna af arbetarna — och jag vågar påstå, att den tyska arbetarekåren är nog skolad och icke uppställer oberättigade fordringar — i kretsen af tjenstemän, att man erkänner deras berättigade innehåll och erbjuder sin hjälp till att dessa fordringar, såvida man gillar dem, icke blott erkännas teoretiskt, utan ock verkligen genomföras. Alla de herrar tjenstemän, som äro här, sträfva hvar och en efter förbättring. Så gör också arbetaren, som ju säljer sin arbetskraft; och att han äfven fordrar den bästa betalning för denna, det är själfklart. I torden vara ense med mig deri, att man måste arbeta på förkortandet af arbetstiden, och att alla strejker, eller åtminstone sådana, som äro nödvändiga för uppnående af detta mål, äfven enligt Eder åskådning måste erkännas såsom berättigade. I tjenstemannakretsar är arbetstiden sällan längre än åtta timmar. Om nu arbetaren å sin sida sträfvar för förkortad arbetstid, så borde man låta detta vara hans goda rätt, och arbetsbyrån såsom sådan bör icke taga parti åt någotdera hållet — hvarken för arbetsgifvare eller för arbetstagare.

Jag är alltså för, att vid strejker arbetsförmedlingen fortsättes, men att hvarje arbetssökande uppmärksamgöres på strejken.

Yrkesdomstolspresident doktor *Blendermann*, Bremen: I Bremen har för längre tid sedan hela yrkesdomstolen hållit flere sammanträden, vid hvilka ett till senaten ingifvet reglemente för en blifvande arbetsbyrå faststälts. Deri finnes ingenting bestämdt för strejk. Jag är af den åsigten, att bisittarna anslutit sig till den meningen, att byrån icke skall göra fortsättandet af sitt arbete beroende af en strejk. Dess tjänstemän hafva att på grund af noggrant upprättade listor åt hvarje arbetssökande uppgifva möjligen lediga platser och åt hvarje arbetsgifvare de arbetare, som anmält sig för hans arbetsbranche. Skulle byrån i händelse af strejk eller af lock-out inställa sin verksamhet, så finge detta utseende af att byrån toge parti åt ena eller åt andra hållet. Byrån åter måste städse fullkomligt opartiskt sköta sin uppgift. Och detta gör den visserligen endast då, när den städse åt hvarje arbetsgifvare och arbetare, som vänder sig till densamma, lemnar sanningsenliga och fullständiga upplysningar och öfverlemnar åt arbetsgifvaren, huruvida han vill i sin tjänst taga de för honom namngifna arbetarne, och likaledes åt arbetaren, huruvida han vill antaga det för honom uppgifna arbetet. Jag hyser den lifliga förhoppningen, att det snart skall lyckas att med dessa grundsatser i Bremen få till stånd en arbetsbyrå.

Arbetstagaren-bisittaren *Dominé*, Frankfurt a. M.: Om jag tager till ordeti denna fråga, så måste jag konstatera, att jag i allmänhet gillar herr stadsfullmäktigen doktor Fleschs framställning. Att en arbetsbyrå icke alls har att bekymra sig om strejker, det är en ohållbar ståndpunkt. Jag tror, att lika litet som en arbetsbyrå förmedlar arbete bland tjänstefolk i sådant fall, då sedligheten löper fara, således icke lånar sig till kopplaretjänst, lika mycket måste man tillerkänna densamma pligten att fästa arbetarnes uppmärksamhet derpå, att strejk pågår der och der. Likaså der arbetaren notoriskt pressas. Om en arbetsgifvare hvar åttonde eller hvar fjortonde dag har nya arbetare, så blir väl detta i ögonen fallande för arbetsbyrån, och det är densammas pligt att efterforska, hvarför han jemt och ständigt söker nya arbetare. Visar det sig vid undersökningen, att det beror på dålig betalning eller på dålig behandling, då borde arbetsbyrån inställa sin verksamhet och förklara: betalar du icke, så har du icke heller någon rätt att få arbetare. Der notorisk pressning föreligger, måste arbetsbyrån hafva icke blott rättighet,

utan äfven skyldighet att göra arbetarne uppmärksamma derpå: der kan ni visserligen få arbete, men endast på de och de villkoren. Om detta sker, då skall en sådan arbetsbyrå också vinna förtroende hos arbetarne, om de också för ögonblicket stå på afstånd. Då skola de säga: der går det rättvist till, den understödja vi i vårt eget intresse. Det måste blifva en skyldighet för arbetsbyrå att meddela arbetarne: af de och de skälen har strejk utbrutit, och åt arbetarne måste inrymmas rättigheten att få uppehålla sig i arbetsbyråns lokaler för att eventuellt lemna upplysningar åt arbetsvilliga.

Stadsfullmäktigen *Pohl*, Königsberg: Jag delar herr doktor Blendermanns åsigt, att arbetsbyrå gör bäst i att utan hänsyn till strejk eller lock-out fortsätta sin verksamhet. Men framför allt måste jag uttala mig mot att arbetsbyrå i hvarje enskildt fall pröfvar, huruvida den skall fortsätta sin verksamhet, och gör fortsättandet beroende deraf, huruvida arbetsinställelsen eller lock-outen är berättigad eller icke. Härvidlag skulle den under vissa omständigheter komma i den belägenheten att sitta till doms öfver skiljedom från yrkesdomstols förlikningsnämnd och komma i motsägelse mot densamma, vare sig förlikningsnämnden förklarar arbetarnes fordringar grundade eller ogrundade. Detta måste under alla omständigheter undvikas för att icke undergräfvat förlikningsnämndens auktoritet, och redan af det skälet är det rådligt för arbetsbyrå att hvarken bry sig om lock-out eller strejk, utan lugnt fortsätta sin verksamhet.

Bokbindare *Jöhler*, Stuttgart (slutord): Efter de upplysningar, som här lemnats oss genom herr doktor Flesch och genom diskussionen, tror jag, att vi, arbetarnes representanter, kunna ställa oss på den ståndpunkten, att strejkklausulen i stadgarne förefaller öfverflödigt, och att en hänvisning på strejk genom arbetsbyrå är tillräcklig. Om arbetaren gör strejkbrytarettjenst, så kommer han att göra det, vare sig arbetsbyrå fortsätter sin verksamhet eller icke. Efter detta uttalande, som under alla omständigheter varit nödvändigt, tro vi, att vi känna oss ense med våra komitenter, och vi skola äfven utåt representera den här intagna ståndpunkten.

Stadsfullmäktigen doktor *Flesch*, Frankfurt a. M. (slutord): Jag får först och främst uttala min glädje deröfver, att herr medreferenten och jag i så hög grad öfverensstämma. Jag anser detta för ett mycket viktigt, måhända det viktigaste resultatet af konferensens öfverläggningar. Hittills har strejkklausulen framställt just den punkt, till hvilken de principiella tvisterna mellan arbetare och arbetsgifvare anknutit sig, hvilka tvister så ofta hindrat eller försvårat uppkomsten af offentliga arbetsbyråer eller åtminstone från början framkallat misstroende och misstämning mellan arbetarne och de stadskommunala förvaltningsmyndigheterna. Det är högeligen glädjande, om nu den meningen vinner gehör, att denna punkt icke är värd att tvista om, och att denna svårighet icke får uppresas sig mot inrättandet af kommunala arbetsbyråer, som under alla omständigheter beteckna ett framsteg i förhållande till de enbart industriella, de ensamt i arbetsgifvarnes händer befintliga och de allmännyttiga eller välgörande byråerna, man må nu vara af olika åsigt i fråga om desammas framtida utveckling.

Med allmän glädje öfver denna öfverensstämmelse fruktar jag visserligen, att det skulle vara alltför sangviniskt att uppfatta medreferentens ord så, som om arbetarne i allmänhet tänkte som han. Åtminstone skulle han, om han komme till Frankfurt, med denna åsigt blifva illa åtgången af arbetarnes ledare derstädes såväl i pressen som vid mötena. Beslutet att icke sända ombud till denna konferens blef der vid handtverksskrå-kartellen, som visserligen är helt och hållet beroende af dervarande socialdemokratiska parti, för kort tid sedan motiveradt med hänvisning till saknaden af strejkklausul i vår arbetsbyrås stadgar, och vår hållning, som strängt motsvarade mina föregående uttalanden, brännmärktes på det häftigaste såsom kränkning af arbetareintressena, naturligtvis utan att man ens på minsta sätt sökte motivera dessa angrepp. Jag är alltså tyvärr i den belägenheten, att jag nödgas — åtminstone hvad vidkommer vår stad och denna sak — bestrida herr medreferentens påstående, att tyska arbetarekåren är nog skolad för att icke uppställa några falska kraf; men jag känner en liflig glädje öfver att stämman öfverens med de af herr medreferenten representerade Stuttgart-arbetarne.

I öfrigt gifva mig äfven öfriga herrar talares yttranden ringa anledning till genmäle. Blott en punkt skulle jag vilja vidröra. Jag tror icke — såsom herr embetsbroder Blendermann — att arbetsbyrån kan inskränka sig till ett enkelt meddelande till arbetarne om lediga platser. Jag har redan anfört exempel på att den icke får anskaffa

arbetare åt notoriskt osedligt drifna yrken. Den torde ej heller få det, om dess ingripande skulle af andra skäl kunna sätta den allmänna ordningen på spel, t. ex. om den i en tid af upphetsning, af nationella motsatser skulle afsända italienska arbetare till Frankrike eller czechiska arbetare till Tyskland, och dylikt kan mycket väl förekomma vid arbetsinställelse — äfven oafsedt den enligt min mening bestående skyldigheten att lemna meddelande om tillvaron af strejk. Men äfven om man bortser från dylikt, så kan dock i arbetsbyråns dagliga praxis meddelande om löner, om arbetsvilkor o. s. v. alls icke undvikas. Vi hafva i dag sett, att särskildt arbetsbyrån för landsbygden alls icke kan undvara sådant meddelande, just emedan ingen reflekterar på plats utom stad, om han icke vet, hvad som der bjudes honom. Visserligen måste arbetsbyråerna, om de efterhöra lönevilkor, också kunna skydda sig mot att arbetsgifvarne — såsom t. ex. iakttagits under arbetsbyråns i Frankfurt korta praktik — lemna sämre arbetsvilkor, än som uppgifvits för arbetsbyrån. Om för oss uppgifves, att det kan förtjenas ända till 3 mark, och arbetaren, som i förlitande derpå antagit plats utom kommunen, sedan får endast 2 mark, så är detta rent af farligt för arbetsbyråns goda rykte. Dock, detta leder från det egentliga ämnet. I hufvudsak gläder det mig än en gång att kunna konstatera, att den åsigt, som jag genom praktik bildat mig rörande den så mycket omtvistade strejkklausulen, äfven gillas af de här representerade arbetarne, något som berättigar till den förhoppningen, att hela stridsämnet snart skall försvinna.

D:r *Jastrow* afslutade förhandlingarna sålunda: »Jag tror, mina herrar, att vi i ett hänseende hafva varit öfverraskade af karakteren af våra förhandlingar denna eftermiddag. Vi de förberedande arbetena för denna konferens voro alla deltagare angelägna om att från de allmänna förhandlingarna utesluta och åt gruppssammanträdena öfverlemna ämnen, som kunde vara af på något sätt invecklad natur, t. ex. genom beröring med politiska dagsfrågor. På detta sätt skulle den mest opolitiska, rent tekniska karakteren af de allmänna förhandlingarna på det strängaste bevaras. Men å andra sidan skulle gruppssammanträdena lemna möjlighet till dryftning af sådana frågor, som kunna föra in på de politiska motsatsernas område, emedan det ju icke är möjligt att lemna viktiga frågor odryftade, därför att de på samma gång äfven

hafva en politisk sida. Vi voro alltså beredda på, att det skulle gå hett till vid gruppsammanträdena. I detta hänseende hafva vi fått vara med om en fullständig öfverraskning. Denna eftermiddags förhandlingar om delvis dock rätt kinkiga ämnen hafva i fråga om diskussionens lugn alls icke stått efter förmiddagens.

På ett rent af slående sätt har detta visat sig vid förhandlingarna om *strejkklausulen*. Fordran att i stadgarna för en offentlig arbetsbyrå intaga den klausulen, att arbetsbyrån i händelse af strejk skall inställa sin verksamhet, har vid magistraternas, stadsfullmäktiges och yrkesdomstolsbisittarnas förhandlingar samt äfven i den hithörande litteraturen ledt till de mest lidelsefulla debatter. I dag, då denna fordran för första gången gjorts till ämne för en diskussion mellan fackmän på arbetsbyråväsendets område, har ingenting af denna lidelsefullhet märkts, och resultatet af den från alla sidor med lugn och sakkännedom förda debatten är detta: i praktiken ställa sig förhållandena helt annorlunda, än denna klausuls försvarare eller motståndare antaga. Från alla håll, äfven från sådana arbetarerepresentanter, som i princip fasthållit vid klausulen, har gifvits uttryck åt den öfvertygelsen, att klausulen öfver hufvud taget icke eger den betydelse, som tillskrefs densamma på en tid, då man ännu icke hade någon erfarenhet i detta hänseende. Det finnes andra medel än klausulen att tillvarataga arbetarnas rättigheter, och likaledes finnas vid lönestrider till skyddande af de kämpandes rättigheter medel, i jemförelse med hvilka arbetsbyråns öppethållande genom tvång blir praktiskt betydelselöst. Här visar sig i ett enskildt fall, hurusom den finare utbildningen af en förvaltningsinstitution genast till förvaltningsteknikens område öfverflyttar flere frågor, hvilka man till en början ansåg helt och hållet vara en den politiska öfvertygelsens och partiståndpunktens sak.

Om vi i en af de af oss afhandlade punkterna, *frågan om arbetsbyråväsendet och arbetarne på landet*, icke varit lika lyckliga i fråga om resultat, så kan detta väsentligen vara ett tecken till att just arbetsbyråtekniken icke ännu är tillräckligt utvecklad. Först när mera praktisk erfarenhet kommer att finnas rörande arbetsbyråväsendet och landsbygdens arbetare, rörande sättet för dess skötande, rörande de missförhållanden, som dervid framträda, med andra ord, när äfven här arbetsbyråväsendets förvaltningsteknik blir mera utbildad, skall denna fråga kunna dryftas på ett mera fruktbärande sätt. Det, som på förmiddagen under förhandlingarna rörande landsföreningar yttrades om hvarje arbetsbyrås organiska förbindelse med den omgifvande lands-

bygden, bildar i detta hänseende ett värdefullt tillägg till våra grupp-förhandlingar.

De yttranden, som vi hört om *de offentliga arbetsbyråernas förbindelse med fackföreningsbyråerna i hemorten*, hafva öfvertygat oss derom, att åstadkommandet af en dylik regelbunden förbindelse bör utgöra en af de närmaste uppgifterna för den allmänna arbetsbyrån på hvarje ort, under det att en annan punkt, *arbetsbyråns ställning till arbetssökandes yttringar af lätja*, visserligen ledt till erkännande af missförhållanden, men icke ännu till något förslag om ett allmänt erkänt botemedel.

En riklig mängd af ämnen, hvilkas *dryftande åstundas vid framtida liknande sammankomster*, har här framstälts för oss. Utom frågan om platsanskaffning åt qvinliga tjenare, i hvilken fråga enligt i München vunnen erfarenhet ingalunda vidare kan sägas, att den offentliga arbetsbyrån saknat framgång, och hvilken numera är att betrakta såsom ett af de viktigaste ämnena för utbyte af erfarenhet, hafva följande nya frågor framkommit: missbruken i den privata arbetsbyråverksamheten öfver hufvud, det regelbundna fördelandet på hela året af kommunala arbeten, enkannerligen på tider af arbetslöshet, förbättrandet af arbetsbyråstatistiken och dess tillgodogörande för den noggranna kännedomen om förhållandena inom de särskilda brancherna, arbetsbyråväsendets ställning till frågan om billigare resekostnader på jernvägarna och till telefontariffen, — en mängd saker, som visa oss, i huru många hänseenden ingripande denna institution redan är, hvilken man ännu för några få år sedan knappt var böjd för att erkänna såsom en del af den offentliga förvaltningen.

Vid konferensen var anordnad en värdefull *utställning af trycksaker*: formulär, broschyrer och så vidare. 51 byråer hade i denna utställning deltagit.

Lifligt intresserade af den genom konferensen i betydelse växande frågan om arbetsanvisningens rationella ordnande, qvarstannade ett stort antal deltagare några dagar efter konferensens slut i Karlsruhe och höllo privata öfverläggningar. Dessa intresserade utgjorde icke endast föreståndare eller representanter för kommunala arbetsanvisningsbyråer, utan äfven medlemmar af statistiska centralbyråer, ombud för handtverken och handtverksföreningar, samt ett icke ringa antal arbetsgifvare. Man enades under dessa öfverläggningar om följande uttalande, som förtjenar att i sin helhet återgifvas:

»I hela vårt näringslif beror utjemningen mellan tillgång och efterfrågan på en noggrann redogörelse för marknaden. Den enda vara, för hvilken en sådan redogörelse icke finnes, är den menskliga arbetskraften. Under det att oafbrutna meddelanden om befintliga förråd, ouppfyllda behof, verkligen afslutade affärer, med tillhjelp af den officiella statistikens och de offentliga inrättningarnas hela apparat lemnas rörande säd och olja, sprit, jern och kol, så kringströfva hos oss ännu oräknade skaror af arbetslösa utan att ana, hvar arbete finnes för dem, och utan hvarje hållpunkt för när och hvar tillståndet på arbetsmarknaden börjar förbättras. Arbetsmarknadens teknik står i våra dagar på samma höjd, hvarpå varumarknaden befann sig före införandet af börserna och de moderna samfärdsmedlen; det är ett förhållande ungefär likartadt med det, som ännu i dag berättas om Kina, att i en trakt af riket hungersnöd kan råda, medan i andra skörden är så ofantligt rik, att säden får ruttna på strået.

Till en del ligger arbetsmarknadens ofullkomliga teknik i sjelfva sakens natur. Det visar sig just här, att människan ej är någon vara, hur mycket man än må försöka att stämpla henne som en sådan. Äfven om man ville se den om börsen påminnande fordran på genomsnittskvalitet uppfylld i den oerhörda betydelse, som de polärda arbetarna fått i maskinernas tidevarf, så förblir det dock ett faktum i fråga om utjemningen mellan de olika arbetsmarknaderna, att människan icke låter sig skickas hit och dit som en vara, emedan hon icke vill gå hvart som helst. Och hon kan så mycket mindre tvingas dertill, som hon ofta har mycket tungt vägande skäl för att icke genast gifva efter för ett ekonomiskt tryck genom ombyte af hemvist (ombyte af skola för barnen, afstående från vissa förmåner etc.) Menniskan är icke heller i hvilken trakt som helst densamma som i sin hemtrakt. Frånsedt de stora klimatiska olikheterna, som försvåra den internationella utjemningen, så kan till och med inom samma nation en person från det inre af landet knappast användas vid hafvet eller en slättbo i bergsbygden. På grund af en mängd andra skäl betyder förändring af vistelseort oändligt mycket mer för beräkningarna rörande arbetsmarknaden än blott frakt-tillökningen för den döda varan.

Men alla dessa svårigheter och omöjligheter få ej afhålla oss från att småningom förbereda en redogörelse för arbetsmarknaden, så vidt den kan ernås. I Luxemburg upptagas platsanbud och platssökande i hela landet med utsatta namn på en tabell, som tryckes och upphänges i alla postlokaler. I England, der en mängd arbetarföreningar hafva centraliserat arbetsanvisningen för sin näringsgren inom hela landet,

offentliggör handelsministeriets arbetsbyrå summan af de arbetslösa, som angifvits på sista dagen i månaden, en redogörelse, hvari i regeln öfver 100 trades-unions med omkring en half million medlemmar deltaga, och hvars värde ännu mer höjes genom bearbetning af landtbruksberättelser rörande ett icke mycket mindre antal personer; ur dessa källor hemtas den officiella statistiken rörande lönernas fluktuering. För Tyskland, som hvarken är nog litet för det luxemburgska eller nog utveckladt för det engelska systemet, erbjuda för närvarande de i uppkomst stadda kommunala och allmännyttiga arbetsanvisningarna emellertid en utgångspunkt. Ehuru de hittills dragit till sig blott en ringa del af arbetsförmedlingen, så hafva dock deras siffror en viss betydelse som symptom. Om det lyckas att först och främst noggrant bestämma fluktueringen blott i denna trånga flodbädd (Rhens), så skall i synnerhet genom större deltagande äfven af de små kommunerna den lokala utjemningen i granntrakter icke obetydligt lättas, så vidt de arbetssökande äro villiga dertill. Detta skulle utöfva ett nivellerande inflytande på arbetsmarknadens och arbetslönernas fluktuering, på samma sätt som i stor skala varumarknads- och börsberättelser under tidens lopp haft denna verkan. Slutligen skulle en sådan periodisk redogörelse i rättan tid upplysa sjelfva kommunalförvaltningarna om marknadens läge och kanske hotande faror, under det dessa vid vinterns början icke sällan öfverraskas af begäran om nödfallsarbeten. De skulle då icke genom den plötsliga öfverrumplingen tvingas till mer eller mindre gagnlösa arbeten, utan kunde, då arbetslöshet är i annalkande, på ett regelbundet sätt sörja för lämpligt arbete. De svårigheter, som stå i vägen för en sådan redogörelse, skola dess hastigare öfvervinnas, ju mer vi jemte fortfarande beredvillighet hos arbetsanvisningsstyrelserna äfven finna understöd hos alla dem, som hafva intresse af en opartisk och sanningsenlig redogörelse för arbetsmarknadens eventuella tillstånd. Hit höra i främsta rummet de ekonomiska föreningarna af de på arbetsmarknaden med hvarandra underhandlande parterna: arbetsgifvaren och arbetstagaren. Bland dessa föreningar finnes det knappt en, som ej under årets lopp samlat en hop märkliga fakta rörande förändringarna på arbetsmarknaden. Iakttagelser, som för sent blifva bekanta för allmänheten, då de efteråt omnämnas i årsberättelsen, kunde påräkna allmänt intresse, om de genast offentliggjordes i en opartisk redogörelse, som icke ensidigt tjänade någondera sidan. Vi rigta en enträgen bön till såväl arbetsgifvar- som arbetarföreningar att genom insändande af underättelser om brist eller öfverflöd på arbetare, om lönernas stigande eller fallande inom de särskilda yrkena, efter förmåga understödja oss.»

Detta uttalande återgafs senare i det organ för arbetsmarknaden på detta område, som d:r Jastrow upprättat i Berlin: »*Der Arbeitsmarkt*». *Monatschrift der Centralstelle für Arbeitsmarkt-Berichte*.

Den berlinska centralföreningen för arbetsanvisning hade några år samlat meddelanden från så många arbetsanvisningsbyråer som möjligt och lemnat en sammanfattning af dem till sin årsberättelse. Denna uppgift öfvertog sedan »*Der Arbeitsmarkt*», som nu månatligen lemnar såväl detaljerade som öfversiktliga redogörelser i fråga, insamlade genom regelbundet utsändande af postkort, hvarå formulär för rapporterna tryckts för direkt ifyllande.

Redan 1898 kunde dessa månadsberättelser omfatta redogörelser från 35 byråer i Tyskland och 7 utländska (Österrike, Schweiz). Af städer med mer än 50,000 invånare fattades dock ännu ett 20-tal, deribland Dresden och Leipzig, som beherskades af arbetsgifvarnes inflytande, till förfång för idén med opartiska anstalter.*)

Sedan dess har dock med afgjord framgång arbetats på att vinna anslutning för planen på gemensamma månadsberättelser från alla organisationer, de annars isolerade arbetsgifvareförbanden särskildt inbegripna. Som ett önskemål har satts, att denna månadsstatistik skall upptaga äfven en lönestatistik för de olika orterna och brancherna.

Förbundet af tyska arbetsanvisningsanstalter.

Förberedd genom konferensen i Karlsruhe, följde efter långa underhandlingar i februari 1898, med bevarande af de särskilda anstalternas sjelfständighet, tyska rikets mest betydande arbetsanvisningsplatser sammanslutning till »*Förbundet af tyska arbetsanvisningsanstalter*» med säte i Berlin. De provisoriska stadgarne för denna förening hafva följande lydelse:

§ 1.

De tyska arbetsanvisningarna, hvilkas ombud nu äro samlade i Berlin, stifta en förening, som bär namnet Förbundet af tyska arbetsanvisningsanstalter. Förbundets säte är Berlin.

*) I juli 1898 inträdde i det tyska förbundet af opartiska arbetsanvisningsanstalter byrån för Handtverksföreningen och evangeliska arbetareföreningarna i Dresden, och 1899 upptaga månadsberättelserna redogörelser från mer än 60 arbetsanvisningskontor i tyska riket.

§ 2.

Förbandets syfte är främjande af arbetsanvisningarnas gemensamma intressen, särskildt:

- a) främjande af de särskilda arbetsanvisningarnas utbyte af erfarenheter, förnämligast i förvaltningstekniska frågor;
- b) upprättande af en fortlöpande statistik öfver arbetsanvisningarnas resultat enligt gemensamma grundsatser;
- c) sträfvan för inrättande af arbetsanvisningar och mindre sammanslutningar af sådana inom föreningen för åstadkommande af öfverensstämmelse mellan tillbud och förfrågningar om arbete;
- d) förmedling af förbindelse med andra föreningar;
- e) de gemensamma intressenas representation utåt;
- f) anordnande af konferenser, på hvilka frågor rörande arbetsanvisningarna samt frågor, tillhörande likartade områden, komma att afhandlas.

§ 3.

Medlem af förbundet kan hvarje arbetsanvisning blifva, hvilken ej drifves som näring, likaså hvarje sammanslutning af sådana.

Upptagande i förbundet sker genom förbandsstyrelsen (§ 7) och tillkännagifves i förbandsorganet (§ 8), liksom på nästa förbandsförsamling.

Mot styrelsens utslag vädjäs till förbandsutskottet (§ 6).

Förbundet tillhörande arbetsanvisningar äro fullt sjelfständiga och äro särskildt berättigade att inträda i lokala, provinsiella eller andra sammanslutningar af arbetsanvisningar.

Minsta afgiften för arbetsåret är 5 mk.

Utträde ur förbundet kan endast ske skriftligen vid årets slut efter 6 månaders uppsägning.

Uteslutning ur förbundet sker genom förbandsstyrelsen, så snart förutsättningarna bortfallit; mot uteslutning vädjäs till förbandsutskottet.

§ 4.

Förbandets organ äro förbandsförsamlingen, förbandsutskottet och förbandsstyrelsen.

§ 5.

Förbandsförsamlingen består af ombud för förbundet tillhörande arbetsanvisningar och deras föreningar. Hvarje förbandsorganisation

har blott en röst; men den har rätt att sända flera ombud. Förbandsorganisationer, som ej sända något ombud till församlingen, kunna representeras af en annan organisation; dock får ett ombud ej representera mer än tre anstalter utom sin egen. Föreningar äro berättigade att representera mer än tre dem tillhörande arbetsanvisningar, som äro förbandsmedlemmar.

I förbandsförsamlingarna deltaga utgifvaren af förbandets tidskrift (§ 8) med rätt att deltaga i öfverläggningarna.

Förbandsförsamlingen håller ett ordinarie sammanträde om året. Extra ordinarie sammanträden kunna vid behof sammankallas af utskottet. Kallelse till sammanträde sker skriftligen senast 3 veckor före mötestiden. Tid, ort och dagordning för förbandsförsamlingen bestämmas af förbandsutskottet. Ärenden, som ej stå på dagordningen, kunna upptagas till öfverläggning och beslut, så framt församlingen ej sätter sig deremot.

Församlingens beslut afgöras genom enkel röstöfvervigt; vid beslut om ändring af stadgarna eller förbandets upplösning erfordras en pluralitet af tre fjerdedelar af de afgifna rösterna. Sammanträdet ledes af förbandsutskottets ordförande eller hans representant.

§ 6.

Förbandsutskottet består af minst elfva medlemmar, hvilka för tre (3) år väljas af förbandsförsamlingen med enkel röstöfvervigt. Rätten att invälja medlemmar i förbandet tillhör utskottet. Utskottets ordförande väljes af förbandsförsamlingen. Utskottets beslut kunna fattas genom skriftlig omröstning.

§ 7.

Styrelsen består af tre utskottsmedlemmar, af hvilka en är utskottets ordförande och två väljas af utskottet bland dess medlemmar. Den första styrelsen sköter angelägenheterna blott till nästa förbandsförsamling och väljes af den konstituerande församlingen.

Ordföranden ombesörjer de löpande ärendena och representerar förbandet utåt.

§ 8.

Förbandets publikationer införas i det föreningsorgan, som bestämmes af förbandsförsamlingen.

Förbandets tidskrift är »Der Arbeitsmarkt», redigeras af d:r Jastrow, Charlottenburg-Berlin. Intill 1 oktober 1899 utkom denna tidskrift i månadshäften om 16 till 18 sidor, 8:vo, men derefter 2 ggr. i månaden, den 1 eller 15, i större format och kostar 2 mark för $\frac{1}{2}$ år.

Konferens i München.

Det första möte, som hölls mellan de förenade tyska arbets-anvisningsanstalterna, egde rum i München 1898 den 26 till och med den 28 september på inbjudan af det bayerska inrikesministeriet.

Konferensen, hvars förhandlingar leddes af ordföranden i förbandets styrelse d:r Freund, helsades å regeringens vägnar välkommen af bayerske statsministern friherre v. Feilitzsch och å staden Münchens vägnar af förste borgmästaren herr Wilhelm R. v. Borscht.

Till förbundet hörde vid den tiden 32 anstalter i Preussen, 4 i Bayern, 2 i Sachsen, 12 i Würtemberg, 11 i Baden, 2 i Hessen, 2 i Hamburg (Arbeitsnachweis der Patriotischen Gesellschaft och Deutsch-nationaler Handlungsgehilfenverband), 1 i Colmar och 1 i Strassburg. Alla dessa anstalter äro strängt opartiska.

I konferensen deltog 159 representanter för dessa anstalter. Derjemte det kongl. preussiska handelsministeriets representant herr regeringsassessorn Neumann, representanterna för det österrikiska handelsministeriet herr ministerialsekreteraren dr Kautzky, för storhertigluga badiska regeringen herr regeringsrådet Lange samt ombud för den tyska och den bayerska landtbruksstyrelsen.

Synnerlig uppmärksamhet egnades åt frågan om arbetsanvisningens ordnande för reglerande af arbetsanvisningen på landsbygden.

Stark front gjordes mot arbetsgifvareförbandets anspråk på ensambestämmanderätten vid arbetsanvisningen. Konferensens innehållsrika förhandlingar återgifvas mycket fullständigt i »Det tyska förbandets för arbetsanvisning skrifter» n:o 1.

Hvilken verkan denna planmessiga organisation af arbetsanvisningen på grundvalen af sträng opartiskhet och allmännyttighet samt nära anslutning af de olika på samma grunder arbetande anstalterna redan fått, framgår tydligt genom anförande af några siffror från den förnämsta af dessa anstalter, Münchens.

Denna byrå förmedlade 1898 följande antal platser:

i Bayern (utom i München)	3,819
„ Baden	2
„ Württemberg	15
„ Preussen	4
„ Hessen	1
„ Sachsen	1
„ Österrike	16
„ Schweiz	2
„ England	2
„ Frankrike	2
„ Italien	3
„ Amerika	2
Summa	3,869

Byrån hade då endast två års verksamhet bakom sig.

De 12 största tyska anstalternas verksamhet under 1898 gaf följande resultat:

	Anvisade anställningar.	Af 100 uppdrag från arbets- gifvare blefvo utförda.	Af 100 arbets- sökande blefvo anvisade plats.
München	32,336	82,9	55,2
Berlin	24,141	90,2	70,3
Stuttgart	17,603	72,0	69,6
Köln	16,371	74,2	72,2
Mannheim	14,966	69,3	74,2
Frankfurt am Main	14,590	77,9	64,3
Karlsruhe	12,498	79,7	83,2
Erfurt	9,483	83,4	66,9
Freiburg	8,397	81,1	71,2
Breslau	7,384	77,9	64,3
Nürnberg	6,764	80,3	79,8
Konstanz	6,112	90,7	95,0

Under det verksamheten i sin helhet år 1898 tillväxt (1897: 28,855; 1898: 32,336) med omkring 12 procent, har den interlokala verksamheten, utom Münchens område, (1897: 2,886; 1898: 3,869) tilltagit med omkring 33 procent.

Att dessa opartiska arbetsanvisningsanstalter stadigt vinna förtroende från både arbetsgifvarnes och fackföreningarnes sida är uppenbart. I slutet af år 1898 utsatte redaktionen af veckoskriften »Skodon och Läder» i Berlin ett pris för den bästa utredning af frågan om lämpligaste arbetsanvisningskontor.

Bland trenne prisbelönte skrifter erhöll den, som författats af föreståndaren för Freiburgs stadskommunala arbetsanvisningsbyrå herr Herman Eckert, första priset. Denna skrift publicerades i den förenämnda tidskriften och utgafs i särskildt häfte af författaren i mars 1899 samt tillvann sig mycket erkännande, i första hand inom den industri, till hvars tjänst utredningen skett.

Författaren uttalar sig mot hvarje plan att göra arbetsanvisningen till ett ensidigt magtmedel för de organiserade vare sig arbetsgifvarne eller arbetarne och tillämpar i sin bok denna princip gent emot arbetsgifvarne inom läderindustrien. Det oaktadt tilldömdes honom första priset.

Fackföreningarna ställa sig med få undantag välvilliga och sympatiska till den opartiska arbetsanvisningen, och socialisterna i Syd-tyskland gifva ofta sitt erkännande åt verksamheten.

Så har sjelfva tidningen »Vorwärts» i en uppsats den 27 mars 1898 erkänt den kommunala arbetsanvisningens betydelse för arbetarne och dess förmåga att tillgodose arbetarnes intressen. Samma erkännande lemnades på konferensen i Karlsruhe och den 8—13 maj 1899 på *Handtverkskongressen i Frankfurt am Main*.

Gent emot anspråken af Leipziger-kongressens arbetsgifvareförband, att arbetsanvisningen skall monopoliseras för arbetsgifvarens räkning till ett magtmedel mot arbetarne i lönekampen, uppträder nyligen berlinerfabrikanten *O. Weigert* i en broschyr »*Arbeitsnachweise und Schutz der Arbeitswilligen*» och hänvisar till vigten af opartiska arbetsbyråer för den sociala fredens skull. Nästan samtidigt syntes en annan broschyr, som från arbetarnes synpunkt kom till samma resultat. Författaren är den socialdemokratiske riksdagsmannen *R. Calwert*, som skrifvit om »*Arbeitsmarkt und Arbeitsnachweis*» (Stuttgart, I. H. W. Dietz). Calwert lägger hufvudvigten på det intresse arbetaren har af den tillförlitliga statistiken och de värdefulla upplysningarna om arbetsmarknaden, som endast under opartisk ledning kunna utarbetas. I fjol föreslogo i tyska riksdagen herrar Rösicke-Dessau och dr Pachnicke under lifligt instämmande, att ett lagförslag skulle utarbetas, som berättigade provinsstyrelserna att ålägga kommunalrepresentationerna att upprätta afgiftsfria arbetsanvisningskontor under ledning af lika

många och lika berättigade representanter för arbetsgifvare och arbetare under opartisk ordförande.

I den *preussiska riksdagen* har samma brännande fråga varit uppe, väckt från både de frisinnares och de konservatives läger, särskildt med hänsyn till landtbrukets behof.

Luxemburg.

I denna stat användes posten sedan den 1 december 1892 i arbetsförmedlingens tjänst.

De, som söka arbetare eller anställning, kunna till brefbäraren eller direkt på postkontoret anmäla sådant eller också på för ändamålet afsedda brefkort, som gratis tillhandahållas på hvarje postkontor och af brefbärarne, inlemna meddelande derom. Skall brefkortet sändas med posten drager det 5 cents frimärke. Sökande, som fått sin önskan uppfylld, eger att utan kostnad på dertill afsedda brefkort underrätta postkontoret härom. Dubbla brefkort, med betaldt svar, sändas af postkontoren till sökande, som ej bo på platsen, med underrättelse om lediga platser etc., som antagas kunna passa dem. För att ansökningar, som redan utgått, skola snarast möjligt kunna afföras från förteckningen, äro brefbärarne ålagda att inom hvar sina distrikt hvarje dag efterhöra, om sökandena ännu ej fått anställning. Samtliga 52 postkontor sända hvarje afton, undantagandes söndag, en lista öfver mottagna ansökningar och återkallelser till hufvudkontoret i Luxemburg, hvarest de registreras och samlas på en lista, som dagligen sändes omkring och anslås på alla postkontor. Hvarje lördag utfärdas en veckolista om tillbud och efterfrågan, som uppslås på alla postkontor, jernvägsstationer, hotell och restaurationer (både i stad och på landet) liksom hos hvarje stor arbetsgifvare.

Från 1 december 1892 till utgången af 1894 registrerades:

Efterfrågningar om arbete.....	1,940
Anmälningar om erhållet arbete	1,701
Tillbud om arbete	4,758
Arbetare antagna	4,427

När arbetsgifvarne behöfva ett större antal arbetare, begagna de i regeln icke postkontoret, emedan de frukta, att underrättelsen härom skall kunna begagnas såsom ett medel till löneförhöjning. Systemet

användes mest af folk, som söka tjenare eller handtverksarbetare, under det att dessa klasser i allmänhet söka tjenst och arbete genom annonsering, privata tjenstebyråer eller direkt hänvändelse till arbetsgifvarne.

Österrike-Ungern.

I slutet af 1898 utarbetade den *kejserliga arbetsstatistiska byrån i Wien* ett lagförslag beträffande arbetsförmedling och omfattande alla slag af arbetssökande. Provinshufvudorterna och alla städer med 30,000 innevånare och derutöfver skola åläggas att upprätta kommunala arbetskontor efter sydtyskt mönster. Regeringen kan ålägga äfven andra orter att upprätta sådana kontor.

I det *österrikiska arbetsområdets* möte den 14 november 1898 redogjorde ministerialsekreteraren dr *Kautzky* för regeringens plan att befordra upprättande af arbetsbyråer och förpligtandet för dem att föra statistik i nära öfverensstämmelse med det system, som följes i de tyska södra staterna.

Det *ungerska lands-industrirådet* beslöt den 31 januari 1899 upprättandet af en allmän arbetsanvisning. Anvisningen skall inbegripa alla yrken, äfven handeln, och skall söka förbindelser med motsvarande anstalter på landsbygden.

Staten och kommunen skola endast understödja organisationen, men icke taga del i förvaltningen.

Centralanstalten skall upprättas i samband med *handels- och handtverkskammaren i Budapest*, men oafhängig af densamma. Provinsinstitut skola bildas efter samma principer. Arbetsförmedlingen skall tills vidare ske gratis.

Utskott, som skola hafva ledningen af de särskilda kontoren, skola väljas »bland arbetsgifvare, arbetare och sjelfständiga män», men hvilka som skola välja dem, finnes ej angifvet. I händelse af strejker och afspärrningar skall verksamheten obehindradt fortsätta.

Ryssland.

Den *ryska landsföreningen af Röda Korset*, som fick i uppdrag att söka lindra nöden bland landtbefolkningen i Ryssland, upprättade 1898 arbetsanvisningsbyråer i städerna *Ufa* och *Ssamára*. Sedermera

öfvertog guvernementets provinsstyrelse uppgiften att organisera arbets-anvisningen.

De upprättade anstalterna insända till arbetsgifvarne rundt om i riket frågeböcker rörande huru stora arbetskrafter desse vid olika tider af året behöfva, för hvilka slag af arbetare de hafva bruk, hvilka löner kunna påräknas o. s. v., bostadsförhållanden, lefnadskostnader på platsen m. m. d. På samma gång utsänder guvernementsstyrelsen genom distriktsstyrelserna liknande förfrågningar. Samtliga inkomna uppgifter sammanföras i guvernementets statistiska byrå.

Röda Korset lemnar arbetarne fri resa och ett dagtraktamente af 15 kopek (något mer än 30 öre). Sedan den 30 december 1898 (11 januari 1899) är på alla rikets jernbanor priset för dessa arbetssökande sänkt till $\frac{1}{4}$ af det ordinarie biljettpriset.

Liknande anstalter för arbetsanvisning äro nu träffade äfven i *Kasan, Wjätka, Perm, Ssimbirsk och Ssarátow*.

Norge.

Bland främlingar, som i München 1897 studerat arbetsanvisningsdriften, var äfven en norrman, *föreståndaren för Kristiania kommunala arbetsanvisningskontor herr Ole Groth*.

Herr Groth reste på stipendium för att göra sig bekant med arbetssättet vid de förnämsta kontoren i utlandet och afgaf vid återkomsten en reseberättelse, som bifogas denna motion.

Redan 1894 nedsatte Kristiania stadsfullmäktige en komité af 5 personer under ordförandeskap af herr *advokat Dehli*, hvilken komité skulle utreda spörjsmålet, om upprättande af en »Arbetarebörs» i Kristiania.

Den 9 april 1896 hade komitén sitt betänkande färdigt.

Komitén hade förstått sitt uppdrag så, att den icke uteslutande eller ens i första rummet skulle dryfta frågan om en »arbetarebörs» i egentlig mening, utan att den skulle taga i öfvervägande, i hvilken utsträckning och på hvilket sätt kommunen bör bistå arbetsgifvare och arbetare vid förmedling af arbete. Rörande denna frågas ställning i utlandet hade herr Dehli utarbetat en broschyr: »*Arbeidsformidling*», som förelåg i stadsfullmäktige redan vid det tillfälle, då komitén nedsattes, och som bifogas motionen.

I Norge hade arbetsförmedling genom kontor, upprättade af

arbetarne eller arbetsgifvarne eller af välgörenhetsföreningar, endast i mycket ringa utsträckning egt rum. Detta underlättade upprättandet af kommunalt kontor; emedan intressena ej redan voro ensidigt tillvaratagna, kunde arbetsgifvare och arbetare lättare mötas på det offentliga kontoret.

Men att behof af förmedlingsorgan på detta område fans, det framgick deraf, att vid denna tid flera privata föreningar, såsom arbetareföreningen af 1894, nykterhetsföreningarna, den typografiska föreningen och manufakturbiträdenas förening, dels öppnat, dels hade för afsigt att öppna sådana förmedlingskontor. Komitén fann det olämpligt och ofördelaktigt, om arbetsförmedlingen skulle på detta sätt splittras och underkastas bihänsyn, hvarför den förordnade, att Kristiania kommun skulle upprätta ett arbetsanvisningskontor med väntrum, hvari arbetsgifvare och arbetstagare också personligen kunde aftala med hvarandra.

Ett sådant offentligt kontor skulle också vara af fördel derigenom:

1. Att det kunde genom att bringa upplysningar om arbetsmarknaden till allmänhetens kännedom förebygga tillströmning af arbetsökande från landsbygden eller landsortstäder under tider af arbetsbrist i Kristiania.

2. Att man vid periodiskt återkommande tider af arbetslöshet lättare och i god tid kunde konstatera dessa, om arbetsförmedlingen koncentrerades på ett kontor.

3. Lösdrifvare och lättingar kunde då ej så lätt skylla på arbetslöshet för att falla det offentliga eller den privata välgörenheten till last, och man kunde lättare utröna, hvilka ledo af verklig arbetsoförmåga; och slutligen

4. Kunde en sådan institution användas såsom organ för biläggande af stridigheter mellan arbetsgifvare och arbetare.

I samband med punkt 1 erinrades om önskvärdheten af att liknande kontor inrättas äfven på andra orter, i synnerhet i större arbetscentra.

Efter hvad komitén hade sig bekant var spörjsmålet uppe i Skien, och Bergens stadsfullmäktige hade valt en komité till att behandla ärendet. Men för att bringa enhet i institutionen och göra ett samarbete fullt effektivt borde staten påbjuda upprättande af kommunala kontor och förbinda dem genom en centralbyrå, menade komiterade.

Staten skulle på denna väg få passande organ för insamling af statistik rörande arbetsförhållandena i olika delar af landet.

I samma syfte hade i Stortinget väckts motion, för hvilken längre fram skall redogöras.

Komitén föreslog följande

Stadgar för "Kristiania arbeidskontor".

§ 1.

Kristiania arbeidskontor har til opgave ved arbeidsanvisning og som mødested for arbejdsgivere og arbeidere at formidle arbejde af ethvert slags.

§ 2.

Arbeidskontoret staar under ledelse af en tilsynscommité, der vælges af kommunestyret og bestaar af en formand med to varamænd samt seks medlemmer med seks varamænd, af hvilke de tre medlemmer med tre varamænd skal være arbejdsgivere og de øvrige arbeidere.

Mindst en maaned før valget opfordres gennem bekendtgjørelse i aviserne de inden kommunen værende organisationer af arbejdsgivere og arbeidere til at bringe i forslag de personer inden den gruppe, hvortil de hører, som de ønsker skal komme i betragtning ved valget.

De valgte fungerer i 2 aar.

§ 3.

Tilsynscommitéen sammenkaldes af formanden saa ofte han finder det fornødent, dog mindst hver anden maaned. Er nogen lovlig forhindret fra at møde, har han herom i betimelig tid at varsle formanden.

Til beslutningsdygtigt møde kræves, at foruden formanden mindst fire medlemmer, hvoraf to arbejdsgivere og to arbeidere, ere tilstede. Ved afstemninger skal arbejdsgivere og arbeidere altid deltage i lige antal, idet det i fornødent fald ved lodtrækning afgøres, hvem der i vedkommende gruppe skal undlade at stemme.

For hvert møde tilkommer der medlemmerne en godtgjørelse af kroner 2, som de ikke kan afslaa at modtage.

§ 4.

Arbeidskontorets forretninger føres efter en af tilsynskomiteen fastsat og af magistrat og formandskab godkjendt plan.

Til at udføre det daglige arbejde ansætter magistrat og formandskab efter indstilling af tilsynskomiteen en forretningsfører og saa mange assisterende, som til enhver tid tiltrænges. Til at have særlig befatning med den del af virksomheden, der omfatter kvindeligt arbejde, ansættes kvinder.

§ 5.

Omkostningerne ved arbeidskontorets oprettelse og drift bæres af kommunen. Arbeidsformidlingen sker gratis. Dog skal omkostningerne ved indhentelse af særlige oplysninger bæres af den, efter hvis forlangende de indhentes.

§ 6.

Under stridigheder mellem arbejdsgivere og arbejdere (streiker og lockouts) indstiller kontoret sin virksomhed, forsaavidt angaar den eller de arbejdsgræne, arbejdspladse eller arbejdere, som striden omfatter.

Efter anmodning af den ene eller begge parter skal tilsynskomiteen forsøge ved mægling at bilægge striden, uanseet om denne har ført til arbejdsstansning eller ikke. Er de stridende parter enige om at underkaste sig komiteens voldgift, er komiteen forpligtet til at fungere som voldgiftsret.

§ 7.

Ved hvert aars udgang indsendes til kommunestyret beretning om virksomheden i det forløbne aar. Derhos bør kommunestyret og offentligheden paa hensigtsmæssig maade regelmæssig gives meddelelse om, hvad der kan tjene til oplysning om arbejdsmarkedets stilling.

Komitén ansåg sig ej kunna uppgöra något kostnadsförslag, men förutsatte att redan i början skulle behövas:

Till lokalens inredning.....	1,000	kronor
„ lokalhyra	1,000	„
„ föreståndaren	2,000	„
„ 2 assistenter	1,800	„
„ tillsynskomitén	200	„
„ uppvärmning, belysning och rengöring ...	300	„
„ telefon, porto och kontorsrequisita	700	„
Summa		7,000 kronor.

Till § 6 i stadgeförslaget har komitén fogat intressanta anmärkningar. Det hade tagits i öfvervägande huruvida, när tillsynskomitén tjenstgör som skiljenämnd, de af dess medlemmar, som tillhörde samma fack som de stridande parterna, borde utgå ur nämnden. Men denna tanke frångicks, emedan det ansågs nödvändigt att just bibehålla i nämnden de i hvarje fall närmast sakkuniga. Att den eller de af komiténs medlemmar, som på minsta vis kunde vara personligen intresserade af utgången af striden, skola afhålla sig från att delta i afgörandet, ansåg komitén så gifvet, att det ej behöfde reglementeras.

Formandskabet öfversände komiténs förslag till magistraten, som infortrade ingeniörvæsenets och fattigvæsenets utlåtande.

Såväl stadsingeniören som fattigdirektören tillstyrkte förslaget obetingadt, den senare ej minst med hänsyn till uppgiften att förmedla arbete mellan stad och land, och magistraten gaf derpå enhälligt förslaget sitt förord.

Den 3 december 1896 antogo stadsfullmäktige stadgar för arbetskontoret, enligt komiténs förslag.

I juni 1897 valdes tillsynskomitén med herr *Dehli* till ordförande och herr *Groth* till föreståndare.

Vid 1897 års storting förelåg en *motion* af stortingsmännen *Th. Myrvang*, *H. Andersen* och *A. Andresen*, åsyftande **en lag om arbets-anvisningskontor**, af följande lydelse:

»At nødtvungen Arbeidsløshed er en Ulykke for hver en, som rammes deraf, vil vist indrømmes af alle. Men i vor Tid er der mange, som ofte lider derunder. I særlig Grad er dette visselig Tilfældet blandt Arbeiderbefolkningen og allermest i de større Byer og andre Arbeidscentrer, hvortil mange strømmer i Haab om at finde den mest lønnende Beskjæftigelse.

Ofte hører man ogsaa, naar et større offentligt Arbeide som Vei- eller Jernbaneanlæg aabnes, at der til dette strømmer Arbeidere fra alle Landets Kanter i saaden Mængde, at kun en mindre Del deraf kan faa Beskæftigelse. At dette maa volde ikke blot unødige Aergrelser, men ogsaa unødigt Udgift og Tidsspilde, er jo indlysende.

Paa den anden Side kan der ogsaa — maaske især paa Landsbygden — til enkelte Tider af Aaret opstaa virkelig Mangel paa Arbeidshjælp, og som Følge af den mangelfulde Arbeidshjælp i rette Tid gaar mangen Gang ikke ubetydelige Værdier tilspilde eller forringes. Samtidig kan ofte ikke langt derfra Arbeidsfolk gaa ledige og ikke vide, hvad de skal ta sig til.

At dette er en mangelfuld Ordning — eller rettere en fuldstændig Mangel paa Ordning i Arbejderforholdene, maa formentlig indrømmes.

I et Samfund ikke større end vort maa det dog være en forholdsvis let Sag at faa istand Organer, der kan virke regulerende og bli et Bindeled mellem dem, der tilbyder Arbeidskraft, og dem, der tilbyder Arbeide. Samtidig vil man da ogsaa kunne faa fuldt paa-lidelige Oplysninger om saavel hvor Arbeidsløsheden er størst, som om hvilke Næringsgrene der særlig er oversvømmet af ledig Arbeidskraft, samt hvilke der særlig lider under Mangel paa saadan, og dette vil være en Kundskab af særdeles Betydning saavel for den ene som for den anden Part, saavel for de offentlige Myndigheder som for Private.

Arbejderne har derfor ogsaa allerede i mange Aar paa sine Landsmøder fremholdt Vigtigheden og Nødvendigheden af en Arbejderstatistik for vort Land.

Endnu er imidlertid ingen saadan statistisk Virksomhed af nogen Betydning kommen istand.

I den seneste Tid er der imidlertid Tegn til, at ogsaa Arbeidsgiverne er begyndt at indse Nødvendigheden af at her noget blir gjort, og at dette er en Sag af Betydning for alle. Paa et større Landmandsmøde paa Hamar den 30te Januar 1896, og hvor flere Hundrede Gaardbrugere var tilstæde, var Spørgsmaalet om »Arbejderstatistik» sat op som et af Forhandlingsemnerne. Det kom rigtignok ikke under Forhandling; men Grunden hertil blev angivet at være den, at Spørgsmaalet sikkerlig vilde kræve mere Tid, end Mødet raadede over, og at det derfor helst burde behandles paa et særskilt Møde.

Dette Spørgsmaal maa vel derfor nu være modent til at søges løst paa en eller anden Maade. Det, der synes mest paatrængende,

er Oprettelsen af Arbeidsanvisningskontorer, især i de større Byer og Arbeidscentrer. Men ogsaa i mange Landskommuner vil saadanne Kontorer være af megen Betydning — især til enkelte Tider af Aaret. At disse Kontorer sættes i Korrespondance med hinanden, og at denne lettes ved at der tilstaaes Portofrihed for alle Kontorets Meddelelser vedkommende Arbeidsledighedsspørgsmaalet — anses for selvsagt.

I andre Lande er saadane Arbeidsanvisningskontorer mange Steder i Virksomhed og synes at arbeide meget godt. I vort Land har man hidtil kun havt private Fæstekontorer, hvis nytte for de Arbeidssøgende vistnok ofte har været af meget tvilsom Beskaffenhed.

For Tiden er Spørgsmaalet om Oprettelse af kommunale Anvisningskontorer under Overveielse saavel i Kristiania som i Bergen.

Men skal saadane Kontorer bli til mest mulig Nytte saavel for de Arbeidssøgende som for de forskjellige Næringsgrene i By og paa Land, da maa der være et Kontor paa ethvert Sted, hvor en større Arbeiderbefolkning er bosiddende, og hvor derfor et saadant trænges — saaledes ogsaa i mange Landkommuner, især saadanne, hvor der periodisk, til visse Tider af Aaret, trænges mere Arbeidshjælp end den sædvanlig tilstedeværende, og dette er jo Tilfældet selv oppe i vore Fjeldbygder. Nyttens og Nødvendigheden af at have et saadant Kontor er dog følgerig ikke lige stor overalt, og det tør derfor kanske være rigtigst, at Spørgsmaalet om dets Oprettelse i Landdistrikterne gjøres afhængigt af Kommunestyrelsens Beslutning og — i Tilfælde af stærk Dissens om Sagen inden Kommunestyret eller blandt de Stemmeberettigede — af Folkeafstemning.

Udgifterne antages at burde paahvile Kommunen. I mindre saavel By- som Landkommuner kan disse neppe andrage til noget saa betragteligt Beløb, at det skulde afskrække. Paa de fleste Steder antages denne Virksomhed hensigtsmæssigst at kunne slaaes sammen med Stillingen som Tilsynsmand ved de industrielle Virksomheder inden vedkommende Kommune. Disse Tilsynsmænd sidder allerede inde med et bedre Kjendskab end de fleste Andre til forskjellige Arbeiderforhold inden Kommunen og maa derfor ansees velskikkede til ogsaa at forestaa denne Virksomhed. Naar de derfor faar et Tillæg til sin tidligere Løn som Tilsynsmænd, vil de med saa meget større Kraft kunne ivaretage de dem paalagte Funktioner.

I de større Bykommuner vil Bestyreren af Anvisningskontoret vistnok faa saa meget att ivaretage, at han helt vil tiltrænges for Kontoret, ja tildels ogsaa trænge Hjælp.

Det Forslag till Lov, som herved fremlægges for Odelstinget, gjør ikke Fordring paa at være andet end et Udkast, der trænger Bearbejdelse. Men da det vil være af ikke ringe Betydning, at en saadan Lov i en nær Fremtid kan komme istand, har man ikke villet undlade at fremkomme med Forslaget nu. Nogen velbegrundet, paa Erfaring bygget Formening om de enkelte Bestemmelser i en saadan Lov vil man jo ogsaa først kunne faa, naar Loven i nogen Tid har været prøvet.

Forslag til Lov om Arbeidsanvisningskontorer.

§ 1.

I enhver Bykommune skal der oprettes et Kontor, der har at modtage og formidle Tilbud om og Efterspørgsel efter enhver Art af saavel mandligt som qvindeligt Arbejde samt, om saadant forlanges, at medvirke ved Lærlingeansættelser.

Saadant Kontor kan ogsaa oprettes i enhver Ladesteds- og Landkommune, hvis Kommunestyre derom fatter Beslutning.

§ 2.

Kontoret har tillige, mindst 1 Gang hvert Aar, at foretage Undersøgelser af Arbejderforholdene inden Kommunen og derom at afgive Indberetning efter et af Departementet for det Indre udfærdiget Schema.

§ 3.

Anmeldelser til Kontoret er for alle Parter gratis. Sker der ved Kontorets Mellemkomst Ansættelser, der strækker sig ud over længere Tid end 4 Uger, da kan der herfor afkræves et Gebyr, der dog ikke maa være højere end 1 pCt. af den første Maanedes Løn. Dette Gebyr betales af Arbeidsgiveren, der kan fordre Halvparten deraf godtgjort af vedkommende Arbejder.

Er den ene af Parterne bosat udenfor Kommunen, forhøies Gebyret med en Halvpart; er begge Parter bosat udenfor Kommunen, kan Gebyret forhøies til det dobbelte.

§ 4.

Kontoret ledes af en Bestyrer, der vælges af Kommunestyret, og hvis Funktionstid er 6 Aar, efter hvilken Tid han dog kan gjen-vælges.

§ 5.

Bestyreren besørger de løbende Forretninger efter en af Tilsynskomiteen og af Kommunestyret vedtaget Instrux.

Hans Kontortid indrettes saadan, at paa Hverdage mindst 1 Time falder udenfor den sædvanlige Arbejdstid. Paa Søndage skal Kontoret være aabent mindst 1 Time.

§ 6.

Bestyrerens Løn og Kontorholdsgodtgjørelse fastsættes af Kommunestyret efter Forslag af Tilsynskomiteen. Med Fradrag af de Indtægter, som Kontoret giver, udredes samtlige Udgifter af Kommunekassen.

§ 7.

Tilsynskomiteen har at føre Tilsyn med og være Arbeidsanvisningskontoret behjælpelig. Den bestaar af 5 Medlemmer, hvoraf mindst 2 skal være Arbeidere og minst 1 skal være en Kvinde. Komiteen vælges for en Tid af 3 Aar. Ingen kan undslaa sig for at modtage Valg, men Komiteens Medlemmer kan efter 3 Aars Funktionstid undslaa sig for Gjenvalg.

Tilsynskomiteen holder Møder til Gjennemsyn af Kontorets Bøger og Forhandling om dets Virksomhed mindst 1 Gang hvert Fjerdingaar. For at et Møde kan være gyldigt, maa mindst 3 Medlemmer være tilstede.

§ 8.

I Ladesteds- eller Landkommuner, hvor Spørgsmaalet om Oprettelse af Arbeidsanvisningskontor har været Kommunestyret fore-

lagt, men af dette er forkastet, kan, hvis $\frac{1}{3}$ af Kommunestyret eller $\frac{1}{6}$ af de inden Kommunen Stemmeberettigede forlanger det, Spørgsmaalet underkastes Folkeafstemning. Hvis over Halvparten af de Stemmende da voterer for saadant Kontors Oprettelse, skal dette af Kommunestyret tages tilfølg.

§ 9.

Denne Lov træder i Kraft 1:ste Januar næste Aar.»

Det utskott, som behandlade motionen (Indst. O. N:r 85) fann frågan vara af så stort allmänintresse, att den på ett eller annat sätt borde finna sin lösning, hvarför det föreslog, att ärendet skulle hänskjutas till regeringen.

I öfverensstämmelse med utskottets hemställan beslöt Odelstinget den 15 juli samma år att öfversända förslaget till regeringen med anmodan om att inhemta upplysningar och vidare utveckla och utreda ärendet. Regeringen i sin tur infordrade genom amtmännen utlåtanden angående lagförslaget från kommunstyrelserna och fattigvårdskommissionerna på landet och i städerna samt från föreningar af arbetare och handtverkare, för hvilka frågan kunde antagas vara af intresse, samt hrr amtmännens egna förklaringar i frågan.

Den 15 november 1898 afgaf *Kristiania kontors tillsynskomité* sitt utlåtande med anledning af förenämnda remiss från det norska inrikesdepartementet.

Med stöd af de resultat, som vunnits redan på den korta tid kontoret i Kristiania varit i verksamhet, tillstyrkte komitén, att arbetsanskaffningen i landet ordnades planmessigt och likartadt efter utlandets bästa mönster samt centraliserades, åberopande derpå sina allmänna anmärkningar i förslaget till stadsfullmäktige och den af herr Dehli författade broschyren.

Rörande lagförslaget i dess enskildheter anmärktes:

vid § 1. Förutom lokala kontor bör det upprättas ett af staten underhållet centralkontor;

vid § 3. Arbetsanvisningen bör ske gratis öfverallt;

vid § 5. Arbetsordningarna böra vara någorlunda lika för de olika kontoren;

vid § 7. I Kristiania arbetskontors stadgar har vidtagits den ändring i § 2, att tillsynskomitén skall bestå af 9 medlemmar och att

2 af dessa — en arbetsgifvare och en arbetare — skola vara qvinnor, liksom deras ersättare.

Till sist rättade komitén uppmärksamheten på § 6 i stadgarna och uttalade som sin uppfattning, att det skulle vara lyckligt om staten på ett eller annat sätt sörjde för att under uppstående stridigheter mellan arbetsgifvare och arbetare det funnes en institution, till hvilken parterna kunde uppfordras att hänskjuta tvistefrågan och som i så fall vore pliktig att söka bilägga striden.

De till inrikesdepartementet inkomna utlåtandena samlas och bearbetas redan, så att departementets redogörelse för frågan kan föreligga i tryck inom kort.

Tillsyningskomitén har antagit följande

Forretningsplan

for

Kristiania arbeidskontor,

approberet af magistrat og formandskab den 5:te januar 1898.

§ 1.

Kontortiden bestemmes af tilsynscommitén. Helligdage og 17:de mai samt eftermiddagene paaske-, pintse- og juleaften, holdes lukket.

§ 2.

Alle henvendelser til kontoret — som anvisning af arbeidere, arbeide eller forespørgsler — maa ske personlig; fra arbejdsgivere modtages dog ogsaa andragende om anvisning af arbeidere pr. post eller pr. telefon.

§ 3.

Udenbys arbejdsgivere anvises arbeidere, mod at kontoret godtgjøres de dermed forbundne direkte utgifter.

§ 4.

Alle andragender ekspederes saavidt muligt i den orden, hvori de indløber til kontoret; dog gives andragender fra de i Kristiania hjem-

stavnnsberettigede fortrinnet for andre. Arbeidere, hvem der paahviler forsørgelsespligt, kan — under forøvrigt lige vilkaar — fortrinnsvis anvises arbeide.

§ 5.

1. De indløbende andragender om anvisning af arbejdere, eller arbeide, indføres i dertil bestemte lister; listerne føres særskilt for arbejdsgivere, arbejdere og lærlinge.

2. Listerne ordnes efter arbejdsgrene og inddeles saaledes, at der til enhver tid kan tilveiebringes statistiske oplysninger vedrørende arbejdsmarkedet.

3. Til opnaaelse af foranstaaende har tilsynskomiteen at bestemme, hvordan listerne skal inddeles og rubrikeres, samt hvilke spørgsmaal, der skal stilles vedkommende ansøgere.

4. Spørgsmaalene maa ikke være af rent privat eller politisk natur, eller krænkende for vedkommendes æresfølelse; de maa indskrænke sig til hvad kontoret har grund til at forlange besked om.

§ 6.

Alle andragender, der ikke er afgjorte i løbet af 1 maaned, stryges; ønskes det, kan de fornyes.

§ 7.

Arbeidssøgende, der ikke kan anvises noget arbeide, kan meddeles en bevidnelse herfor.

§ 8.

Tilsynskomiteen udfærdiger de til enhver tid nødvendige og passende bestemmelser til ordenens opretholdelse i lokalerne.

§ 9.

Kontoret udfærdiger maanedso- og aarsrapporter.

§ 10.

Kontoret representeres udad gjennem tilsynskomiteens formand. Forretningsføreren har at lede begge kontorets afdelninger.

§ 11.

Klager over forretningsførselen eller personalet kan enten indføres i den hos forretningsføreren beroende klagebog eller meddeles tilsynskomiteens formand; kan denne ikke ordne forholdet, forelægger han sagen for tilsynskomiteen; dennes afgjørelse kan indankes for magistrat og formandskab.

Berusade personer anvisas icke arbete och få icke uppehålla sig i kontorets lokaler.

Kristiania-kontorets första årsberättelse redogör för de tillfällen, då tillsynskomitén varit tagen i anspråk för mäklning under strejk eller lockout.

Bestämmelsen i stadgarnas § 6 första punkten, att under stridigheter mellan arbetsgifvare och arbetare kontoret skall inställa sin verksamhet, såvidt den angår den eller de arbetsgrenar, arbetsplatser eller arbetare, som striden omfattar, har under 1898 tre gånger kommit till användning. Men tillsynskomitén i Kristiania uttalar sin stora tvekan om denna bestämmelses lämplighet samt anför Münchenkontorets förut anförda stadgande i dessa fall, att kontoret skall förblifva neutralt i alla hänseenden, och att detta endast kan ske derigenom, att kontoret oafbrutet fortsätter sina förbindelser men gör de arbetssökande uppmärksamma på hvar stridigheter pågå.

Yrkandet, att arbetsförmedlingen under nämnda omständigheter skall afbrytas, framställles af arbetarne. Men genom denna bestämmelse brytes med kontorets grundkarakter att vara opartiskt. Det

må bero på arbetssökanden sjelf, om han vill taga arbete på ett ställe der strejk pågår.

Till ytterligare stöd för denna uppfattning har tillsynskomitén i München åberopat ett uttalande af socialistorganet »Vorwärts» i detta ämne.

»De organiserade arbetarnes rättigheter tillvaratagas också tillräckligt i många städer utan strejkbestämmelse, när det blott genast blir bekantgjordt vid arbetskontoret, hvar och när stridigheter mellan arbetsgifvare och arbetare ega rum. Stort mera kan icke heller ett opartiskt arbetskontor göra.»

Tillsynskomitén i Kristiania sympatiserar med denna uppfattning, som i Tyskland vunnit erkännande.

I sin redogörelse för arbetspriserna meddelar komitén, att arbetspriserna för manliga yrkesarbetare haft en stigande tendens och att flera fack under årets lopp ernått betydliga löneförbättringar.

För oskolade arbetare ha deremot konjunkturerna icke varit så goda. De under 1897 höga arbetspriserna åstadkommo nemligen en stark tillströmning af oskolad arbetskraft från landet, kuststäderna och Sverige, hvilket ledde till ett ovanligt sjunkande af arbetspriserna. Under de sista månaderna af året spårades dock en stigande tendens.

Kontoret mottager ständigt bref från personer i Sverige, som önska arbete, och drar deraf den slutsats, att svenska tidningar intaga kontorets i de norska tidningarna offentliggjorda meddelanden.

Hvad den qvinliga arbetsförmedlingen vidkommer, är det här som nästan öfverallt ondt om tjenstefolk men god tillgång på fabriksarbeterskor, och prisen regleras derefter.

Opgave over virksomheden efter

Erhvervsgren.	Arbejdstilbud.													
	Fra:		Tilsammen.	Afgjørelser:				Uafgjorte.	Afgjørelser:			Uafgjorte.	Tilsammen.	
	Indenbys.	Udenbys.		Besatte:		Tilbagekaldte.	Fristforløb.		Ansatte.	Tilbagekaldte.	Fristforløb.			
				Indenbys.	Udenbys.									
I. Mandlige afdeling.														
a) Metalarbejdere	167	21	188	96	14	40	32	6	117	32	143	28	320	
b) Træarbejdere	51	5	56	28	2	22	4	—	34	12	43	3	92	
c) Læder- og hornarbejdere	7	—	7	1	—	4	2	—	1	3	4	—	8	
d) Stenarbejdere	35	63	98	33	56	7	2	—	90	4	43	3	140	
e) Fødevare- og nydelsesmiddelsarbejdere	5	—	5	4	—	1	—	—	5	5	19	3	32	
f) Papirindustri- og grafiske arbejdere	2	5	7	1	—	6	—	—	2	—	5	—	7	
g) Textil-, trikotage-, rebslageri- og beklædningsarbejdere	10	—	10	9	—	1	—	—	7	—	1	—	8	
h) Befordrings- og transportarb.	468	7	475	324	2	135	7	7	386	79	471	48	984	
i) Handels- og kontorphersonale	7	1	8	4	—	3	1	—	6	5	26	2	39	
k) Hotel- og restaurationspers.	4	—	4	3	—	1	—	—	4	1	10	—	15	
l) Landbrugsarbejdere	33	142	175	28	74	48	20	5	93	7	84	4	188	
m) Blandede erhverv	14	—	14	10	—	2	2	—	—	2	7	—	9	
n) U lærte arbejdere	1,519	38	1,557	1,244	31	214	56	12	1,219	85	711	126	2,141	
o) Lærlinge	77	—	77	41	—	17	14	5	41	5	47	11	104	
Sum:	2,399	282	2,681	1,826	179	501	140	35	2,005	240	1,614	228	4,087	
II. Kvindelige afdeling.														
a) Privat- og hotelpersonale	755	27	782	166	2	161	416	37	160	39	164	4	367	
b) Metal- og træindustriarb.	9	—	9	8	—	—	1	—	7	1	6	1	15	
c) Læder- og hornarbejdere	1	—	1	1	—	—	—	—	1	—	1	—	2	
d) Fødevare- og nydelsesmiddelsarbejdere	14	—	14	13	—	—	1	—	15	—	19	1	35	
e) Papirindustri- og grafiske arbejdere	37	—	37	27	—	8	2	—	27	—	14	3	44	
f) Textil-, trikotage-, rebslageri- og beklædningsarb.	100	1	101	82	—	13	1	5	80	4	35	2	121	
g) Handels- og kontorphersonale	32	—	32	13	—	10	7	2	16	5	41	5	67	
h) Blandede erhverv	474	15	489	357	15	67	42	8	380	34	209	10	633	
i) Lærlinge	7	—	7	6	—	1	—	—	4	—	3	—	7	
Sum:	1,429	43	1,472	673	17	260	470	52	690	83	492	26	1,291	
Sum. under I:	2,399	282	2,681	1,826	179	501	140	35	2,005	240	1,614	228	4,087	
III. Begge afdelinger tils.	3,828	325	4,153	2,499	196	761	610	87	2,695	323	2,106	254	5,378	

hovedgrupper af erhvervsgrene 1898.

Arbejdssøgende																				
Familieforhold:			Hjemstavnret :					Tilsammen.	Antal at forsørge:											
Gifte.	Ugifte.	Enkemænd eller Enker.	Norske:		Udlændinge:				0.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	
			Her.	Udenbys.	Her.	Udenbys.	Udenlands.													
87	229	4	188	97	7	5	23	320	270	10	14	12	5	7	1	1	—	—	—	
36	53	3	37	36	1	2	16	92	64	2	6	5	5	3	3	3	—	1	—	
2	6	—	3	3	—	—	2	8	6	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	
44	96	—	43	55	2	—	40	140	104	4	13	9	1	3	1	4	1	—	—	
14	17	1	11	14	1	1	5	32	20	1	4	1	—	2	2	1	—	1	—	
4	3	—	5	1	1	—	—	7	5	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	
—	8	—	5	2	—	—	1	8	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
230	750	4	522	381	10	1	70	984	820	57	40	37	16	7	3	3	1	—	—	
5	34	—	7	27	—	—	5	39	37	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	
7	8	—	8	6	—	—	1	15	10	1	—	—	1	2	1	—	—	—	—	
28	158	2	44	105	3	1	35	188	170	6	5	4	3	—	—	—	—	—	—	
4	5	—	9	—	—	—	—	9	6	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	
455	1,652	34	1,162	719	13	—	247	2,141	1,816	71	109	67	37	22	13	1	4	1	—	
—	104	—	72	32	—	—	—	104	104	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
916	3,123	48	2,116	1,478	38	10	445	4,087	3,440	153	193	135	72	48	24	13	6	3	—	
16	340	11	116	208	3	—	40	367	362	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
2	12	1	8	6	—	—	1	15	14	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	
1	1	—	1	—	—	—	1	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
6	28	1	17	13	2	—	3	35	35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
2	42	—	36	8	—	—	—	44	44	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
14	101	6	64	46	1	—	10	121	117	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	67	—	33	30	—	—	4	67	67	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
161	411	61	420	134	33	—	46	633	596	20	9	3	5	—	—	—	—	—	—	
—	7	—	6	1	—	—	—	7	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
202	1,009	80	701	446	39	—	105	1,291	1,244	25	14	3	5	—	—	—	—	—	—	
916	3,123	48	2,116	1,478	38	10	445	4,087	3,440	153	193	135	72	48	24	13	6	3	—	
1,118	4,132	128	2,817	1,924	77	10	550	5,378	4,684	178	207	138	77	48	24	13	6	3	—	

Opgave over virk.

Maaned.	Arbejdstilbud													
	Fra:		Tilsammen.	Afgjørelser:				Uafgjorte.	Afgjørelser:			Uafgjorte.	Tilsammen.	
	Indenbys.	Udenbys.		Besatte:		Tilbage- kaldte.	Fristforløb.		Ansatte.	Tilbage- kaldte.	Fristforløb.			
				Indenbys.	Udenbys.									
1/2 Januar + Februar	220	48	268	122	21	80	45	—	152	87	347	—	586	
Marts	253	49	302	110	28	82	82	—	128	43	187	—	358	
April	265	22	287	148	14	67	58	—	160	17	179	—	356	
Mai	269	20	289	153	11	68	57	—	154	6	145	—	305	
Juni	227	31	258	170	30	39	19	—	204	2	57	—	263	
Juli	324	49	373	222	36	64	51	—	241	14	139	—	394	
August	406	20	426	286	8	77	55	—	307	20	220	—	547	
September	452	31	483	288	17	96	82	—	310	11	130	—	451	
Oktober	507	31	538	342	16	95	85	—	385	40	344	—	769	
November	495	16	511	359	13	63	76	—	383	66	358	—	807	
December	410	8	418	299	2	30	—	87	271	17	—	254	542	
Tilsammen i 1898:	3,828	325	4,153	2,499	196	761	610	87	2,695	323	2,106	254	5,378	
Formidlingen procentvis:	92,1	7,8	100	60,1	4,7	18,1	14,7	2,1	50,1	6,0	39,1	4,7	100	

somheden pr maaned 1898.

Arbeidssøgende.																				
Familieforhold:			Hjemstavnret:					Tilsammen.	Antal at forsørge:											
Gifte.	Ugifte.	Enkemænd eller Enker.	Norske:		Udlændinge:				0.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	
			Her.	Udenbys.	Her.	Udenbys.	Udenlands.													
204	367	15	383	158	16	3	26	586	437	25	50	30	21	14	6	2	—	—	1	
75	265	18	200	113	10	1	34	358	305	19	13	17	2	—	2	—	—	—	—	
96	246	14	201	113	7	1	34	356	303	17	9	12	8	5	—	1	—	—	1	
71	223	11	176	96	5	—	28	305	263	10	10	9	6	6	1	—	—	—	—	
56	201	6	113	115	5	—	30	263	241	3	9	6	1	—	1	2	—	—	—	
74	313	7	201	140	12	—	41	394	357	7	10	12	4	1	3	—	—	—	—	
114	419	14	261	204	6	4	72	547	484	15	22	10	8	3	4	1	—	—	—	
95	347	9	215	175	3	—	58	451	398	17	14	7	6	5	3	1	—	—	—	
118	640	11	336	341	2	—	90	769	706	16	16	13	6	6	2	3	—	—	1	
127	665	15	410	305	7	—	85	807	713	28	33	14	8	6	1	1	3	—	—	
88	446	8	321	164	4	1	52	542	477	21	21	8	7	2	1	2	3	—	—	
1,118	4,132	128	2,817	1,924	77	10	550	5,378	4,684	178	207	138	77	48	24	13	6	3	—	
20, _s	76, _s	2, ₄	52, ₄	35, _s	1, ₄	0, ₂	10, ₂	100	87, ₁	3, _s	3, ₉	2, _s	1, ₄	0, ₉	0, ₄	0, _s	0, ₁	0, ₁	—	
			88, ₂		11, _s															

Årsberättelsen för 1899 är ännu ej offentliggjord, men genom föreståndarens benägna tillmötesgående är jag i tillfälle att meddela slutsummorna:

I. *Mandlige afdeling.*

Arbeidsgivere:		Arbeidere:	
Ledige Pladse tils.	4,647	Ledige Arbeidere i alt	8,918
Heraf besatte:		Heraf ansatte	3,598
Indenbys	3,168		
Udenbys.....	430		
	<u>3,598</u>		

II. *Kvindelige afdeling.*

Ledige Pladse tils.	2,834	Ledige Arbeidere tils.....	2,481
Heraf besatte:		Heraf ansatte	1,583
Indenbys	1,517		
Udenbys	66		
	<u>1,583</u>		

III. *Bge afdelinger tils.*

Ledige Pladse	7,481	Ledige Arbeidere	11,399
Heraf besatte	5,181	Heraf ansatte	5,181

Af allt att döma har Kristiania arbeidskontor gjort en mycket god start. Ledningen är i synnerligt goda händer och förtroendet för anstalten det bästa från alla sidor.

Visserligen har det socialistiska partiet haft till sitt ideal den franska arbetarebörsen, men det ställer sig likvisst välvilligt till det kommunala kontoret.

»Socialdemokraten» var den första tidning, som erbjöd sig att för hvar dag införa uppgiften om lediga platser, och dess exempel har sedan följts af andra dagliga tidningar.

Kontorsdriften i Kristiania är lämpad efter Stuttgartsystemet med några jemkningar, beroende på lokala förhållanden. Fullständig samling af formulär, listor m. m. bifogas motionen till utskottets bedömande.

Äfven i *Bergen* har inrättats ett kommunalt arbeidskontor efter något enklare norm. Man har der bibehållit afgifter för arbetsförmedlingen, under det den, som vi sett, i Kristiania sker gratis.

Danmark.

Här finnes intet offentligt arbetsanvisningskontor. Fackföreningarna i Köpenhamn förmedla i allmänhet denna verksamhet från sina fackföreningskontor, och endast undantagsvis har upprättats särskildt kontor för arbetsanvisning. Verksamheten omfattar endast medlemmarna inom hvarje fackförening, och förrättningen sker på det enklaste sätt, särskildt hvad bokföringen beträffar. All statistik saknas.

Men i samband med andra sociala frågor, som trängande sökte sin lösning under den stora striden, hvilken nyligen utkämpades i Köpenhamn mellan arbetsgifvarne och arbetarne, upptogs också den viktiga samhällsfrågan: opartisk och effektiv arbetsanvisning. Borgerrepresentationen i Köpenhamn tillsatte ett utskott till att utreda ärendet. En af medlemmarna i detta utskott, herr *Overretssagfører A. Hvass*, har företagit en studieresa till Stuttgart och München och derifrån hemtat lärdomar, som gjort honom till en afgjord anhängare af det system för arbetsanvisning, som der följes. Det är antagligt, att vårt broderfolk i söder, liksom det i vester om oss redan gjort, skall med vaken blick i god tid bereda väg för en rationel utveckling af denna viktiga samhällsangelägenhet, hvars betydelse icke längre kan eller får underskattas.

I Sverige

har man hittills icke egnat denna fråga den uppmärksamhet den förtjenar. Den komité, åt hvilken *öfverståthållaren i Stockholm, friherre G. Tamm* den 23 februari 1894 uppdrog att utreda, huruvida och i hvad mån kommunen kunde anses böra genom lemnade arbetstillfällen bereda understöd åt sådana hufvudstadens medlemmar, som deraf vore i tillfälligt behof, och lämpligaste sättet att anordna dylika arbeten, avslutar som vi sett sitt betänkande med ett utlåtande om arbetsförmedling. Men komitén finner, att denna fråga för komiterades uppgift kan »lemnas alldeles ur räkningen». Det synes komiterade, »att kommunen, åtminstone för närvarande, icke sjelf bör åtaga sig någon platsanskaffning åt de arbetslösa, utan endast understödja den enskilda offervillighetens sträfvanden i denna rigtning.»

Om också denna uppfattning 1895 var förklarlig, därför att frågan om lämpligaste sättet att anordna arbetsförmedlingen då var ett ganska outredt problem, torde den icke längre böra få gälla. Det är angeläget, att regeringen här liksom i utlandet och i Norge tager frågan i öfvervägande och tillser, i hvad mån och på hvad sätt staten bör taga initiativ för att vinna enhet i organisationen, uppmuntra kommuner och föreningar att egna sig åt uppgiften och genom vägledande upplysningar bespara onyttiga experiment. Att detta arbete bör göras, innan ett trängande behof står för dörren, synes mig alldeles gifvet.

Arbetsaftalen i Sverige afslutas i regeln utan någon förmedling direkt mellan arbetsgifvare och arbetare, med undantag för tjenstefolk. För dessa senare ske aftalen till allra största delen genom privata s. k. tjenstebyråer, för hvilkas verksamhet gäller Kongl. Maj:ts kungörelse angående kommissionärer för anskaffande åt tjenstehjon och andre af anställning inom eller utom riket, af den 28 november 1884. Annars genom tidningsannonser.

Kommissionärsverksamheten omfattade åren 1892—1897 enligt i polisens ordonnansafdelning förda anteckningar 50 till 80 kommissionärer med följande resultat:

Anstälde:	1892	1893	1894	1895	1896	1897
i Stockholm	9,751	9,659	9,785	9,798	10,569	10,694
i landsorten	4,214	4,108	4,132	3,725	3,565	3,497
Tillsammans	13,965	13,767	13,917	13,523	14,134	14,191
i Finland	39	41	47	46	36	46
i Danmark	—	—	—	—	—	
i Tyskland	4	3	6	1	1	
i andra främmande länder	6	7	4	2	—	
	14,014	13,818	13,974	13,572	14,171	14,237

Rätt att drifva verksamheten utom Sverige och Norge hade 3 kontor.

För arbetsanvisning åt tjenstefolk synes således genom den enskilda företagsamheten vara tillräckligt sörjdt. Att denna verksamhet i öfrigt lemnar mycket att önska torde vara allmänt känt.

Men för alla andra lager af arbetssökande finnes intet verksamt och planmessigt åtgjort i detta hänseende af någon betydighet. Visser-

ligen drifves inom en del arbetareföreningar och fackföreningar, nykterhetsföreningar m. fl. arbetsanvisning, men oftast ytterst primitivt och i ringa skala. Inom vissa yrken har man emellertid börjat egna denna fråga en tillbörlig uppmärksamhet.

Inom *fackföreningarna* har arbetsanvisningen ej fått någon omfattning, emedan det förtroende mellan arbetsgifvarne och arbetarne, som är ett nödvändigt vilkor för att de båda parterna skola i sina ömsesidiga intressen mötas på arbetsbyrån, saknats.

Inom *typografernas, maskinisternas m. fl:s fackförbund* samt 1898 inom *grofarbetarnes* i Stockholm hafva gjorts ansträngningar för att ordna platsanvisning, men hittills utan nämnvärdt resultat. *Bleck- och plåtslagareförbundet* lär emellertid förbereda en planmessig arbetsanskaffning genom förbundets försorg, och inom *målareyrket* lär arbetsanvisningen vara mera effektiv. Hos alla dessa yrken är det dock vanligast att arbetsaftalet sker direkt mellan arbetsgifvaren och arbetaren.

Annorlunda är förhållandet inom *bageriyrket*. Der har bageriarbetareförbundet en allennarådande platsbyrå i Stockholm och likaså inom de mera betydande landsortsstäderna. Ingen bageriarbetare får vid inträffande arbetslöshet söka arbete hos mästarne. Han måste anmäla sig på byrån och der afvakta, tills arbete anvisas honom i tur och ordning bland de anmälda. Förr lemnade byrån logi, men med kost- och logisystemets afskaffande inom yrket har denna uppgift för byrån bortfallit.

Äfven *servitörerna* i Stockholm hafva en ordnad arbetsanvisning genom byrå.

Men någon statistik lemnas icke genom dessa byråer, utom de summariska uppgifter, som alla personer, hvilka drifva platsanskaffning mot betalning, ega att aflemna till polisen på grund af förenämnda kongl. förordning af 1884.

För arbeterskor finnas inrättade *adresskontor* i Stockholm. Detta företag underhålles af en förening, som bestrider annonskostnaden, hvilken för år endast belöper sig till omkring 100 kronor, emedan annonserna fås för halft pris.

Föreningen har varat i 20 år. Den sista årsberättelsen visar, att genom adresskontorens bemedling under 1899 arbete anvisats åt behöfvande qvinnor 846 gånger. Under föregående år erhöles arbete blott 484 gånger; alltså en ökning af 362 arbetstillfällen.

Adresskontoret n:r 21 Klarabergsgatan har anvisat arbete 361 gånger, det vid n:r 8 Storgatan 115 gånger, det vid n:r 22 Humlegårdsgatan 75 gånger och det vid n:r 30 Hornsgatan 25 gånger.

Den arbetsförtjenst, som under året kommit biträdena till godo, kan anslås till minst 8,000 kronor.

Arbeterska betalar 10 öre för att få sin adress inskrifven, arbetsgifvare 10 öre för adress på biträden. Arbeterskorna måste förete goda betyg för att blifva inskrifna, hvarför också arbetsgifvarne i allmänhet äro belåtna med sina biträden. Hjelpustrur, städerskor och sömmerskor äro mest efterfrågade.

Under de tre första åren af adresskontorens verksamhet fördes inga anteckningar öfver arbetsanvisningarnas antal. Men under de senare 17 åren hafva adresskontoren anvisat arbete 5,984 gånger, och den förtjenst, som under samma tid kommit arbeterskorna till godo, belöper sig till minst 50,000 kronor. Detta resultat har vunnits med jemförelsevis liten kostnad, utan konstlade medel, egentligen blott genom att låta tillgång och efterfrågan lättare mötas.

Adresskontorens klienter erhålla förtjenst vid många fler tillfällen än de som bokföras, ty när en arbetsgifvare är nöjd med sitt biträde, tillkallas det ånyo vid behof af hjälp.

Fredrika Bremer-Förbundet lemnar äfven arbetsanvisning för kvinnor, dels för tillfälligt arbete, dels äfven för fast anställning såsom hushållerskor, guvernanter och dylikt, mot afgift.

För uttjente militärers räkning är *majoren C. F. Axelsson* verksam med arbetsanvisning, och vid *frälsningsarméns herbergen* och på andra ställen genom arméns försorg samt vid *goodtemplars värmestuga på Kungsholmen* beredes arbetslöse tillfälligt arbete. Hvad de senare ställena vidkommer, äro dock de arbetare, som här uppehålla sig, så föga arbetsföra, att endast det lättaste arbete i regeln kan anvisas dem.

Nykterhetsvännerna hafva särskild *platsbyrå i Stockholm*. En allmän arbetsanvisningsbyrå — för alla yrken liksom för grofarbetare — upprättades af »*Det samhällsbevarande arbetaresamfundet*» 1898. Denna byrå var ganska anlitad, men upphörde för en tid och har först i oktober 1899 återupptagit sin verksamhet. Byrån fordrar en inskrifningsafgift af 50 öre och kronor 1,50 af hvar och en, som får plats genom byråns försorg.

Kontoristföreningarna i Stockholm och Göteborg söka anskaffa platser åt sina medlemmar. För föreningens i Göteborg platssökande medlemmar gälla följande ordningsregler.

Den platssökande, som hos föreningens platsförmedlare eger att utbekomma ansökningsblankett jemte ett exemplar af dessa ordningsregler, åligger:

1:o) att så fullständigt, som ske kan, och sanningsenligt besvara de frågor ansökningsblanketten upptager;

2:o) att genast underrätta platsförmedlaren, då plats erhålles, vare sig genom föreningens förmedling eller på enskild väg;

3:o) att till platsförmedlaren oförtöfvadt meddela förändrad adress;

4:o) att, om platssökande inträder i annat yrke än det, som berättigar till åtnjutande af föreningens medlemskap och dermed förenade fördelar, derom genast underrätta platsförmedlaren;

5:o) att hos platsförmedlaren göra anmälan, om han, sedan tre månader tilländagått, vill hafva sin ansökan i kraft gällande;

6:o) att iakttaga fullständig diskretion i afseende på de underrättelser han, genom platsförmedlaren, kan erhålla rörande ledig varande plats; och

7:o) att lemna alla här ofvan omförmälda meddelanden skriftligen.

Föreningen, dess styrelse eller platsförmedlare, ikläder sig ingen som helst garanti vid anskaffande af platser, utan hänvisar endast till de vid ansökan fogade betyg eller deri uppgifna referenser.

Göteborg i juni 1894.

Ansökan om plats sker på utförliga formulär, som genom en mängd frågor besvarande skall sätta platsförmedlaren i stånd att ungefärligen bedöma sökandens kompetens på olika områden. Resultatet af verksamheten kan ej sägas vara tillfredsställande. Principalerna begagna sig sällan af denna mellanhand. Endast ett fåtal af de anmälda synas hafva fått anställning genom föreningens försorg.

Från arbetsgifvarnes sida är i Sverige mycket litet gjordt för arbetsanskaffning. Några föreningsbyråer finnas; nyligen syntes i tidningarna ett tillkännagifvande, att byggmästareföreningen i Stockholm vore betänkt på att upprätta en arbetsanvisningsbyrå och att en komité tillsatts för att utarbeta detaljerade bestämmelser för byråns arbets sätt m. m.

Såsom bidrag till bestridande af omkostnaderna under år 1900 för en byrå för förmedlande af extra ordinarie lärares anställning vid de allmänna läroverken har Kongl. Maj:t tilldelat *styrelsen för svenska läraresällskapet* ett belopp af 250 kronor.

Behovvet ger sig sålunda tillkänna på alla områden, men det saknas i det hela plan och initiativ samt enighet och kraft.

Af här lemnade redogörelse för erfarenheterna från de flesta länder i Europa, som i denna angelägenhet kunna åberopas, torde framgå:

1. Att arbetsanvisningens monopoliserande för vinnande af ett

magtmedel i lönekampen vare sig af arbetsgifvarne eller arbetarne är skadligt och farligt;

2. Att arbetsanvisningen bör ordnas för hela landet efter enhetlig plan, som dock lemnar tillfälle för de olika byråerna att i sina arbetsmetoder lämpa sig efter de lokala förhållandena och tillgodose de olika yrkenas kraf på för sina särskilda behof lämpad arbetsanvisning;

3. Att ledningen af byråerna bör vara lemnad åt lika antal och likaberättigade arbetsgifvare- och arbetarerepresentanter, under fullt opartisk ordförande;

4. Att arbetsförmedlingen bör göras gratis och bekostas af kommunerna;

5. Att byråerna böra så långt möjligt förbindas genom telefonledning och verksamheten centraliseras i distrikt eller direkt för hela landet under statens ledning och på dess bekostnad;

6. Att arbetsbyråerna lämpligen blifva organ för uppgörande af en fullständig statistik öfver arbetsmarknadens ställning i landet, som regelbundet genom statens försorg offentliggöres;

7. Att arbetsanvisningen bör omfatta både qvinnor och män, på olika afdelningar;

8. Att särskild arbetsanvisningsbyrå bör upprättas för frigifna fångar;

9. Att de stadskommunala byråerna böra söka intimt samband med den omgivande landsbygden för att tillgodose dess intressen;

10. Att särskild omsorg bör egnas arbetsanvisning åt uttjente soldater och värnpligtige;

11. Att arbetsförmedlingen skall vara fullt opartisk.

Genom sin oafbrutna beröring med alla lager af arbetsgifvare och arbetare och, på grund af sin opartiska organisation torde dessa byråers förvaltningsnämnder lämpa sig till fredsmäklare och skiljedomare i tvister mellan arbetsgifvare och arbetare.

Arbetsanvisningen kan icke förmå mera än att på nära eller fjärrare håll skaffa arbete, så långt tillgång på sådant finnes. För att skydda mot följderna af arbetslöshet, då arbetstillfälle i vanlig ordning saknas, fordras andra utvägar.

Men genom en noggrann statistik och strängt aktgifvande på marknadens fluktuationer kunna sådana vådor, om ej undanrödjas, så åtminstone till sina verkningar mildras, med arbetsbyråernas hjälp.

En ytterligare hjälp för arbetaren och hans familj vid oförvållad och öfvergående arbetslöshet beredes genom s. k. *försäkring mot arbets-*

löshet. Vi hafva sett, huru de engelska arbetarne genom sina understöds-kassor vunnit detta mål till viss grad. De franska fackföreningarna hafva följt exemplet. Det tyska nationala Handelsbiträdesförbundet i Hamburg har för sina medlemmar inrättat en försäkringskassa mot arbetslöshet, och industrigruppförbanden hafva följt Trade Unions exempel. I *Köln* har på *kommunens initiativ* bildats en liknande försäkringskassa för arbetarne med *kommunens understöd*.

Väl förmå yrkesarbetare, helst när de äro så väl organiserade och så kraftigt ledda som Trade Unions i England, i viss utsträckning genom sjelfhjelp väpna sig mot arbetslöshetens faror. Men värre ställer det sig för grofarbetarne. Särskildt med hänsyn till denna klass af arbetarne bildades 1893 i staden Bern försäkringskassa mot arbetslöshet i samband med stadens arbetsförmedlingskontor. Kommunen understöder kassan genom att förvalta densamma och fylla dess brist intill 5,000 francs. Delegare i kassan kan hvarje arbetare af schweizisk härkomst blifva. Efter detta exempel gick man sedan på andra orter vida längre, så att kantonen *St. Gallen* 1895 genom lag berättigade kommunerna inom kantonen att hvar för sig eller i förening införa *obligatorisk* arbetslöshetsförsäkring för alla manliga arbetare, hvilkas daglön i genomsnitt ej öfverstiger 5 francs, samt garanterade inom vissa gränser sålunda uppkomna försäkringskassor rätt att erhålla fyllnad i den å försäkringsrörelsen uppkommande bristen af stats- och kommunala medel. De första försöken, som här gjordes, slog ej väl ut, och lagen upphäfdes, men planen har därför ej uppgifvits.

I kantonen *Basel-Stadt* har regeringen framlagt ett med synnerlig omsorg utarbetadt lagförslag till obligatorisk försäkring mot arbetslöshet för arbetare, tillhörande fabriks- och byggnadsindustrien, samt jordarbetare, och stadsfullmäktige i Basel hafva i november 1899 antagit det.

Allmänt tycks intresset för denna viktiga samhällsangelägenhet vara i Schweiz. Arbetarne göra sjelfva mycket betydande insatser för utredningen af frågan. Så innehåller »*Zeitschrift für schweizische Statistik*», 30 årgången, en utförlig statistik öfver arbetslösheten i Zürich vintern 1892—93 och 1893—94 af *arbetaresekreteriatet i Zürich* genom herr *Aug. Merk*.

I Norge hafva fackföreningar fått uppbära förebråelser därför att de ej inrättat kassor till försäkring mot arbetslöshet.

Någon egentlig *försäkring* i vanlig teknisk bemärkelse är ej här fråga om, ehuru de obligatoriska bestämmelserna i Schweiz syfta deråt.

Deremot har man i *Sydtyskland* tagit steget fullt ut i teorien. Det

tyska folkpartiet har nemligen genom en sakkunnig komité utarbetat ett förslag till verklig försäkring mot arbetslöshet i öfverensstämmelse med de principer, som ligga till grund för invaliditets- och ålderdomsförsäkringen, och partiet har upptagit denna fråga på sitt program. Vid de tyska industriföreningarnas kongress i Kassel för några år sedan var denna viktiga fråga föremål för ett utredande föredrag af *dr Kampke*, och *regeringspresidenten Clairon d'Haussonville* var dervid närvarande.

Den schweiziska och tyska literaturen är redan rik på arbeten i detta ämne af framstående fackmän. Inrikesdepartementet i kantonen Basel-Stadt offentliggjorde 1895 en broschyr i frågan af *dr Georg Adlers*, professor i nationalekonomi och statistik vid universitetet i Basel. Prof. *Ernst Röthlisberger* har utförligt redogjort för Berns försäkringskassa.

I det tyska folkpartiets kongress i München 1895 upptogs på partiets program: »Befordrande af försäkring mot oförvållad arbetslöshet på kommunal grundval och i förbindelse med anstalterna för arbetsanvisning».

På partidagen i Ulm 1896 debatterades detta ämne ingående, och folkpartiets flygskrift n:r 3 behandlar utförligt frågan i en mycket förtjenstfull utredning af herr *Erich Eyck*. Vidare: *Brentano*, Leipzig 1879; *Schantz*, Bamberg 1895; *Louis Egger*, Neuchatel 1894, och förf. i flera sociala tidskrifter: *Conrads Jahrbücher*, *J. Wolfs Zeitschrift für Sozialwissenschaft*, *Brauns Archiv für Soziale Gesetzgebung*, *Franckes Soziale Praxis*, *Jastrows Arbeitsmarkt*, *Le Devoir*, Paris (*J. Pascaly*) o. s. v.

Äfven i vårt land har frågan upprepade gånger varit dryftad och äfven ledt till experiment.

I början af 1895 hade *Tekniska samfundet* i Göteborg frågan uppe till diskussion. Därvid gaf stadens polismästare uppslaget till en anordning för stadens arbetare, som förtjenar afseende. Han ansåg det lämpligt, att stadens arbetare finge sin betalning i form af lön (15 till 20 kronor i månaden) samt arbetspengar.

Samma år inrättades »Försäkringsfonden mot oförvållad arbetslöshet» i Norrköping.

Denna fond hade till uppgift »att medels afpassade premier åstadkomma ett kapital, tillräckligt stort att skydda delegarne från förluster vid möjligen uppkommande arbetslöshet, förorsakad genom eldsolycka, konkurs eller affärsnedläggelse».

Inträde i fonden beviljades »såväl manlig som qvinlig person, med anställning inom handtverks- eller fabriksindustri i Norrköping eller dess förstäder».

Hvarje medlem skulle betala en inskrifningsavgift motsvarande 50 procent af årspremiebeloppet enligt uppgjord tabell och en årlig premie, motsvarande 2—10 procent af den årliga inkomsten, beräknad efter uppgifven veckoinkomst, omfattande från och med 1 krona till och med 30 kronor för vecka.

Då delegarne drabbades af arbetslöshet i följd af nämnda orsaker, skulle de erhålla ett understöd, motsvarande 75 procent af den uppgifna veckoaflöningen, tills arbete erhöles, dock högst under 3 månader. Understöd skulle lemnas från och med 8:de dagen efter den, då arbetet upphörde, och först sedan delegare i fonden tillhört samma minst ett år.

Endast i förbigående och för sammanhangets skull meddelas här dessa fakta. Frågan om försäkring mot arbetslöshet kräver sin särskilda utredning. Vi sakna hittills all statistik öfver arbetslöshet i vårt land.

Men så mycket torde vara visst att, skall en försäkring mot oförvållad arbetslöshet kunna med framgång införas, förutsätter densamma — vare sig den bygges på frivillighetens eller tvångets grund — starka och ansvarsmedvetna fackorganisationer bland arbetarne, hvilka i närmaste hand äro intresserade af att vaka öfver att försäkringen endast kommer *oförvålladt* arbetslösa till godo.

Och först af allt måste man hafva sørjt för att en rationel arbetsanvisning kan nedbringa de arbetslöses siffra liksom den tid, hvarunder arbetslösheten varar i hvarje fall, till ett minimum.

På grund af det anförda tillåter jag mig vördsamt hemställa,

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta verkställa en utredning, huru arbetsanvisningen efter våra förhållanden bäst bör ordnas, uppmuntra till de initiativ, som af denna utredning kunna föranledas, och till Riksdagen inkomma med de framställningar till frågans utveckling, som häraf kunna påkallas.

Stockholm den 14 februari 1900.

Edvard Wavrinsky.